ROST 103 NOIEMBRIE 2011

Anul IX Numărul 103 Noiembrie 2011 Preț 5,9 lei / 3 euro www.rostonline.org

ROST

revistă de cultură creştină şi politică

Criza autorității

Pierderea *autorității* tradiționale, monarhice şi ecleziale, face ca lumea modernă să oscileze între două fundături simetrice: *lipsa de autoritate* (întruchipată în democrație) şi *excesul de autoritate* (întruchipat în totalitarism).

Interviu

Răzvan Bucuroiu, extremistul lui Hristos

Repere

Alexandru Ciorănescu despre Nicolae Iorga

Politică

„Noua Republică" sau impostura de dreapta

SCARA VIRTUȚILOR INTELECTUALE

CLAUDIU TÂRZIU
claudiu.tarziu@rostonline.org

Prima putere în statul român este *părerismul*. Oricine are o opinie despre orice. Autoritățile în domeniu sînt ignorate, tratate în bășcălie sau cel mult instrumentate cu viclenie. Fiecare român știe totul – și mai mult decît atît – despre politică, fotbal, finanțe, religie… și așa mai departe. Fiecare român poate să facă previziuni, să descîlcească mari conspirații, să dea soluții la probleme globale, să scoată țara din criză etc. Dar nu-l lasă ceilalți români, pentru că și ei știu mai bine totul. Să nu carecumva să le ceri să vorbească numai în cazurile în care au competență, specializare, experiență, că imediat se simt atacați în dreptul lor legitim și inviolabil la expresie.

Poporul mîrîie surd un **nu** hotărît ierarhiei, ordinii, autorității. Comunismul ne-a învățat că toți sîntem egali, deci nimeni nu trebuie să asculte de nimeni, indiferent de argument, educație, poziție socială. De anarhism ne-a salvat numai frica. Nu rațiunea sau un elementar bun-simț, ci instinctul animalic de supraviețuire. Însă în post-comunism sînt pe cale de dispariție și frica, și instinctul de conservare.

Pe acest fond, a înflorit presa de bîrfă și atac abject, iar cetățeanul român majoritar a primit un argument irefutabil pentru a-și da mai abitir cu părerea: dacă toată lumea o face, eu de ce nu?!

Intelectualii publici de la noi își văd autoritatea tot mai șubrezită pe zi ce trece. Atît din vina lor, cît și din pricina unor campanii de defăimare. În lipsa unor autorități incontestabile, se afirmă ca repere impostorii. De aici rătăcirea prin deșertul cultural.

Dacă ai nervi suficient de tari ca să dai seara turul televiziunilor „de știri", vei vedea o seamă de inși sporovăind – care cu aer mai doct, care crezîndu-se mai nostimi, care mai șmecherași – pe teme și subiecte dintre cele mai diverse și cu privire la tot felul de persoane, dacă nu cumva și la Dumnezeu. Aceste „vedete" dau glas „opiniei publice". Ele se vor și ajung să fie autoritatea.

Internetul, un mediu lipsit de orice alt filtru în afară de discernămîntul cititorilor, este plin și el de închipuiți, chibiți și năimiți, care stîrnesc confuzie, greață sau panică.

Estimp, adevăratele personalități intelectuale rămîn în penumbră. Eventual, despre ele ar putea afla și majoritatea românilor numai dacă sînt descoperite de vreun străin, ori după ce vor fi răposat, dînd astfel apă la moara presei de scandal. Flecăreala cotidiană de pe toate canalele de „informație" îi obosește, îi inhibă și îi scîrbește pe oamenii de valoare. Așa că îndeobște refuză să mai ia atitudine public.

Cînd totuși vreun intelectual îndrăznește să iasă pe scenă și, deci, devine *public*, este îndată supus unui tir constant de dejecții, pentru a fi descurajat, compromis și, finalmente, neutralizat. În funcție de tăria de caracter, unii se retrag, o parte se afiliază unor găști care îi pot proteja și puțini mai merg înainte conform conștiinței lor.

Nu-i vorbă că și prea mulți dintre intelectualii publici și-au dinamitat singuri autoritatea prin compromisuri, obediențe, greșeli și, în unele cazuri, ticăloșii în toată regula. Așa încît căderile nu se datorează numai celor din afară, ci și demonilor dinlăuntru. Ca pe o scară a virtuților… intelectuale. ■

ROST

revistă de cultură creştină şi politică

FONDATĂ 2002

Anul IX • Numărul 103 • Noiembrie 2011

Fotografiile reproduse pe copertele 1 şi 4 sînt realizate de **Irinel Cîrlănaru**

Editor Asociaţia „Rost“, Calea Vitan nr. 242, sector 3, Bucureşti
Corespondenţă O.P. 23 – C.P. 27, sector 6, Bucureşti **Telefon** 0740.103.621
Email redactia@rostonline.org **ISSN** 1583-6312
Tipar Grupul de presă şi tipografie ROMPRINT

AGORA

URMĂTOAREA STAŢIE A IMPOSTURII DE DREAPTA: „NOUA REPUBLICĂ“

Nu există spaţiu politic şi cultural mai falsificat şi parazitat decît spaţiul „de dreapta“ din România. Stînga poate fi importată, impusă, alogenă, în contratimp cu istoria şi natura umană, dar este recognoscibilă, identică cu sine, coerentă în cuget şi simţiri. Dreapta, în schimb, este proteică în înfăţişările şi variantele cu care se prezintă publicului românesc şi, din păcate, multe dintre aceste feţe de dreapta sînt ale imposturii – intelectuale, politice, culturale etc., inclusiv atunci cînd se revendică de la creştinism şi tradiţie. „Noua Republică“ este ultima astfel de impostură politică, făţărind paşoptismul într-o combinaţie adaptată generaţiei digitale şi gîndită a întrupa visul post-decembrist al mişcării politice „curate“, „pure“, a „elitelor“ tineretului studios, competent şi pus pe treabă. O „Albă ca Zăpada“ a politicii româneşti!

16 ROST 103

16

36

AGORA

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Dan Ciachir, scriitor, ultima carte publicată: *Cînd moare o epocă* (2010)

Răzvan Codrescu, scriitor, ultima carte publicată: *Crucile pustiei: poeme neptice* (2010)

Vlad Diaconu, publicist

28

64

54

8

60

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Elena Dulgheru, critic de film, jurnalist, poet, traducător, autor al volumelor: *Tarkovski. Filmul ca rugăciune* - Premiul Uniunii Cineaştilor (2002) şi *De vorbă cu Marina Tarкovskaia* (2004)
Paul S. Grigoriu, muzician, publicist
Mădălin Iacob, jurnalist
Sorin Lavric, scriitor, traducător, doctor în filosofie, ultima carte publicată: *10 eseuri* (2010)

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Paul Nistor, doctor în istorie, cercetător la Institutul „A.D. Xenopol" – Iaşi, autor al volumului *Înfruntînd vestul. PCR, România lui Dej şi politica americană de îngrădire a comunismului* (2005)
Radu Preda, lector universitar, U.B.B. Cluj-Napoca, doctor în teologie, publicist, ultima carte publicată: *Revenirea lui Dumnezeu. Studii social-teologice* (2011)
Teodora Roşca, pictor iconar, doctor în Teologie, publicist

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Dan Stanca, scriitor, ultima carte publicată: *A doua zi după moarte* (2011)
Claudiu Târziu, jurnalist
Lilica Voicu-Brey, doctor în Filologie al Universităţii Rovira i Virgili din Tarragona, Spania (2002), cu o teză despre A. Ciorănescu, profesor al aceleiaşi universităţi, traducător, ultima carte publicată: *Alexandru Ciorănescu. Bibliografie 1930–2010* (Ed. Bibliotheca, Târgovişte, 2009)

DIALOG CU CITITORII

Această pagină este dedicată dialogului cu dvs., cititorii noştri. Vă aşteptăm aşadar opiniile privitoare la revistă, la subiectele pe care le tratăm sau la subiectele pe care credeţi că ar trebui să le abordăm, vă aşteptăm sesizările, sugestiile, observaţiile. Ne puteţi scrie atît prin poşta clasică, la OP 23, CP 27, Bucureşti, cît şi prin poşta electornică, la redactia@rostonline.org. Vă vom răspunde tuturor, fără îndoială, în speranţa că dialogul nostru va fi roditor şi de natură să aducă un plus de valoare publicaţiei.

Domnul **Ovidiu Iftimie** din Botoşani ne scrie: „Stimată redacţie, aş dori să vă fac o sugestie cu privire la ceea ce consider a fi o acută lipsă în oferta publicaţiilor bisericeşti şi laice de profil: o clară şi articulată apologetică ortodoxă.

Creştinul nostru se confruntă adeseori cu întrebări şi probleme cărora nu le poate răspunde. Menţionez doar cîteva dintre acestea, deoarece veţi prinde imediat esenţa şi sper că veţi deschide o rubrică specială. Aşadar:

- ▸ Îndoiala cu privire la existenţa istorică a Mîntuitorului,
- ▸ Convingerea unora că de-a lungul timpului conţinutul Evangheliilor a fost schimbat şi manipulat astfel încît să se instituie un control asupra maselor,
- ▸ Ideea că manuscrisele de la Marea Moartă au fost ţinute ascunse de Biserică pentru a nu fi cunoscut adevărul,
- ▸ Problema contradicţiilor interne din Evanghelii,
- ▸ Problema excluderii «arbitrare» a evangheliilor gnostice de către Biserică.
- ▸ Ideea că în primul secol de creştinism în Biserică nu ar fi existat o ierarhie, ci un fel de democraţie protestantă de azi.“

Revista noastră încearcă de, iată, aproape nouă ani să lămurească şi în privinţa credinţei creştin-ortodoxe, să risipească diversiunile şi minciunile pe această temă, să ofere un model de viaţă. Poate că însă s-ar cuveni să deschidem şi o rubrică permanentă în care un teolog să facă o cateheză simplă şi directă.

Pornind de la scrisoarea dlui Iftimie, ne-am gîndit să vă cerem tuturor părerea despre revistă prin cîteva întrebări precise:

1. Cum aţi aflat despre ROST?
a. din presă (*precizaţi, vă rugăm, ce publicaţie, post de radio sau de televiziune*)
b. de pe internet (*de pe ce site sau blog?*)
c. dintr-o conferinţă ţinută de un reprezentant ROST în oraşul dvs.
d. de la un prieten
e. de la chişocurile de ziare şi din librării

2. Cum vă procuraţi revista?
a. de la un chioşc de ziare
b. de la o librărie
c. de la o biserică
d. prin abonament
e. o citesc numai pe internet

3. Dacă revista nu ar mai apărea *şi* pe internet, v-aţi cumpăra-o în varianta pe hîrtie?
a. Da
b. Nu

4. Dacă revista în varianta electronică ar putea fi accesată numai contra cost, aţi plăti pentru ea?
a. Da
b. Nu

5. Ce rubrici din *noul* ROST vă plac cel mai mult şi de ce?

6. Ce anume găsiţi *numai* în această revistă şi vă face să o citiţi?

7. Ce credeţi că ar trebui schimbat, adăugat sau eliminat din noul ROST?

8. Puteţi descrie misiunea ROST într-o frază? (*Ce vrem să facem prin această revistă?*)

9. Aţi fi dispus/ă să contribuiţi financiar la apariţia revistei, dacă aţi şti că există riscul ca ea să se închidă din pricina crizei economice?
a. Da
b. Da, dar în anumite condiţii (*pe care le descrieţi*)
c. Nu

10. Ce publicaţii mai citiţi frecvent?

Vă rugăm să ne scrieţi, indicînd numai numărul întrebării şi, unde este cazul, şi litera din dreptul răspunsului ales, pe adresa poştală: **OP 23, CP 27, Bucureşti, sau pe e-mail: redacţia@rostonline.org.**

Vă rugăm ca, în scrisorile dvs. de răspuns, să precizaţi următoarele date: sex, vîrstă, nivel de educaţie, ocupaţie, localitate de domiciliu. Nu este obligatoriu să vă treceţi numele. Vă mulţumim.

Reamintim celor care doresc să colaboreze la ROST că textele trebuie culese pe computer, atent corectate, să aibă cel mult 7.000 de semne (cazurile în care subiectul necesită un spaţiu mai mare vor fi discutate punctual), scrise la un rînd, cu corpul de literă 12.

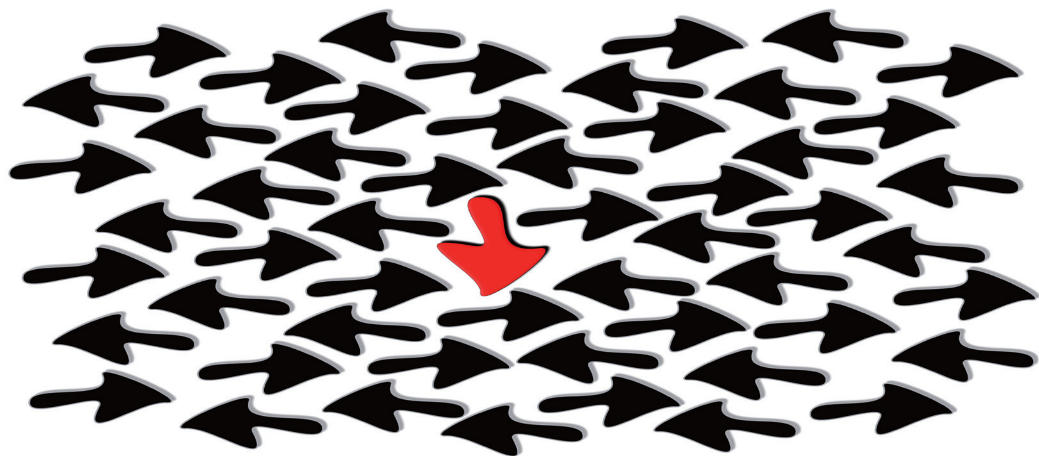

SUSȚINEM PROIECTUL NERA!

UN AMBIȚIOS PROIECT și-a început derularea în acest an, la inițiativa neobositului prof. univ. dr. Pavel Chirilă, în jurul Sfintei Mînăstiri Nera (județul Caraș-Severin): prima Clinică de Recuperare Oncologică din România, ce ar urma să fie finalizată în următorii doi ani.

Proiectul Nera este inițiat de Fundația „Sf. Irina“, al cărei președinte este d-l dr. Chirilă, și va fi finanțat în proporție de 70% din fonduri europene, cu condiția ca restul de 30%, adică un milion de euro, să fie acoperit de Fundație. În mod evident, „Sf. Irina“ nu are un milion de euro și trebuie să-i adune din donații. De aceea, la 1 octombrie a. c., a pornit o campanie de strîngere de fonduri, la care se raliază și ROST. Vă îndemnăm, deci, să sprijiniți proiectul Nera, donînd doi euro printr-un simplu SMS la 890. Pentru alte informații, vedeți www.clinicanera.ro. *(R. R.)*

CEL MAI NOU CHIP AL „DREPTEI STÎNGII“

CEA MAI PROASPĂTĂ vedetă a „Dreptei“ românești este așa-numita mișcare Noua Republică, aflată sub conducerea tînărului teolog Mihail Neamțu. Despre acest nou chip al imposturii „de dreapta“ veți citi în paginile următoare o analiză pe larg. Aici, ne oprim numai asupra unui singur aspect: de ce nu credem că Noua Republică va păcăli prea mulți români de dreapta. Pentru că, la o privire atentă, printre sloganurile mobilizatoare și declarațiile de principii se vede urzeala neoconservatoare. Și pentru că un partid de dreapta, cum vrea să devină NR, nu se poate face decît, natural, cu oameni de dreapta. Or, oamenii de dreapta nu se formează într-o „organizație de bază“, prin „muncă de convingere“ și „învățătură ideologică“, așa cum încearcă NR, pentru că Dreapta, înainte de a fi o opțiune politică, este un *mod de viață*. Nu devii un om de dreapta decît în măsura în care ești construit interior așa (și te poți descoperi mai tîrziu). Omul de dreapta se dovedește prin raportarea la tradiție – și la cea cu „t“ mic și la cea cu „T“ mare. O cultură a Dreptei îl ajută pe omul de dreapta să se afle pe sine și totodată să-și descopere *rostul*, căci în multe cazuri structura interioară este mîlită de mentalitatea curentă, „sinistră“ (în sensul etimologic al cuvîntului), și are nevoie de o desvrăjire. Iar o elită a Dreptei (în sensul de lamură profesională și morală, care înțelege să se dăruiască pentru binele public) ar putea oferi o viziune pentru restaurarea României și coagula un pol de dreapta. Însă o elită a Dreptei nu are nici un spor într-o lume dominată autoritar, dacă nu chiar totalitar, de mentalități stîngiste. Dovadă că, în perioada postdecembristă, toți liderii politici autodeclarați de dreapta s-au dovedit impostori, mai devreme sau mai tîrziu. Și cercul se închide.

În concluzie: cîtă vreme nu avem o cultură *tradițională* (de dreapta) solidă și marcantă la nivel macro (care să cultive principiile și valorile specifice, începînd cu *primatul spiritului*), nu vom avea nici oameni politici de dreapta și nici partide de dreapta. Vom continua să ne amăgim (sau nu) cu surogate ale Dreptei – un fel de „dreapta stîngii“, cum bine spune d-l Răzvan Codrescu –, cu rezultate nenorocite precum cele din guvernările CDR, ADA, PNL-PSD și PDL & Co. *(C. T.)*

TEATRU-DOCUMENT: VALERIU GAFENCU

TEATRUL NAȚIONAL RADIOFONIC a difuzat pe 19 octombrie 2011, de la ora 21.05, la Radio România Actualități, spectacolul de teatru-document *Valeriu Gafencu – Sfîntul Închisorilor*, producție realizată în cadrul proiectului *Biografii, memorii*. Scenariul îi aparține lui Ion-Costin Manoliu, iar regia artistică lui Petru Hadârcă. În distribuție: Dan Puric (în rolul lui Valeriu Gafencu), Maria Ploae, Mihai Bica, Mircea Rusu, Dorin Andone, Orodel Olaru, Mircea Constantinescu, Petru Hadârcă, Alexandru Nedelcu, Dan Săndulescu, Dan Cogălniceanu, Ioana Iacob, Magda Duțu, Costin Manoliu, Stelică Muscalu. Producător: Magda Duțu.

Valeriu Gafencu – „sfântul închisorilor", cum l-a numit Nicolae Steinhardt în *Jurnalul fericirii* – și alte mii tineri au fost arestați în 1941, în timpul regimului Antonescu, pentru activitatea lor în Frățiile de Cruce. În închisoare, în inima lor începe o frământare profundă în privința rostului pentru care au fost încarcerați. Sufletele lor caută ceva care să-i ridice deasupra suferințelor pe care le trăiau. În perioada dinainte de instalarea regimului comunist au ocazia să citească Sfânta Scriptură și alte cărți duhovnicești, să se adâncescă în rugăciune.

Valeriu Gafencu a trecut prin încercări teribile în temutele închisori de la Aiud și Pitești. În cele din urmă, ajunge la închisoarea sanatoriu de la Târgu-Ocna, unde în jurul său se creează o atmosferă spirituală înaltă, unică în universul concentraționar românesc. Valeriu Gafencu trece la Domnul pe 18 februarie 1952, purtând nimbul sfințeniei.

După 1990, a fost propus spre canonizare Sinodului Bisericii Ortodoxe Române. *(C. P.)*

ŞANTAJUL UE ASUPRA CHIŞINĂULUI

AMBASADORUL UE la Chișinău, Dirk Schuebel, a declarat pe 5 octombrie că Republica Moldova nu va obține un regim liberalizat de vize din partea Uniunii Europene dacă nu va adopta legea antidiscriminare. Mai direct spus: drepturi sporite pentru homosexuali.

Guvernul moldovean a aprobat pe 17 februarie 2011 și a remis Parlamentului controversatul proiect de lege privind *prevenirea și combaterea discriminării*. Proiectul de lege prevede anumite drepturi homosexualilor și lesbienelor: posibilitatea de a organiza demonstrații publice, participarea la elaborarea programului de învățămînt, în vederea „cultivarii toleranței față de minoritățile sexuale" etc. Însă nu a fost aprobat de Parlament din cauza reacțiilor energice imediate ale societății civile creștine din Moldova.

În acest context, recenta declarație a ambasadorului UE nu este doar scandaloasă, ci o adevărată probă de șantaj exercitat asupra clasei politice de la Chișinău, pentru ca aceasta să ia decizii care contravin valorilor spirituale și normelor morale împărtășite de majoritatea covîrșitoare a societății moldovene, în care peste 97% sînt creștini. *(S. P.)*

DE CE NE PAŞTE DEPRESIA?

Conf. univ. dr. Radu Mihailescu, medic psihiatru

„DEPRESIA POATE UCIDE“

De la bun început aş vrea să delimitez teritoriul depresiei de cel al tristeţii. Pentru un medic, cei doi termeni au semnificaţii total diferite, chiar dacă lumea largă îi confundă de multe ori. Tristeţea e un sentiment care face parte din spectrul psihologic al normalităţii. Depresia majoră, după cum o numim noi, medicii, este depresia pe care o întîlnim în spitale şi despre care experţii spun că, pînă în anul 2020, va deveni a doua cauză de morbiditate la nivel mondial. Aceasta pentru că de depresie se poate muri în mai multe feluri. În primul rînd prin suicid. Dar se poate muri şi prin agravarea altor boli metabolice din cauza depresiei. S-a demonstrat, de asemenea, că depresia scade rezistenţa la infecţii. S-a mai observat, fără putinţă de eroare, că depresivul este mai vulnerabil la boala canceroasă. Mai mult chiar, acelaşi neoplasm, acelaşi cancer, în acelaşi stadiu, la doi bolnavi, unul depresiv şi unul non-depresiv, va avea o evoluţie mult mai accentuată la bolnavul depresiv.

Poate că am să şochez cititorii spunînd că nu este acesta cel mai grav lucru. Cu o moarte toţi sîntem datori. Cel mai grav lucru este că depresia modifică modul de a gîndi, ducînd la distorsiuni ale realităţii, dar mai ales modifică viaţa în comunitate. Este demonstrat faptul că un depresiv modifică viaţa a alţi cinci oameni. Se foloseşte de multe ori în psihiatrie paradigma copacului, care este foarte semnificativă şi în privinţa depresiei; are rădăcini în pămînt, adică în biologie, cu o tulpină vizibilă în psihologic şi cu o coroană în social. Boala este globală, atacă deopotrivă rădăcinile, tulpina şi coroana, adică socialul.

Actualmente, cercetătorii spun că depresia este o boală biologică, pentru care există o vulnerabilitate genetică. Boala are o exprimare biochimică, dereglări la nivelul neurocerebral şi perioade de viaţă în care omul poate fi mai vulnerabil, de exemplu femeile în perioada postpartum. S-a demonstrat, de asemenea, că puternici factori de stres pot precipita declanşarea depresiei, dar este puţin hazardat să spui că aceşti factori ar fi şi cauze. Sînt

Continuăm și în acest număr să problematizăm anumite aspecte ale societății românești de azi. Nu pentru a moraliza, ci pentru a oferi repere. Textele teoretice nu sînt suficiente pentru a ne îndrepta viața. Avem nevoie să ne împărtășim din experiența și înțelepciunea altora. Vom căuta deci să aflăm punctul de vedere pe un anume subiect al unor oameni diferiți ca profesii și parcurs biografic, dar care nutresc aceleași valori și principii.

Ne-ar bucura dacă dvs., cititorii noștri, ne-ați sugera teme de dezbatere și v-ați exprima opinia pe subiectele deja lansate de noi.

Toamna este un anotimp predispus depresiei, iar medicii acuză creșterea numărului de pacienți cu această afecțiune. Dacă am trăi autentic credința, am mai fi depresivi? De ce ne încolțește depresia? Sînt artiștii și intelectualii în general mai expuși la depresii decît oamenii „obișnuiți“? Este depresia o boală a omului modern? Care sînt metodele duhovnicești de combatere a depresiei? La toate aceste întrebări ne-au răspuns, fiecare din perspectiva „cetei sale“, un medic psihiatru, un antropolog, un scriitor și un preot.

anchetă realizată de **MĂDĂLIN IACOB**

multe exemple de oameni care au trecut prin situații extrem de grele (cazul deținuților politici din timpul regimului comunist) și nu au devenit niște depresivi. Există și tendința unora de a asocia depresia cu dificultățile economice. Însă, dacă ne uităm pe harta Europei, în privința răspîndirii depresiei și a principalei sale consecințe, suicidul, observăm că țările cu cea mai mare rată a depresiei și sinuciderilor sînt țările nordice, cu un PIB cosmic față de România! Unde avem cel mai puțin suicid în Europa? În Grecia, care e în faliment! E adevărat că perioadele de criză, de șoc economic lasă urme, dar nu putem face această alăturare imediată.

În ceea ce privește tratamentul, el urmează, la rîndul lui, modelul copacului. Tratamentul este deopotrivă biologic, biochimic, bazat pe antidepresive, și psihoterapic. În privința psihoterapiei, în momentul de față, metoda cea mai larg îmbrățișată de specialiști este cea cognitiv-comportamentală. Bineînțeles că aceste tratamente se aplică în funcție de situații; de exemplu, nu tratăm biochimic o doamnă însărcinată, ci, în acest caz, utilizăm psihoterapia.

În privința prevenției merită o atenție specială pacienții care au în rudele lor biologice depresivi. Pe de altă parte, trebuie evitate, mai ales în cazul celor care știu că pot fi vulnerabili, toate posibilitățile care ar fragiliza aparatul psihic. La noi, dar nu numai, există tendința ca persoana care începe să sufere de depresie, în loc de a apela la specialist, să se „autotrateze“ cu substanțe psiho-active (alcool, droguri etc.). Apoi o altă problemă, întîlnită mai ales la tineri, este lupta cu ritmul veghe – somn, care e extrem de păguboasă. Noi sîntem programați genetic să ne trezim în jurul orei 6; pentru asta, de la ora 4 se descarcă în sînge un hormon, cortizonul, care face ca la ora 6 omul să fie gata de activitate. Pe de altă parte, pe la ora 22 începe să se secrete hormonul numit melatonină, care pregătește organismul uman de somn. Neținînd cont de acest ceas biologic, sistemul nervos al omului riscă să fie dat peste cap. ■

CEL MAI GRAV LUCRU ESTE CĂ DEPRESIA MODIFICĂ MODUL DE A GÎNDI, DUCÎND LA DISTORSIUNI ALE REALITĂȚII.

Costion Nicolescu, antropolog

„FRICA DE ȘI DURERAEA DUPĂ...“

Privind la etimologia cuvîntului „depresie“, vom vedea că vine din latinescul imperial *depressio* = scădere, întărire (aici în sensul de rigidizare), avînd ca radical pe *depressum*, supin al verbului *deprimere* = a scufunda, a micșora. Mai direct, deslușim că depresie înseamnă depresiune, cădere într-un hău, unde are loc o pierdere de presiune interioară, de motivație, o dezumflare psihică, o decompensare. Mi se pare aici adecvată și definirea pe care o face Emil Cioran în *Cartea amintirilor*: „Deznădejdea este forma negativă a entuziasmului“.

Două par a fi principalele cauze care produc depresia: *frica de* și *durerea după*. Așadar, pe de o parte, frica de ziua de mîine, frica de a rămîne pe drumuri, frica de a nu mai fi în grațiile iubitei sau iubitului (ceea ce se numește „dezamăgire din dragoste“), teama de ratare socială personală (uneori venind și dintr-un orgoliu exacerbat)... În aceeași linie, disconfortul sufletesc acut de a te ști producînd disconfort celor de aproape, cu alte cuvinte sentimentul că „le-ai căzut pe cap“ și că le îngreunezi existența. Și multe altele de acest fel... Pe de altă parte, durerea după o pierdere, considerată ireparabilă, a cuiva drag, a unei averi etc.

Observăm că vîrtejul extrem de agresiv al vieții contemporane facilitează depresia. Alienarea este mai mare. Comunicarea este viciată. Amenințările sînt tot mai numeroase. Viața spirituală e în scădere, legătura cu Dumnezeu e șubredă. Cu alte cuvinte, ființa e mai expusă sub toate aspectele ei.

Pentru orice om, dar pentru creștin cu atît mai mult, se pune problema în ce fel îi poate ajuta pe cei de aproape ai lui aflați într-o formă mai ușoară sau mai grea de depresie. Fiind o boală organică și psihică, ea nu poate fi rezolvată numai pe căile pe care se tratează bolile sufletești, ci trebuie să beneficieze de tratament din partea medicilor de specialitate. Credincioșii și Biserica se pot implica

Părintele Radu Ilaș, preot la Spitalul „Prof. Dr. Alexandru Obregia“ din București

„LEGĂTURA DINTRE PREOT ȘI PSIHIATRU ESTE UNA BENEFICĂ“

Din punctul meu de vedere, dacă în adevăratul sens al cuvîntului creștinul nostru ar fi educat pe linia Sfîntului Botez, nu ar fi niciodată depresiv. Creștinul, în momentul în care a căzut, se agață de ceva, se agață de acel nevăzut, care nu este altul decît Dumnezeu. Pe de altă parte, teolog este cel care știe să se roage. Rugăciunea te luminează, rugăciunea te scoate chiar și din cel mai mare necaz. De cînd sînt preot la acest spital, constat că marea majoritate a creștinilor care cercetează biserica de aici sînt, din nefericire, departe de adevărata credință, departe de adevărata rugăciune.

Există o mare lipsă de catehizare la nivel parohial a creștinilor noștri. Și acest lucru se observă cel mai bine atunci cînd ei întîmpină un necaz... Sînt debusolați, nu știu cum să se folosească de darurile pe care biserica ni le dă. Dacă ar fi să mă refer strict la bolnavii psihici, am observat că aceștia sînt, de regulă, oameni care nu au trecut prin biserică și care doar atunci cînd dau de necaz încep să-L caute pe Dumnezeu.

Am mai observat că este mare nevoie să existe o legătură strînsă

îndeosebi în a se ruga pentru cel bolnav, pentru ca, prin intermediul medicilor, Dumnezeu, Doctorul și Leacul nostru prin excelență, să-i scoată la liman.

În peregrinările mele prin satele românești, la mulțimea de țărani pe care i-am întîlnit, am constatat că nu am găsit pe nici unul care să mi se fi părut a suferi

de această boală. Asta nu înseamnă că „la țară“ ea nu există. Poate că ar trebui, deja, să deosebim, privind această temă, între două tipuri de țărani: cei de odinioară, trăind în anumite condiții de viață, mai liniștite, și cei de astăzi, pe care-i ajung, prin globalizare, toate problemele și neliniștile vieții orășenești. În principiu, s-ar părea că apropierea de natură și o bună și continuă legătură cu Dumnezeu, în Biserică, două componente firești ale vieții țărănești, cel puțin a celei de odinioară, ar trebui să protejeze de depresie. Apoi, la sat nu prea exista însingurare, iar moartea era privită ca nuntă. Lumea cealaltă era o lume, în mare măsură, vecină și prietenoasă.

S-AR PĂREA CĂ APROPIEREA DE NATURĂ ȘI O BUNĂ LEGĂTURĂ CONTINUĂ CU DUMNEZEU, ÎN BISERICĂ, ODINIOARĂ DOUĂ COMPONENTE FIREȘTI ALE VIEȚII ȚĂRĂNEȘTI, AR TREBUI SĂ PROTEJEZE DE DEPRESIE.

O altă întrebare care se poate pune cu îndreptățire este aceea dacă un om credincios, un om care trăiește în Biserică, în prezența apropiată a lui Dumnezeu și a sfinților Săi, e mai ferit de depresie. Aș înclina să spun, în lipsa unor cercetări statistice, că, probabil, nu complet ferit, dar, oricum, mai puțin expus. Dar cred că noi, în Biserică, putem vorbi mult mai pertinent despre deznădejde și despre descurajarea aferentă. În limbaj mai lumesc, deznădejdea se numește disperare (pierdere de speranță). Deznădejdea este considerată păcat de moarte, pentru că are legătură directă cu una dintre cele trei virtuți teologice, cu Nădejdea. Dar prin Nădejde are legătură și cu celelalte două, cu Credința și cu Iubirea. Fiind o boală care afectează virtuțile teologice, este de lucrat și pe calea lor, cît se poate. Biserica poate fi un element decisiv în reechilibrarea sufletească a omului. ■

între preot și medic, între spiritualitate și tratamentul medicamentos. În momentul în care bolnavul a intrat în criză, trebuie să fie văzut de specialiști. Dumnezeu i-a dat și pe acești specialiști. Pe timpul lui Vasile cel Mare nu existau specialiști, și atunci aceste spitale se ridicau în jurul bisericii. Acum acest lucru s-a inversat. Cum Dumnezeu ne-a dat specialiști, acum este biserica în jurul acestor spitale… Preotul se îngrijește de bolnav doar după ce acesta a ieșit din criză cu ajutorul medicului. Nu cred că poți să spovedești un bolnav în criză. El nu are atunci adevărata rațiune, nu are adevărata conștiință. A spovedi înseamnă a intra în sufletul omului, a găsi cauza pentru care a ajuns în acea stare de cădere. A face o spovedanie la suprafață, aceea nu mai e spovedanie. De aceea legătura dintre preot și psihiatru e una benefică.

Bolnavul de depresie ajunge la psihiatru doar atunci cînd este într-o formă acută. Din nefericire, la

noi în țară spitalul de psihiatrie are asupra lui un stigmat, e catalogat ca „spital de nebuni“. Și asta se răsfrînge și asupra medicilor de aici. Dar lucrurile nu stau așa. În țările mai dezvoltate, oamenii apelează într-un mod firesc la psihiatru.

Ceea ce avem noi de făcut, în calitate de creștini, este, în primul rînd, să ne rugăm. Aceasta ne-a spus-o și Dumnezeu: „Rugați-vă neîncetat!“. Fără rugăciune nu facem nimic. Constat că la noi marea majoritate se roagă doar așa, de suprafață. Or, nu poți să-L păcălești pe Hristos. Rugăciunea trebuie să o trăiești, ea trebuie să plece din adîncul ființei tale. Și atunci vei fi luminat. ■

Dan C. Mihăilescu, scriitor

„LECTURA POATE FI UN BUN REMEDIU ÎMPOTRIVA DEPRESIEI“

Ce ne învață pe noi nemuritorul Leonida? „Omul, bunăoară, de par egzamplu, dintr-un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee. A intrat la o idee? Fandacsia e gata! Ei, și după aia, din fandacsie cade în ipohondrie...“.

E limpede că trepidația zilei, nesiguranța profesională, spectrul sărăciei, lipsa de orizont, avalanșa de urîciuni și vulgaritate din *mass-media*, tîmpirea progresivă, catastrofismul la modă, sastiseala politică, senzația de inutilitate socială – totul conduce la neurastenie, la nevricale, isterie, depresie. De la adolescenții sinucigași pînă la octogenarii care se simt în spital ca-n cimitir, toate segmentele sociale suferă, într-un fel sau altul, de pe urma fondului depresiv. Nu sîntem doar țîfnoși, disforici, suspicioși, cîrcotași, ci și violenți fără motiv, (auto)distructivi, războinici la modul ridicol, pe cît de forțoși în chip stupid, pe atîta de iute blazați, neguroși, acriți.

Dacă ne gândim la o întrebare legată de relația depresiei cu mediul artistic, orgoliul nostru (avem inclusiv orgoliul suferinței) ne-ar impinge numaidecît să răspundem pozitiv la o astfel de întrebare. „Cîtă luciditate, atîta dramă“, vorba lui Camil Petrescu. Ea face bine pereche cu o replică din *Matca* lui Marin Sorescu: „D-aia naști greu, fiindcă ești intelectuală. Mă-ta năștea în baniță, la cîmp“. Asta e: inteligența devine cu hiperascuțirea simțurilor, cu tocirea prematură a nervilor, cu suprareacționarea la stimuli. Totul e ori prea mult, ori prea puțin pentru cel ce gîndește.

REALITATEA NE DEMONSTREAZĂ CĂ, ÎN MATERIE DE NEVROZĂ, FIREA UMANĂ, REACTIVITATEA EI, IGNORĂ TOTAL GRADUL DE CULTURĂ.

Numai că, fie și la o cît de sumară observație, realitatea ne demonstrează că, în materie de nevroză (nefericire, alienare, disperare etc.), firea umană, reactivitatea ei, ignoră total gradul de cultură. Numai manifestările diferă. Probabil că singurătatea ciobanului din vîrf de munte are alt *gust*, alte forme, altă intensitate, chiar și alte consecințe decît solitudinea savantului din laborator, ori a filosofului retras poetic în mijloc de codru. Însă răul ei (esența nevrotică) va fi același. Senzația că ești un om de prisos, că societatea te vrea idiot și mort cît mai repede, o pot avea identic și analfabetul, și eruditul. Diferă gradul de conștientizare, intensitatea cu care se trăiește ratarea.

Interesantă ar fi comparația cu trăirea religioasă. Acolo, lucrurile par să stea invers. Intensitatea și puritatea credinței îi sînt dăruite cu precădere ingenuității celui mai puțin educat, în vreme ce învățatul își vede sistematic subminat dorul pur și simplu de cele nevăzute de către barierele logicii, îndoielii, suspiciunii etc.

Lectura, în mare și mică măsură, deopotrivă, poate fi un bun remediu împotriva depresiei. Lectura acoperă întotdeauna un deficit. Umple, astupă, vindecă, suturează, compensează. E ca „o cămașă de aloe“, cum spunea Ioan Alexandru. Cum s-ar spune azi, o căptușeală de azbest, care te face ignifug. Sau ca golul care dă formă vasului. În copilărie, cărțile te livrează basmului, îți deschid tărîmul visului, alină frustrările și fortifică nădejdea. În adolescența mult interogativă, te năpădesc cu marile răspunsuri. Dacă ai șansa, apoi, să faci o baie de înțelepciune și bun moralism, de la Biblie, sufism, *Pateric* și *Filocalie*, la Epictet, Marc Aureliu, Seneca, Pascal, Augustin, Montaigne, La Bruyère, Chateaubriand, Schopenhauer, Nietzsche, Amiel... pînă la Cioran – plus, firește, Shakespeare – ai găsit *rețete* pentru toate bolile. Nu există absolut nimic în viața și ființa noastră care să nu fi fost deja trăit de miliarde de ori, gîndit și transpus artistic în milioane de forme. ■

EDITURA Christiana

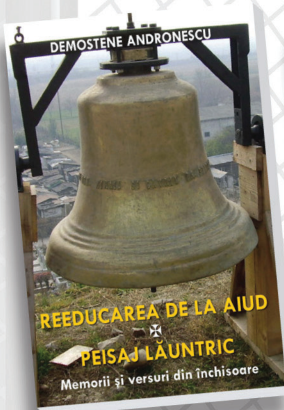
CHRISTIANA

carte de veghe carte de tămadă

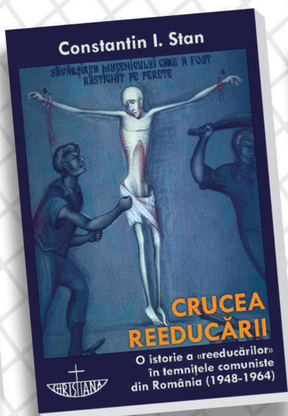
CRUCIAȚII SECOLULUI 20

O colecție pentru dreapta pomenire a martirilor români ai Crucii care au suferit și au murit în temnițele comuniste

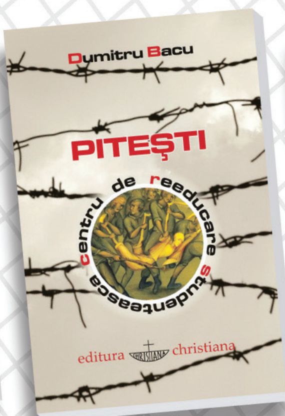
Demostene Andronescu
Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii și versuri din închisoare

Constantin I. Stan
Crucea reeducării. O istorie a reeducărilor în temnițele comuniste din România (1948-1964)

Dumitru Bacu
Pitești – centru de reeducare studențească
(ediția a IV-a)

Marcel Petrișor
Cumplite încercări, Doamne! Anii de mucenicie ai temnițelor comuniste

ULTIMELE APARIȚII TE AȘTEAPTĂ ÎN LIBRĂRII ȘI LA PANGARE

EDITURA CHRISTIANA
Str. Theodor Speranția 104, bl. S26, sc. 3, ap. 66, sector 3, București, cod 030939
tel./fax: (021) 322 57 98 | edituraсhristiana@yahoo.com | www.edituraсhristiana.ro

SC SUPERGRAPH SRL
Str. Ion Minulescu 36, sector 3, București, cod 031216
tel.: (021) 320 61 19 | fax: (021) 319 10 84 | editura@sophia.ro

ROMÂNIA ÎNTRE DOUĂ PARADIGME

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

Ca om de dreapta, am considerație principială față de monarhie, dar nu sînt un admirator și un partizan al Regelui Mihai I, fostul suveran al României, chiar dacă, pe de altă parte, nu mă pot împiedica să-l privesc cu o anume simpatie irațională și să-l compătimesc sincer pentru modul samavolnic în care a fost silit să abdice în decembrie 1947. În fond, orice bun român, cred eu, ar trebui să aibă luciditatea de a deplînge momentul 1947, nu ca tragedie personală a unui rege mai mult sau mai puțin vrednic, ci ca tragedie națională a României moderne, căci nu regele a fost atunci marele perdant, ci țara însăși: el și-a pierdut tronul și averile (parte recuperate, nu fără compromisuri jenante, după 1989), dar România și-a pierdut coloana vertebrală, sufletul și viitorul (pe care este încă departe de a fi ajuns să și le recupereze – și există o serioasă primejdie de a nu și le mai recupera niciodată).

Mi-am formulat altădată rezervele (pe urmele altora) cu privire la comportamentul regal (dar deloc regesc!) în împrejurările fatidicului act de la 23 august 1944 (certificatul de eutanasiere oficială a României în folosul imperialismului bolșevic și al unui Occident care n-a făcut, mai apoi, decît să ne vîndă ieftin și să ne dea cu tifla). Dar toate acestea sînt de acum istorie – mai mult sau puțin fatală, mai mult sau mai puțin controversată. O istorie asupra căreia nu are însă căderea să se pronunțe public (și mai ales de pe poziția funcției prezidențiale la care a parvenit) un lider politic semidoct, cu vechi state de membru PCR și de raportor cuminte al Securității, propulsat în politică din poala largă a neocomunismului postdecembrist cu mască „social-democrată". Un tupeist demagog și un aventurier politic cu puseuri dictatoriale, de o șmecherie eficientă nu pentru țară, ci pentru interesele sale personale și de șleahtă, crezînd că poate deacum juca neamendat cartea anticomunismului discursiv (fără nici cea mai mică urmare practică sau concretă) și a dreptei „populare" sau „creștin-democrate" (în care nu crede – după cum îl trădează faptele și declarațiile – nici cît într-o glumă marinărească), ba trăgînd după el, cu „bunăvoință" strategică, dar fundamental disprețuitoare, o parte însemnată a tinerei elite intelectuale, care a avut și mai are naivitatea de a se crede „promovată", cînd, în realitate, nu a fost și nu este decît momită și întrebuințată ca decor legitimant, mai mult sau mai puțin iluzoriu.

Cum am spus-o și altădată, Regele Mihai I n-a fost un model de monarh, dar Traian Băsescu este cu atît mai puțin un model de președinte. Cel dintîi, oricîte imputări personale i s-ar putea face (pentru atitudini mai vechi sau mai noi), este măcar descendentul legitim al unei Case Regale ale cărei contribuții decisive la istoria modernă a României nu pot fi nici negate, nici minimalizate, și aduce cu sine, măcar pe dinafară, ținuta inconfundabilă a sîngelui său albastru și relațiile „organice" cu marea aristocrație europeană. Nu știu de cîte regrete pentru propriile sale slăbiciuni se va fi învrednicit vreodată, dar se poate prevala de multe circumstanțe atenuante de ordin istoric, care scapă urechismului marinăresc. În opoziție absolută cu cel dintîi, cel de-al doilea întruchipează paradigma țoapei ereditare, promiscuitatea mafiilor portuare și cumetria mafiilor țigănești, caragialismul cronicizat și abrutizat al arivismului

mahalagesc de urbe dunăreană. Ajunge să-i pui unul lîngă altul, fără cuvinte, pe Regele Mihai I și pe președintele Traian Băsescu pentru ca orice observator lucid și onest să realizeze diferența astronomică dintre ce ajunsese să fie România veche și ce a ajuns să fie România nouă.

De data aceasta, la anul Domnului 2011, nu mai era vorba de plata vreunor polițe istorice sau politice (pînă și un Ion Iliescu a înțeles acest lucru), nici de amenințarea vreunei posibile restaurații (ca pe vremea cînd tandemul „revoluționar“ Iliescu-Roman îl hăituia pe rege pe șoselele patriei feseniste), ci de împlinirea venerabilei vîrste de 90 de ani de către ultimul supraviețuitor dintre șefii de state europene – buni sau răi, cum vor fi fost ei – de pe vremea celui de-al doilea război mondial. Elementara cuviință cerea suspendarea festivă a adversităților sau antipatiilor curente (rămase demult fără miză în contextul actualității) și efortul sincer de reconciliere națională în vecinătatea unui simbol viu al normalității pierdute. Discursul simplu, demn și pertinent pe care fostul suveran l-a rostit în Parlamentul României, pe care nu știu dacă și-l va fi alcătuit singur, dar pe care l-a asumat și l-a girat cu căldură părintească și înaltă distincție, a atestat de altfel semnificația și solemnitatea momentului. Pentru cîteva ceasuri România a ieșit de sub zodia mîrlei și și-a putut contempla posibila față mai bună, chiar dacă e foarte probabil că nu va mai avea niciodată parte de ea.

ELEMENTARA CUVIINȚĂ CEREA SUSPENDAREA FESTIVĂ A ADVERSITĂȚILOR SAU ANTIPATIILOR CURENTE ŞI EFORTUL SINCER DE RECONCILIERE NAȚIONALĂ ÎN VECINĂTATEA UNUI SIMBOL VIU AL NORMALITĂȚII PIERDUTE.

Iată însă că, în perfectă și grăitoare consonanță cu turpitudinea de tip otevist, președintele și premierul său ombilical au înțeles să boicoteze – nu doar indign, ci de-a dreptul mitocănește, inclusiv prin declarații imunde și opărite – acest unic moment simbolic și aniversar, obligîndu-i la o fatală și tristă complicitate și pe capii partidului și guvernului la putere, ce au fost puși în situația de a face proba unei solidarități grobiene, care dacă unora le va fi venit mănușă, pe mulți sînt sigur că a fost departe de a-i satisface și de a-i onora.

Mult mai de neînțeles și mai de neiertat mi se pare însă alinierea Patriarhiei Române la acest boicot inutil, cu atît mai descalificant cu cît în cazul Patriarhului Daniel nu funcționează motivațiile sau constrîngerile contextuale ale unor politicieni și ale unor intelectuali prinși în „regulile“ unui „joc“ nefericit. Prin forța tradiției și a principiilor ei interne, Ortodoxia se cuvenea să fie cu Monarhia, Biserica se cuvenea să fie cu „unsul“ ei. „Absența nemotivată“ – și ostentativă, vrînd-nevrînd – a Patriarhului României de la această aniversare nevinovată aruncă o descumpănitoare umbră nu numai asupra conștiinței sale ecleziale și naționale, ci și asupra întregii instituții bisericești, care pare pe zi ce trece mai încurcată în ițele impure ale puterii seculare și din ce în ce mai evazivă cu răspunderile ei moral-spirituale față de oameni și față de Dumnezeu.

Dincolo de toate acestea, regele nonagenar și-a jucat rolul cu inegalabilă distincție și a știut să facă față cu seninătate și eleganță mai micilor sau mai marilor cecități vindicative, dînd o lecție de aristocrație inolvidabilă rigorismului mîrlănesc de acasă, laic și clerical deopotrivă.

Poate că pînă la urmă tînăra elită intelectuală și politică va reuși, peste toate încercările, bîlbele și compromisurile de traseu, să pună pe picioare partidul și frontul de dreapta care ne lipsește, dar mă tem că nici o ispravă viitoare nu va reuși să șteargă amintirea amară a recentei mojicii la care am ajuns să fim martori și chiar complici, de la vlădică pînă la opincă. Dacă ne vom construi viitorul prin asemenea despărțiri de trecut, s-ar prea putea – să ne ferească Dumnezeu! – ca acel viitor să nu mai fie cel al unei națiuni, ci cel al unei mase biologice amorfe și decerebrate, fără memorie și fără transcendență. Există multe feluri de a muri și multe feluri de a supraviețui. Dar nu orice supraviețuire este neapărat mai bună decît moartea... ■

URMĂTOAREA STAȚIE A IMPOSTURII DE DREAPTA: *„NOUA REPUBLICĂ“*

Nu există spațiu politic și cultural mai falsificat și parazitat decît spațiul „de dreapta“ din România. Stînga poate fi importată, impusă, alogenă, în contratimp cu istoria și natura umană, dar este recognoscibilă, identică cu sine, coerentă în cuget și simțiri. Dreapta, în schimb, este proteică în înfățișările și variantele cu care se prezintă publicului românesc și, din păcate, multe dintre aceste fețe de dreapta sînt ale imposturii – intelectuale, politice, culturale etc., inclusiv atunci cînd se revendică de la creștinism și tradiție. „Noua Republică“ este ultima astfel de impostură politică, fățărind pașoptismul într-o combinație adaptată generației digitale și gîndită a întrupa visul post-decembrist al mișcării politice „curate“, „pure“, a „elitelor“ tineretului studios, competent și pus pe treabă. O „Albă ca Zăpada“ a politicii românești!

VLAD DIACONU

FAPTELE

Sociologul de curte prezidențială Sebastian Lăzăroiu, fost consilier al lui Traian Băsescu, fost ministru al Muncii și fals dizident al guvernului Boc, este cel care a aruncat, pe piața media, în vara anului trecut, ideea „Albei ca Zăpada" ca partid *curat*, care să cîștige alegerile din 2012, depășind partidele *dominante*, clasice și uzate de exercițiul guvernării.

„Albă ca Zăpada" a continuat să fie invocată constant de Sebastian Lăzăroiu, fiind prezentată drept o *inevitabilă* platformă care să reunească diversele curentele politice și civice de dreapta; mai mult, fără „Alba ca Zăpada", spunea Lăzăroiu, PDL nu poate cîștiga alegerile. În urma ultimei declarații, de altfel, Lăzăroiu ar fi fost demis din funcția de ministru al Muncii (punem la condițional pentru că e foarte posibil ca și demiterea să facă parte din scenariu).

Între timp, s-a conturat, în PDL, un proiect similar care mult timp se confunda cu figura de basm a prințesei nevinovate: Mișcarea Populară, un brand înscris la tribunal de fiica președintelui țării, Ioana Băsescu, pe post de umbrelă pentru o serie de partide și organizații ce gravitează în jurul PDL. O dată lansată mediatic nada Mișcării Populare, unele personaje pitorești ale politicii românești, precum Gigi Becali, șeful PNG, și-au declarat certa adeziune la preconizata formațiune. Alte voci dădeau ca sigură și o afiliere a tentativei de partid otevist condus de Dan Diaconescu – Partidul Poporului. Ulterior, secretarului general al PDL, Ioan Oltean, afirma că „dacă vom realiza o coagulare a forțelor politice, acestea s-ar putea în proporție majoritară să se numească Mișcarea Populară". Liderul democrat-liberal a mai adăugat că inițiativa președintelui Băsescu de a înscrie brandul la OSIM a fost „o previziune absolut formidabilă, pe care nu putem decît s-o apreciem".

Revenind însă la „Albă ca Zăpada" (care, începînd cu acest moment, nu se mai suprapune cu Mișcarea Populară), Lăzăroiu face declarațiile ce precedă demiterea sa pe 15 septembrie. Exact în aceeași zi, Mihail Neamțu, tînăr teolog din gruparea intelectuală pro-Băsescu, anunță plecarea sa de la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, instituție de stat unde ocupa, sub oblăduirea lui Vladimir Tismăneanu (alt om de nădejde al președintelui), postul de director științific. Motivele plecării nu sînt precizate. Tot în aceeași zi se anunță lansarea Asociației Blogary, corespondentul juridic al blogului pro-Băsescu numit Madam Blogary. Membrii fondatori ai Asociației sînt aceiași oameni care „prestează" pe blogul respectiv: Sebastian Lăzăroiu, Mihail Neamțu, Mirel Axinte (consilier al lui Lăzăroiu) și alții. În treacăt fie spus, tot atunci își lansează blogul și Teodor Baconschi, ministrul care conduce o fantomatică Fundație Creștin-Democrată în care îl regăseam pe același Mihail Neamțu pe post de director de programe.

MARELE VIS AL „DREPTEI" ACTUALE AR FI MODERNIZAREA ROMÂNIEI ȘI ÎNSCRIEREA EI PE ORBITA MARILOR TRANSFORMĂRI MONDIALE: UN FEL DE PAȘOPTISM REȘAPAT, PREZENTAT SUB FORMA REVOLUȚIONARĂ A UNEI MIȘCĂRI „PORNITE DE LA FIRUL IERBII".

Peste doar două zile, Mihail Neamțu publică pe blogul Madam Bovary (unde administrator este un apropiat al lui Sebastian Lăzăroiu, Mirel Axinte sau Bleen), un așa-zis manifest, „Crez politic: o Nouă Republică". Într-un mod, chipurile, spontan, manifestul are un succes atît de „nebun" pe blogosferă încît inițiatorii se văd „nevoiți" să lanseze *mișcarea* Noua Republică – deocamdată site, manifest și manual de luptă. Membrii fondatori ai Noii Republici sînt același Mihail Neamțu, Mirel Axinte (Bleen), Dacian Tolea, consilier PDL al ministrului Comunicațiilor, Valerian Vreme și un sociolog, Cosmin Aldea. Pe 28 septembrie, la televiziunea pro-Băsescu B1 TV, în cadrul talk-show-ului *Sub semnul întrebării*, moderatorul Robert Turcescu prezintă explicit publicului larg pe Albă ca Zăpada în persoană: Mihail Neamțu, conducătorul mișcării Noua Republică.

Ca să închidem cercul, Sebastian Lăzăroiu, după o perioadă de tăcere „misterioasă", pe 9 octombrie, îi scrie public lui Mihail Neamțu: „Dragă Mihai, cînd stăteam pe malul Dunării acum două luni și îți spuneam că Albă ca Zăpada este inevitabilă, nu credeam că ea va veni atît de curînd. Salut inițiativa voastră lansată prin Noua Republică. (…) Mihai, sîntem împreună în aceeași barcă". ➘

FILMUL: MIȘCARE „ANTI-SISTEM“ PORNITĂ SĂ „RESTARTEZE“ ROMÂNIA

Vîlva creată în jurul Noii Republici a fost continuată și de unii jurnaliști care au brodat pe tema tinerilor care ar trebui să preia inițiativa, în acest moment, pentru a realiza marele vis al „dreptei“ românești: modernizarea României și înscrierea ei pe orbita marilor transformări mondiale. Altfel spus, un fel de pașoptism reșapat, prezentat sub forma revoluționară a unei mișcări „pornite de la firul ierbii“,

așa cum se auto-prezintă NR. Unii jurnaliști cu ștate vechi, ca Ion Cristoiu, exact în momentele în care subiectul era fierbinte pentru *mass-media*, chiar se gîndea la „apariția unei organizații sau a unui partid care, asemenea Mișcării [Legionare – *n. red.*], se va forma de jos în sus, va reuși să atragă de partea sa minți strălucite ale tinerei generații de intelectuali și, îndeosebi, va da curs unei credințe sincere, profunde, în rolul deosebit al națiunii române în lume. Eu însă aș adăuga notelor înfățișate de autor [Cristoiu se referă la opinia lui Nicolae Breban pe marginea chestiunii posibilei renașteri a Mișcarii Legionare – *n. red.*] ca posibil de a se repeta în viitor și una amintită de el doar în treacăt: voința reală, curată, de înnoire, de moralizare a vieții politice“.

Așadar, filmul de propagandă ce ni se servește legat de Noua Republică este de inițiativă a tinerilor idealiști porniți să curețe România de „imoralitate, corupție și oportunism“, capabili și competenți în a face din țara noastră… „în sfîrșit, o națiune!“. Evident că era nevoie și de un actor principal sau, de ce nu, de un „căpitan“: Mihail Neamțu. Respectivul nu a simțit nici o adiere a simțului ridicolului la emisiunea lui Turcescu, în momentele în care făcea caz de „vîrsta crucială de 33 ani“ pe care o are, asemănându-se, la modul cel mai serios, rolului mesianic al Mîntuitorului! Ciudată îmbinare între idealismele trădate ale liceeanului care scria, pe vremuri, în revista *Puncte Cardinale*, articole de admirație față de Legiune și Căpitan, și actualul „tînăr intelectual“ căptușit de doctorate, ajuns între timp monument de oportunism și jalnic veleitar trimis în avangarda strategiilor de manipulare scornite de sociologul „iubirii“, Sebastian Lăzăroiu…

Altiminteri, atît la prima apariție televizuală ca „Alb ca Zăpada“, cît și la următoarele, „căpitanul“ Noii Republici nu a emis decît platitudini prețioase fără nici o consistență internă, referințe vagi spuse pe un ton categoric despre „creștinism“ și „capitalism“, de parcă toată lumea definește la fel cele două concepte și de parcă ele ar fi compatibile de cînd lumea și pămîntul. În fine, s-au dat de-a dura aceleași idei: NR ar fi un răspuns „de la firul ierbii“ la „setea de schimbare incredibilă“ a oamenilor scîrbiți de politică, o mișcare „anti-sistem“, dar și „tradiționalistă într-un anume sens“, care vine la momentul necesar pentru a „restarta“ România. Apropierile de Traian Băsescu și Sebastian Lăzăroiu sînt asumate, însă, frizînd iarăși penibilul, teologul Neamțu mai că jură că nimic din lansarea Noii Republici nu a fost programat… Tot acum se înțelege și motivul plecării sale de la IICCR – pentru a corespunde imaginii de om „de la firul ierbii“, neplătit, chipurile, de actualul guvern.

Pe scurt, ni se servește mitul tinerei elite idealiste, pornite cu entuziasm să reînnoiască România, care reprezintă, așadar, NOUTATEA, CURĂȚIA, care este NECESARĂ pentru SCHIMBAREA și MODERNIZAREA țării. Iată, toate laolaltă, aglomerate, atributele pe care orice consultant politic de pripas poate să ți le enumere ca fiind momeala cea mai potrivită (dar și cea mai uzată…) pentru a mai aduna o poală de voturi de la naivii care așteaptă cu ochii-n soare o mișcare salvatoare.

Așadar, Noua Republică se vrea a fi, pînă la urmă, un fel de surogat de alternativă special creată pentru anumite categorii sociale care parcă ar fi un pic „anti-sistem“, vag neo-conservatoare, vibrînd mai ales la mesajul schimbării și modernizării României – eventual, cu forța. Tinerii întorși de la studiile din Occident, „burghezia“ multinaționalelor, dar și toți cei care sînt convinși că progresul și bunăstarea se află în politicile neoliberale ale FMI și UE, și care visează mălaiul sinecurilor cu care să fie răsplătiți pentru rolul de îndrumători ai nației, toți aceștia formează aluatul pentru Noua Republică.

UN CONCEPT *IN VITRO*

Deși e gîndit strategic, conceptul Noua Republică nu prea are șanse, în actuala stare de fapt, să devină… popular. Concepută *in vitro*, artificial, programatic,

beneficiind în mod vizibil de tot suportul tehnic și logistic al serviciilor... puterii, Noua Republică e, cel puțin în acest moment, sortită să moară embrionar din punctul de vedere al popularității. Lucrurile sînt prea cusute cu ață albă, audiența posturilor media favorabile prea jalnică pentru a face valuri cu adevărat „la firul ierbii“ și cu adevărat spontan. Totul se reduce la o butaforie mecanică, fără sare și piper, cum o arată și succesiunea evenimentelor, declarațiilor și lansărilor amintite în prima parte a articolului. Ideologic, NR nu are nici o legătură cu creștinismul sau capitalismul, ci cu ceea ce Sebastian Lăzăroiu numea „noua ordine instituțională“ ce trebuie implementată în România, o nouă ordine prefigurată de politicile acordului FMI, aplicat astăzi draconic la noi.

Poate e prea devreme să ne pronunțăm în acest sens, însă, în mod realist, în doar un an de pregătire electorală, un partid, în actuala stare de spirit a populației, cînd totuși basmele despre schimbare și reformă s-au răsuflat serios, nu are șanse să prindă Parlamentul, mai ales dacă ținem cont și de electoratul-țintă. Doar dacă nu se creează, în mod special, prin diversiuni media, evenimente care să mențină NR în prim-planul atenției. Sau doar dacă va începe în România să se aplice vechiul proverb stalinist conform căruia „nu contează cine votează, ci contează cine numără voturile“. În acest caz, strategia devine, din electorală, strategie de putere pur și simplu, prin care se caută multiplicarea falselor alternative, pentru a se mima democrația, schimbarea, contestarea etc. Un tenis la perete...

TINERII ÎNTORŞI DE LA STUDIILE DIN OCCIDENT, „BURGHEZIA“ MULTINAȚIONALELOR, CEI CONVINŞI CĂ PROGRESUL ŞI BUNĂSTAREA SE AFLĂ ÎN POLITICILE NEOLIBERALE ALE FMI ŞI UE, VISÎND MĂLAIUL SINECURILOR DE ÎNDRUMĂTORI AI NAȚIEI, IATĂ ALUATUL PENTRU MIŞCAREA NUMITĂ NOUA REPUBLICĂ.

DESTINUL ESTIC ȘI SUDICAL ROMÂNIEI

PAUL NISTOR
paul.nistor@rostonline.org

Două evenimente recente – încheierea acordului româno-american pentru instalarea scutului antirachetă și summitul Parteneriatului Estic – ar fi trebuit să refacă interesul României pentru zona est-europeană și să configureze o direcție solidă de politică externă, către statele riverane Mării Negre. Așteptările nu au fost, însă, pe deplin confirmate și, din nefericire, au indicat încă o dată rolul marginal al României în politica continentală. Întîlnirea la nivel înalt între români și americani, precum și dezbaterile de la Varșovia, onorate de prezența a 24 de șefi de state, au întărit ceea ce se intuia deja: Statele Unite, în ciuda unei retorici pacifiste și a unui conciliatorism evident față de Rusia, își reconfirmă totuși prezența și interesul pentru flancul estic al NATO, pe cînd UE, concentrată doar pe necesitățile binomului Franța-Germania, ignoră totalmente sugestiile „Noii Europe“ – partea răsăriteană a Uniunii.

O dată cu anunțul semioficial al eșecului primei etape de derulare a Parteneriatului Estic, se prăbușește și visul oriental al Bucureștiului, prin care Traian Băsescu spera la o Românie care să fie actor decisiv în spațiul Mării Negre. Sprijinit anemic de Vest, fără resurse și mecanisme importante, marele proiect polonez al „drumului către est“ devine din autostradă comună o potecă îngustă, pe care vor păși doar cei cu adevărat interesați. României, fără suportul marilor puteri europene, fără putere economică și fără proiecte proprii spre țările ex-sovietice, nu-i rămîne altceva decît să facă figurație la conferințele internaționale și să mai agite mici declarații inconsistente, probabil vag băgate în seamă de vecinii geopolitici. Victoria din 2011 a Bucureștiului, însă, este o reușită de proporții: acceptarea scutului antirachetă, chiar dacă nu proiectează peste mări și țări iluzoria putere a României, aduce totuși securitate acasă și respect din partea altor state.

Analizînd prezența la Washington a oficialităților noastre, putem spune cu toată răspunderea că a fost cea mai impresionantă și mai bine gîndită vizită a unei delegații românești în America, din toate timpurile. Sînt momente cu foarte mare greutate cele în care, într-un singur periplu, se poate discuta cu președintele SUA, secretarul de Stat, directorul CIA și secretarul Apărării. De asemenea, încheierea nu doar a unor documente tehnice despre amplasarea bateriilor antirachetă Standard Missile-3 și a celorlalte componente ale scutului, dar și a unor declarații și acorduri în care se recunoaște Parteneriatul strategic între SUA și România, reprezintă o reușită specială a diplomației române. De altfel, era de ajuns să-i vedem pe Băsescu și Baconschi înconjurați de Barack Obama, Hillary Clinton, Joe Biden, Leon Panetta (Pentagon) și David Petraeus (CIA) ca să realizăm importanța strategică pe care o capătă România pentru proiectele est-europene și est-mediteraneene ale Washingtonului.

Dacă momentul american a fost aproape magic, cel românesc a fost pictat în nuanțele noastre

ridicol balcanice. Acasă, mai toate instrumentele media ale opoziției au încercat, dacă nu să critice, măcar să minimalizeze acest eveniment și să-i împroaște cu noroi pe protagoniști. Inconștiența PSD și PNL a fost atît de mare încît, probabil, însăși Administrația prezidențială americană a insistat pentru o oarecare secretomanie a evenimentului. Anonimatul discuțiilor s-a păstrat pînă în preziua aterizării la Washington, tocmai pentru ca acest moment de maximă importanță să nu fie desfigurat și batjocorit pe altarul sinistru al politicii interne românești. Totuși, cu nefericire, securitatea nu implică automat și prosperitatea, iar în lipsa amenințărilor externe e bine să vedem că vulnerabilitățile interne (politice, economice, alimentare, civilizaționale) pot duce accelerat la implozia statului român. Dacă s-a găsit o soluție pentru a-i descuraja pe inamicii externi (oarecum identificabili), va fi mult mai greu de acceptat pericolul pe care clasa politică îl reprezintă pentru securitatea României și vor fi și mai greu de domolit profitorii interni, care adeseori își deghizează în mod perfid intențiile egoiste în concepte precum democratizare, interes național, dezvoltare, modernizare.

Să mai spunem că semnăturile puse pe documentele de la Washington vor plasa România în prima linie a aliaților Statelor Unite, iar acest detaliu va avea efecte, măcar simbolice, imediate. Pe de o parte, Franța și Germania vor privi mai circumspect, poate și mai respectuos, la noi, iar Polonia și Turcia vor conștientiza realitatea unui mare *limes* al apărării occidentale trecînd de la Baltica și pînă la Eufrat, avînd drept nod important gurile Dunării. Mișcarea va fi vizibilă, însă, și dinspre Orient, unde Rusia, Iran și – de ce nu? – China asistă nu tocmai entuziaste la construirea pas cu pas a marelui zid menit să protejeze Vestul de statele radicale, de marile puteri revizioniste și de fanaticii religioși ai secolului XXI.

Deocamdată, doar Rusia reacționează cu înțepături, declarații și gesturi neamicale, care vin de la personaje de rangul doi din guvern și de la diferiți analiști politici, portavoci ale puterii. Iritarea Rusiei, care nu trebuie să ne impresioneze, e reală și duce la decizii rapide: promisiunea de a lua România în vizorul rachetelor rusești, testarea unor arme noi care pot străpunge scutul, jignirea incalificabilă a președintelui României (asemuit cu Hitler și Antonescu) și noi provocări la granița de est. Probabil o parte dintre acestea vor disăpărea, dar altele vor rămîne. Face parte totuși din asumarea unui destin să putem înfrunta demn provocările, atît timp cît procedăm just și deținem și avantaje reale.

O DATĂ CU ANUNȚUL SEMIOFICIAL AL EŞECULUI PRIMEI ETAPE DE DERULARE A PARTENERIATULUI ESTIC, SE PRĂBUŞEŞTE ŞI VISUL ORIENTAL AL BUCUREŞTIULUI, PRIN CARE TRAIAN BĂSESCU SPERA LA O ROMÂNIE CARE SĂ FIE ACTOR DECISIV ÎN SPAȚIUL RIVERAN AL MĂRII NEGRE.

această ocazie am realizat cît de grav poate fi jocul obsesiv antibăsescian al opoziției, care e gata să bage în mocirla criticii fără sens marile obiective de politică externă, precum și interesele pe termen lung ale României.

Dar și puterea a avut exagerările ei. Președintele nostru și-a prezentat triumful ca pe unul general valabil, cu largă acoperire. A spus nu doar cum România a ajuns la cel mai ridicat nivel de securitate din istoria sa – lucru real în ceea ce privește amenințările externe –, dar a insistat că aceste acorduri pot declanșa și o dezvoltare economică și un sprijin american nelimitat. Din

Entuziasmul de după încheierea acordurilor româno-americane a fost, însă, redus repede de concluziile summitului Parteneriatului Estic, desfășurat la Varșovia în septembrie 2011. Deși evenimentul a fost un adevărat tur de forță pentru polonezi, care dețin actualmente

președinția UE și a Parlamentului European, precum și inițiativa absolută în proiectele estice, el s-a dovedit a fi de un interes restrîns pentru puterile occidentale și chiar pentru prezumtivii beneficiari, statele ex-sovietice. După doi ani de derulare, Ucraina, Moldova, Belarus, Georgia, Armenia și Azerbaidjan au tras cîteva concluzii amare: spre ele nu vin prea mulți bani, UE nu dorește să se implice decisiv în sprijinul economic sau politic al acestor state, vizele pentru Europa nu vor fi ridicate, iar Moldova și Ucraina nu vor dobîndi nici o facilitate în plus pe drumul spre UE. Reprezentanții unor state ex-sovietice nu s-au sfiit să critice la scenă deschisă Parteneriatul, ba chiar să ceară neoficial ieșirea din el. Polonia a avut însă un discurs încurajator, promițînd că se vor remedia micile probleme ale trecutului. Totuși, marile țări vestice nu au venit cu vreun mesaj decisiv de sprijinire a Parteneriatului Estic, indicînd că subiectul interesează doar „Noua Europă“ și dovedind că ele sînt mai înclinate să menajeze Rusia și să se ocupe de zone geografice de interes special (Mediterana, Africa de Nord).

Această atitudine a Vestului va dezumfla iluziile României lui Băsescu, care se visa brațul politic al Occidentului în coasta Rusiei și în zonele caucaziene bogate în petrol. De asemenea, e destul de neclar dacă și cît programele europene vor lucra pentru democratizare în Republica Moldova și dacă parteneriatul va putea fi o punte între București și Chișinău, sau un deschizător de falii pe relația Chișinău-Moscova. Concluziile acestui summit, într-un fel, ne-au aruncat din nou în brațele realismului politic: sîntem aproape pe cont propriu pe direcția est, avînd în spate doar mesaje vidate de conținut ale liderilor europeni. Din nou UE, altfel decît America, demonstrează că nu e dispusă să se angajeze în vecinătatea apropiată a Rusiei și nu e înclinată să asigure o „pace democratică“ cu orice preț la fruntariile sale răsăritene.

Evenimente din luna octombrie vin să confirme diferențele de viziune dintre SUA și Europa apuseană în ceea ce privește securitatea Europei de Est. În timp ce subsecretarul de stat american Ellen Tauscher susținea la București, cu argumente și detalii, o teorie a importanței Europei de Est pentru întreg Occidentul, francezul Jean Michel Boucheron, vicepreședinte al Adunării Parlamentare a NATO, jignea România la ea acasă, contestînd rolul scutului antirachetă și susținînd (cu stupoare!) că nu blocarea primului atac cu rachete e importantă pentru Europa, ci posibilitatea de a reacționa. Fără a fi o întîmplare, poziția franceză s-a armonizat cu cea ucraineană și

rusă, ceea ce ne face să ne gîndim că ori admirația vesticilor față de Rusia rămîne constantă (la fel ca și cinismul față de micile state din Est, gata de a fi oricînd sacrificate), ori politicienii francezi încă sînt ușor de cumpărat cu gaz și petrol siberian.

Luînd în calcul toate elementele tangibile și intangibile care, cumulate, dau puterea unei națiuni în relațiile internaționale – populație, teritoriu, resurse, forță economică, buna guvernare, moralul național, calitatea elitelor, aparatul militar, calitatea alianțelor –, descoperim nu doar că România nu are nici o șansă de politică de putere la Marea Neagră, așa cum se iluziona Băsescu, dar nu își va putea înscrie cu succes candidatura în nici o altă direcție, nici în Europa de Est, în Balcani sau în Mediterana Orientală. Sîntem mai mici, teritorial vorbind, decît Turcia, Polonia sau Ucraina (fără a mai vorbi de Rusia), sîntem la 50% sau sub această cifră ca populație față de aceleași state enumerate mai sus, PNB-ul este sub al lor, calitatea guvernării și a elitelor e la fel de proastă ca în Ucraina, care e un etalon negativ în Europa (mai jos decît Bulgaria sau Albania). În plus, nu mai există moral național, țara e sfîșiată între grupuri de tot felul și în pierdere rapidă a orgoliului național și a sentimentului identitar.

Cu o asemenea „putere", probabil România nu ar reuși să se impună nici măcar în fața vecinilor mici. Statutul de putere regională, măcar pe următoarele două decade, l-au dobîndit Turcia și Polonia. România poate fi doar în siajul lor și, sprijinită de Varșovia sau Ankara, ar putea dubla acțiunile Europei sau ale NATO în zone în care polonezii și turcii demonstrează cu adevărat că știu să facă diplomație, comerț, sau politică de orgoliu. „Drumul spre est" îi este închis Bucureștiului, care, însă, ar putea măcar să înceapă firave tatonări comerciale, deși economia șubredă a României nu ar avea nici ce investiții să facă acolo, nici ce mărfuri să vîndă sau să achiziționeze, nici ce specialiști să exporte. Totuși, o strategie pe 20 de ani, urmată cu încăpățînare, cine știe, ar putea deschide niște piețe și ar putea realiza un început de contacte utile pentru mai tîrziu, spre jumătatea secolului XXI. Estul aparține, prin tradiție și prin actualitate, Rusiei, Ucrainei, Poloniei și Turciei.

În schimb, pentru România, drumul spre sud ar fi mai realist, plin de mai multe oportunități, cu șanse mai mari de reușită și fără susceptibilitatea de a deranja vreo mare putere. Proximitatea sudică a României în Balcani poate fi o primă țintă, mai ales că e un spațiu care nu atrage alte puteri și în care românii, parțial balcanici, se pot mișca în ➘

largul lor, cunoscînd mentalitatea și metodele folosite de popoarele locale în diferite domenii. Apoi, moștenirea epocii Ceaușescu e încă vie în Orientul Mijlociu, Africa de Nord sau chiar Africa Neagră. Paradoxal, deși Nicolae Ceaușescu și-a înfometat propriul popor, el i-a lăsat o moștenire care, acum, mai poate fi încă exploatată. Relațiile economice ale Republicii Socialiste România cu statele arabe sau africane nu se uită ușor și românul este acceptat relativ repede într-un spațiu diferit de civilizație.

„Moștenirea“ erei socialiste în sud are trei mari componente: amintirea specialiștilor români care au ridicat fabrici și au exploatat cu profesionalism resurse minerale în Africa sau Asia; studenții arabi și africani reîntorși în țările lor după studiile în România și unele familii mixte formate în special în statele arabe. Amintirea bunilor profesioniști români persistă, dar ea se va disipa în 10-15 ani și, de aceea, acum este momentul în care se poate profita. Apoi, generațiile de studenți străini care au terminat facultăți în România în anii ‘70 și ‘80 au ajuns la maturitate și se află în posturi-cheie: șefi de porturi, șefi de fabrici, ingineri, medici, oameni care încă poartă cu ei nostalgia anilor petrecuți în Europa și care i-ar primi bine pe români. Cazuri reale, persoane cu funcții de conducere din Siria și pînă în Guineea, școlite la noi, se întreabă de ce nu vin acolo pentru afaceri și românii, alături de alți mulți europeni. Apoi, piețele locale din sud se află încă în emergență și pot oferi surprize plăcute în următoarele decenii. Evident, însă, contactele economice individuale, haotice, nu vor rezolva mare lucru. Se impune gîndirea unei strategii, cu susținerea statului, pentru companiile românești. Poate organizarea unor tîrguri și expoziții speciale pentru firmele și produsele noastre, poate identificarea unor țări-cheie cu mediu economic mai prietenos, unde România ar trebui să insiste, poate chiar încheierea unor solide acorduri cu state arabe și africane, care să ducă la creșterea fluxului comercial. Oportunitățile sudului sînt reale și numai o țară oarbă sau complet neputincioasă nu le-ar putea vedea și valorifica.

ESTUL APARȚINE, PRIN TRADIȚIE ȘI PRIN ACTUALITATE, RUSIEI, UCRAINEI, POLONIEI ȘI TURCIEI. ÎN SCHIMB, PENTRU ROMÂNIA, DRUMUL SPRE SUD AR FI MAI REALIST, PLIN DE MAI MULTE OPORTUNITĂȚI, CU ȘANSE MAI MARI DE REUȘITĂ ȘI FĂRĂ SUSCEPTIBILITATEA DE A DERANJA VREO MARE PUTERE A MOMENTULUI.

Din nefericire, România de azi tace, nu mai e o voce internațională și nu mai găsește nici o resursă lăuntrică pentru a se mobiliza și pentru a aplica soluții pentru o revigorare pe termen lung.

COMUNICAREA FĂRĂ COMUNIUNE

RADU PREDA
radu.preda@rostonline.org

Modificările survenite pe harta geopolitică a Africii de Nord și parțial în Orientul Apropiat, rolul decisiv jucat de mijloacele de comunicare, de la internet la telefonia mobilă și *mass media*, severitatea cenzurii electronice a foștilor dictatori, dar și cea practicată în continuare de guvernele totalitare, violențele de stradă din Londra sau *flash-mobing*-urile din SUA, toate au în comun un element definitoriu: **folosirea intensă a rețelelor de socializare**. Cît mai succint și pe înțeles, acestea sînt platforme electronice prin care se schimbă mesaje, dar și imagini sau chiar filme de cîteva minute. Forța lor de impact este dată de două aspecte. Primul vizează numărul mare de utilizatori, doar în România cei care folosesc rețeaua Facebook fiind de aproape 4 milioane, ceea ce nu este chiar mult în comparație cu cele aproape 700 de milioane la nivel mondial. Pentru a avea o imagine mai precisă asupra anvergurii fenomenului, iată și alte cifre: rețeaua chineză Renren are 130 de milioane de utilizatori, cu precădere studenți; în spaniolul Tuenti își comunică unii altora informațiile aproape 10 milioane de utilizatori; platforma japoneză Mixi are 30 de milioane de înregistrați; platforma franceză Skyrock numără peste 20 de milioane de fideli; cea mai mare rețea rusească de socializare, Odnoklassniki, se laudă cu mai bine de 45 de milioane de utilizatori; depășind de cîteva ori numărul locuitorilor țării de origine, Belgia, platforma Netlog este preferata a peste 75 de milioane de persoane; rețeaua germană StudiVZ, concepută mai ales pentru publicul studios (elevi, studenți, dar și cadre didactice), se apropie de limita a 20 de milioane de utilizatori; în fine, cu o cifră similară se poate lăuda și rețeaua sud-coreeană de socializare Cyworld. Să mai adăugăm faptul că, în prezent, la nivel planetar, există 5 miliarde de utilizatori ai telefoniei mobile și peste 2 miliarde de abonați la internet. Al doilea aspect, tehnic, este scurtimea mesajelor, precum în rețeaua Twitter (în jur de 200 de milioane de utilizatori), care permite transmiterea lor cu rapiditate, indiferent de calitatea legăturii de internet, dată fiind cantitatea mică de biți necesară. În cazul blocadei electronice impuse de autorități, o astfel de facilitate este vitală pentru comunicarea cu exteriorul. Acum, dată fiind amploarea pe care o cunoaște noul mediu de comunicare, alături de cele mai vechi, să ne întrebăm ce mutații antrenează folosirea intensă a mijloacelor tehnice de informare.

În primul rînd, așa cum nu încetează să atragă atenția ➘

sociologii și filosofii culturii, frecventarea tehnicii cu o intensitate fără precedent în istoria umanității nu are cum să nu-i influențeze pe utilizatorii acesteia. Asistăm în cazul rețelelor de socializare, dar nu numai, la o **schimbare evidentă a comportamentului personal și de grup**. În medie, un utilizator de Facebook este în rețea aproximativ 15,5 ore pe lună și accesează cel puțin o singură dată pe zi contul personal. Dacă mai adăugăm consumul, devenit „clasic”, de televizor și folosirea internetului sub alte forme, de la bloguri la paginile electronice ale ziarelor și ajungînd la jocuri, omul timpurilor noastre, aflat tot statistic la o vîrstă cuprinsă între 15 și 45 de ani, este *on line* pe durata a cel puțin o pătrime din timpul unei zile. Orele dedicate acestui tip de comunicare și de consum de informații sînt practic luate din bugetul de timp folosit anterior relaționării directe, interpersonale. Chiar dacă o bună parte din munca profesională are nevoie de suportul noilor mijloace, schimbul de date fiind esențial pentru instituții și companii, ceea ce se întîmplă la nivel strict individual este, totuși, o deplasare vizibilă dinspre real spre virtual, dinspre aici spre un acolo imprecis. La nivel de grup, rețelele de socializare au capacitatea de a crea identități colective iluzorii, să antreneze energii care, puse la un loc, pot genera fenomene greu de stăpînit. Exemplul la îndemînă sînt acele invitații, voite sau accidentale, lansate de pe contul personal de Facebook, de pildă, la ziua de naștere. O petrecere spontană cu 10.000 de musafiri puși pe hartă, lejermente alcoolizați, coborîți din lumea virtuală în realitatea nemijlocită, reprezintă, chiar și pentru cea mai bine organizată poliție locală, o provocare serioasă. Ceea ce pentru atingerea unui scop politic, de genul răsturnării unui regim ilegitim sau abuziv, este un instrument eficace, se dovedește în alte contexte o adevărată amenințare.

Așa ajungem la a doua mutație de substanță antrenată de noile mijloace de comunicare. Este vorba despre **schimbarea raporturilor democratice** dintre putere și bază, dintre stat și cetățenii lui. Nu s-a vorbit în primăvara acestui an despre „revoluțiile Facebook și Twitter”? Dacă pentru unii folosirea în exces a internetului poate duce la dezrădăcinarea socială, la „virtualizarea” vieții, iată că pentru alții, angajați politic, același internet este un instrument prin care aspirația se traduce în fapt istoric. Se confirmă și de data aceasta dialectica inerentă abilităților prin care se construiesc tot atît de multe lucruri pe cît se pot distruge. Rămînînd pentru moment la partea pozitivă, este limpede că modul de a face politică se transformă radical. Comunicarea în timp real, imaginile din parlament sau de la dezbateri, opiniile postate pe blogul personal sau pe Twitter, campaniile de adunare de fonduri și de simpatizanți, polemicile cu adversarii ideologici, răspunsul prompt dat acuzațiilor sau războaiele comunicatelor de presă – toate acestea au intrat deja în cotidianul politic. Prin aplicarea, inclusiv în România, în ciuda rezistențelor de sistem, a bunelor practici în materie de comunicare și de transparență, de la publicarea declarațiilor de avere ale demnitarilor la afișarea tot electronică a documentelor și deciziilor de interes public, se schimbă în mod ireversibil mentalitatea – nu doar a celor care conduc, dar și a celor conduși. Desigur, omniprezența mijloacelor de stocare și de comunicare a informațiilor, de la conturile de e-mail la cardurile bancare sau de sănătate, reprezintă doar un aspect, pe care îl putem numi utilitar, al noii realități digitale. Nu mai este nici un secret că, ilustrînd dialectica amintită, sistemele electronice sînt vulnerabile și, mai grav, capabile să controleze fără mandat democratic datele personale, să le manipuleze sau să le folosească în alt scop decît cel declarat. Din păcate, isteria în jurul fatidicei cifre 666 a compromis la noi dezbaterea serioasă legată de politicile informaționale ale statului. Or, discuția aceasta ar trebui reluată și poziționată corect, nu toți politicienii europeni avînd atîta credulitate de cît au dat dovadă aleșii noștri și nici toate Bisericile fiind atît de supuse brațului secular pe cît s-a străduit să fie Biserica noastră.

ISTERIA ÎN JURUL FATIDICEI CIFRE 666 A COMPROMIS LA NOI DEZBATEREA SERIOASĂ LEGATĂ DE POLITICILE INFORMAȚIONALE ALE STATULUI. OR, DISCUȚIA ACEASTA AR TREBUI RELUATĂ ȘI POZIȚIONATĂ CORECT.

Tot sub semnul dialecticii, al amestecului între cîștig și pierdere, stă și o altă schimbare pe care merită să o amintim în această sumară panoramă. Rapiditatea accesului la informații este, fără îndoială, marele merit al internetului și al tuturor aplicațiilor sale ulterioare, de la cataloagele electronice ale bibliotecilor la paginile specializate. Mai cu seamă pentru lumea academică săracă, fără resurse, precum cea de la noi, folosirea internetului este o adevărată binefacere. Inclusiv rețelele de socializare au un rol informațional, anunțarea unei conferințe sau lansări de carte prin cît mai multe platforme garantînd un public dacă nu interesat, cu siguranță mai numeros. Cu toate acestea, ceea ce se petrece de mai bine de două decenii încoace în spațiul virtual este o **schimbare a ierarhiei informațiilor**, cu implicații pe măsură. Concret, datorită necesității de a folosi motoarele de căutare gen Google, indispensabile în oceanul de informații pe care internetul le generează zilnic, mediul de informare devine, conștient sau nu, un selector și, la rigoare, o cenzură. Simplu spus, reinterpretînd modern dilema lui Hamlet, cine nu este în internet, nu există. Se naște astfel o nouă memorie culturală, la concurență cu cea păstrată în cărți și săpată în piatră, pictată pe ziduri de biserici sau pe pînzele ce umplu muzeele. Din sursă alternativă, internetul ajunge *singura* sursă pentru consumatorii grăbiți și superficiali, așa cum gradul de celebritate nu mai este garantat de prestația artistică sau de impactul ideilor, ci de numărul „prietenilor" din rețelele de socializare.

În loc de concluzie, pe scurt, cum ar trebui **să ne poziționăm social-teologic** față de tehnica informațională de azi? Ei bine, să luăm mai întîi act de avantajele oferite: de la eficiența și costurile reduse ale transferului de informații la gradul sporit de transparență apărut între conducători și conduși. În plus, dacă ne gîndim la invenția creștină a codex-ului și la înlocuirea papirusului cu pergamentul, dar și la revoluția produsă ulterior de tiparul lui Gutenberg, prima carte tipărită fiind deloc întîmplător Sfînta Scriptură, este limpede că, în lectura creștină a semnelor vremii, noile tehnologii sînt tot atîtea noi mijloace de misiune. În fapt, chiar și cu întîrziere, prezența religioasă în internet și în rețelele de socializare este din ce în ce mai consistentă. Apoi, ceea ce trebuie să ne preocupe însă sînt efectele negative, mai ales **riscul *comunicării fără comuniune***. Refugiul pînă la dependență într-o lume virtuală și aderența la false comunități, pe cît de mari, pe atît de vaporoase, sînt probabil cele mai grave simptome ale consumului iresponsabil de internet, de comunicare digitală în general. Astfel de năluci generate tehnic nu se poate de aceea să fie combătute credibil decît prin redescoperirea lui Hristos, un Dumnezeu personal deloc imaginar, ci întrupat în istorie, prezent fără întrerupere în Biserica Sa și gata oricînd să devină un adevărat partener de dialog. Indiferent de rețea! ■

***COMUNICAREA FĂRĂ COMUNIUNE,* REFUGIUL PÎNĂ LA DEPENDENȚĂ ÎNTR-O LUME VIRTUALĂ ȘI ADERENȚA LA FALSE COMUNITĂȚI, PE CÎT DE MARI, PE ATÎT DE VAPOROASE, SÎNT PROBABIL CELE MAI GRAVE SIMPTOME ALE CONSUMULUI IRESPONSABIL DE INTERNET.**

CENTENAR

Alexandru Ciorănescu

Luna aceasta se împlinesc 100 de ani de la nașterea și 12 ani de la moartea enciclopedistului și scriitorului Alexandru Ciorănescu (Moroeni, 15.XI.1911 – Santa Cruz de Tenerife, 19.XI.1999), cea mai de seamă personalitate intelectuală a exilului românesc după Mircea Eliade.

Marcăm momentul aniversar prin publicarea a două texte: unul *despre* Alexandru Ciorăneascu, semnat de d-na Lilica Voicu-Brey, principala cercetătoare de azi a vieții și operei ciorănesciene, prezentă și în numărul pe care revista ROST i l-a dedicat ilustrului savant în toamna trecută; altul *de* Alexandru Ciorănescu (extras din presa vremii și pregătit pentru republicare de aceeași cercetătoare, ce a păstrat, în mare, ortografia sursei), închinat în 1941 lui Nicolae Iorga, rămas pînă la capăt principalul său far spiritual.

Poate că nimeni nu era mai potrivit să-l evoce pe Nicolae Iorga (1871-1940) în lamura personalității sale decît un alt cărturar enciclopedic, aparținînd tinerei generații interbelice, deci format „pe viu“ în bătaia de lumină a acestui specimen românesc și european de *uomo universale*. Textul este cu atît mai binevenit cu cît în vara acestui an s-au împlinit și 140 de ani de la nașterea lui Iorga. *(R. C.)*

MAESTRUL DIN AMINTIRI

LILICA VOICU-BREY

UN HAZARD OBIECTIV

L-am întîlnit pe profesorul Alexandru Ciorănescu prea tîrziu ca să pot pretinde că l-am cunoscut. Cîteva trăiri personale, dintr-un trecut nu foarte îndepărtat, vor încerca să lămurească această mărturisire.

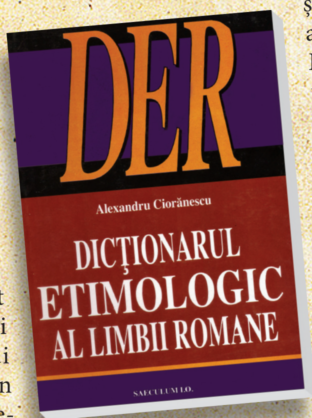
În 1991 m-am stabilit definitiv în Spania unde diploma mea în Filologie spaniolă și franceză de la Facultatea de Limbi Străine a Universității din București nu era valabilă fără recunoaștere oficială. În 1995 am obținut echivalarea care mi-a permis să-mi îndeplinesc o dorință mai veche: m-am înscris la un program de doctorat al Universității Rovira i Virgili din Tarragona, orașul unde locuiesc.

Există în viață circumstanțe parcă trasate cu multă grijă chiar de către hazard. Tot în 1995 am avut surpriza plăcută a vizitei unor foști colegi de la București. Le-am împărtășit proiectul meu și dificultatea alegerii unui subiect pentru teză. Găseam firesc să fie în armonie cu condiția mea de romancă și-l gîndeam legat de intelectualii români exilați în Spania în a doua jumătate a secolului XX. Subiectul promitea, dar se dovedea foarte cuprinzător, prea vast, în special în ceea ce privea cîmpul de căutare bibliografică. Am primit sfatul prietenesc de a mă „limita“ numai la unul dintre ei: Alexandru Ciorănescu, care locuia în Canare, se bucura de o stare bună de sănătate și ar fi putut el însuși să mă sprijine cu bibliografia. Prietenii au plecat veseli spre Madrid, fără a bănui că sugestia lor fusese luată în serios.

Coincidențele prielnice s-au înlănțuit, căci doctoratul a fost inaugurat cu un curs al profesoarei Dolores Corbella de la Universitatea La Laguna, acum și directoare la Instituto de Estudios Canarios, unde Ciorănescu funcționase neîntrerupt încă din 1948 și, respectiv, 1957. Am aflat că semnase un studiu despre ➘

IMAGINEA PROFESORULUI ERA ACEEA A UNUI PERSONAJ FIN LA ÎNFĂȚIȘARE, RAFINAT ÎN GESTURI, SUBȚIRE, CU SPATELE DREPT ȘI FRUNTEA ÎNALTĂ, CU PRIVIREA PĂTRUNZĂTOARE ȘI FAȚA LUMINATĂ DE UN ZÎMBET ÎNTRUCÎTVA IRONIC...

opera sa într-un număr dedicat profesorului de revista *Synthesis* în 1991 [**1**] la împlinirea vîrstei de optzeci de ani. De la domnia sa am știut că profesorul era considerat „prototipul de intelectual în stare pură" și că cercetarea lui devenise „punctul de plecare obligatoriu pentru orice studiu istoric sau literar în legătură cu Insulele Canare". Am primit, la numai cîteva zile, studiul și sugestia de a lua legătura cu Andrés Sánchez Robayna, la rîndul său profesor la Universitatea La Laguna, aflat în strânse relații cu Ciorănescu. La apelul meu am primit un răspuns prompt, în care mi se sugera că literatura comparată ar fi fost subiectul cel mai interesant și mai potrivit pentru un studiu despre Alexandru Ciorănescu.

Profesorul din Canare a omis să adauge că subiectul sugerat era și cel mai extins și mai controversat. Nu știa pe atunci că avea să fie conducătorul tezei mele. De la domnia sa am reținut că istoriografia Insulelor Canare se împărțea în două ere situate, respectiv, „înainte și după cercetarea neistovită a lui don Alejandro" [**2**]. În preajma Crăciunului, am primit de la prietenii de la București volumul *Alexandre Cioranescu - L'homme et l'oeuvre*, carte omagială, publicată la Madrid în 1991, care, deopotrivă, m-a neliniștit și m-a întărîtat.

DOUĂ FELURI DE NERĂBDARE

Am avut fericitul prilej și privilegiul de a-l întîlni pe Alexandru Ciorănescu la București în iulie 1996, mai intâi la Biblioteca Academiei Române, prin intermediul academicianului Solomon Marcus, *visiting professor* asiduu la Universitatea din Tarragona, și al directorului adjunct de atunci al Bibliotecii, regretatul Fănuș Băileșteanu. Privindu-l pe profesor, imaginea ce se contura era aceea a unui personaj fin la înfățișare și rafinat în gesturi, subțire, cu spatele drept și fruntea înaltă, cu privirea pătrunzătoare și fața luminată de un zîmbet întrucîtva ironic, care denota, dinafară, o contemplare a lumii ca un spectacol, iar dinăuntru o împăcare cu cele lumești. Extrem de lucid, vorbea simplu, calm, dar mai ales clar, cu o naturalețe ce încuraja, iar aureola pe care o purta, lesne remarcabilă, era aceea a unei nobile modestii. Aveam să-l reîntîlnesc, a doua zi, în casa d-nei academician Ecaterina Nenițescu, sora profesorului, pe strada Școalelor nr. 8. M-a întîmpinat, cu zîmbetul deja cunoscut, deschizîndu-mi chiar el ușa. Așa cum aveam să aflu, pentru Ciorănescu nu existau decît două tipuri de profesori: „unii din categoria A, care sînt întîi persoane și pe urmă profesori, extrovertiți, liberi la vorbă și în purtare, în care poți avea încredere; alții din categoria B, care confundă decretul de numire în învățămînt cu bastonul de mareșal și îl înghit ca să nu-l piardă, căpătînd astfel o rigiditate și o conștiință a superiorității" [**3**]. Ciorănescu se afla, cert, în categoria A. Reacția la aflarea veștii

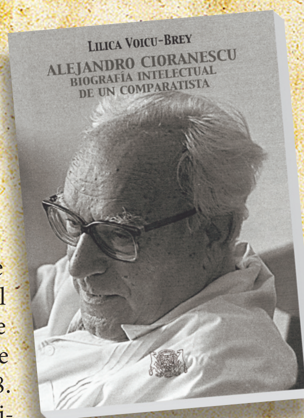
Alexandru Ciorănescu, pe muntele Teide din insula Tenerife, octombrie, 1998.

PROFESORUL CIORĂNESCU ERA EXTREM DE LUCID, VORBEA SIMPLU, CALM, DAR MAI ALES CLAR, CU O NATURALEȚE CE ÎNCURAJA, IAR AUREOLA PE CARE O PURTA, LESNE REMARCABILĂ, ERA ACEEA A UNEI NOBILE MODESTII.

că aș dori să scriu o teză despre el a fost exprimată scurt cu următoarele cuvinte: „După cîte știu, tezele se scriu despre autori care nu mai sînt printre noi. De ce nu aveți un pic de răbdare?".

L-am revăzut apoi în strada Cactușilor, la Bajamar, în Tenerife, la sfîrșitul lui septembrie 1998, în casa compusă din două apartamente, pe malul Atlanticului, în care frații George și Alexandru Ciorănescu își petreceau verile și pe care profesorul o numea, cu vădită plăcere, *Oro azul* (Aur albastru). În luna aprilie a aceluiași an, îl vizitase și profesorul Mircea Anghelescu, în acea oază unde: „Dimineața se scurgea cu totul independent: mă sculam, coboram spre apă [...], într-o liniște netulburată, pentru o scurtă plimbare, reveneam, mîncam o fructă și lucram în bibliotecă, fericit că am la dispoziție o colecție impresionantă de reviste și publicații românești din exil, dar și o enormă cantitate de cărți de literatură comparată" [**4**]. Diminețile din septembrie aveau să decurgă altfel, deoarece eu am pătruns într-o casă de scriitor plină cu rafturi goale: întreaga bibliotecă personală a lui Ciorănescu fusese vîndută autorităților guvernamentale din Canare, acordul între părți fusese semnat în ziua de 2 septembrie 1998. Luase această dificilă hotărîre după ce, cu cîtva timp în urmă, în țară, îi fusese refuzată generoasa sa propunere de a dona statului român biblioteca și arhivele personale, pe motivul că... nu existau bani pentru transport!

Îi dusesem profesorului o schiță a tezei și cîteva pagini deja redactate. Conțineau referiri la vicisitudinile istorice care, fără voia sa, îi hotărîseră destinul, la exil și la datoriile față de profesor ale celor patru țări pe care le slujise intelectual și care nu fuseseră la înălțimea sacrificiului său. A trebuit să refac textul, pentru că i-a displăcut tonul: „Nu trebuie să plîngem, ci, dimpotrivă, trebuie să rîdem ca Erasmus sau ca Thomas Morus", mi-a spus. M-a însoțit apoi la Universitatea pe care o înzestrase dezinteresat vreme de 31 de ani și unde dăruise generos învățături de care noi românii am fost privați. Mi l-a prezentat pe prietenul său, profesorul Robayna, căruia i-a sugerat că ar putea conduce teza.

La întoarcerea în Tarragona, am fost chemată des la telefon. Profesorul voia să știe dacă lucram, și într-o zi mi-a spus: „Vă dau o lună de zile ca să terminați teza!". Să fi fost oare un semn de încredere? În orice caz, profesorul devenise nerăbdător.

Teza a fost susținută pe 2 decembrie 2002 la Universitatea din Tarragona. Prea tîrziu pentru ca profesorul s-o mai poată vedea. A fost publicată, în anul 2006, în semn de recunoștință, de către Instituto de Estudios Canarios din La Laguna: *Alejandro Cioranescu: Biografía intelectual de un comparatista*, 551 pp.

Am reținut de la profesor, între altele, mai ales că istoricul este cel ce „extrage chintesențe din fragmentele de viață pe ➘

care documentele nu-i permit decît a le întrezări", iar credința istoricului „este tocmai buna sa credință". Am reținut, de asemenea, că „lipsa relațiilor și contactului direct între diferitele culturi și literaturi se traduce prin indiferență" [5], că pentru istorici, cît și pentru comparatiști, „sinteza este pămîntul făgăduinței".

CĂRȚILE DE CĂPĂTÎI

În biroul lui de la Bajamar, pe peretele din fața mesei unde lucra, la căpătîiul patului în care se odihnea, citind, se afla o etajeră modestă cu doar două-trei rafturi. Sălășluiau acolo cîteva vestigii ale celor peste 6000 de volume vândute. Pentru a cîta oară se desprindea Cioránescu, forțat de împrejurări, de cărțile adunate cu atîta silință? Mă gîndeam la cele peste 22000 de volume „pierdute" pentru totdeauna în 1946, la București. Am vrut să aflu ce cărți păstrase pentru sine și am putut constata că „alegerea" nu fusese deloc întîmplătoare. Erau cărți din domenii extrem de variate, toate semnate de profesor, care marcau, cu fiecare volum în parte, înșiruirea de etape noi și de noi începuturi: o țară nouă, un domeniu nou, o nouă limbă, căci vasta sa bibliografie este strîns legată de biografia sa.

Dintre toate, a extras din raft, spre a mi-o arăta, teza sa de doctorat în literatură comparată, susținută la Sorbona în ziua de 11 februarie 1939, *L'Arioste en France. Des origines à la fin du XVIIIe siècle*, publicată la Paris în două tomuri groase. Aș fi fost tentată să cred că era o aluzie la teza mea în șantier, o glumă a profesorului, de altfel foarte inspirat și în acest domeniu, dacă licăririle din ochii lui și discuția ce a urmat nu mi-ar fi stîrnit presimțirea că era vorba despre altceva și că profesorul era emoționat...

DOI MAEȘTRI

Emoția aveam s-o înțeleg mai tîrziu: cărțile sale erau memoria sa, maniera secretă a profesorului de a rechema, mereu tînăr, trecutul. La simpla privire a volumelor despre Ariosto se deplasa la Veneția, prima lui ieșire în Occident, în 1932, la numai douăzeci și unu de ani, în căutare, pentru lucrarea de licență, de documente originale legate de istoria românilor. Revedea probabil anticarul de la care cumpărase vreo sută de cărți, printre care și operele lui Ariosto, cu care avea primul contact [6]. Dar rememorările venețiene păreau a transcende amintirea lui Ariosto și emoția profesorului trebuia căutată în altă parte. Erau vremuri precare și se văzuse nevoit să apeleze la familie, iar unul dintre profesorii săi, poate nu singurul care îi intuise talentele, dar care sigur le aprecia, îi oferise generos cazare la Casa Romena. La fel cum, în 1934, avea să-l sprijine și în cazul bursei pentru Școala Română din Franța, unde se hotăra destinul lui intelectual, atunci cînd studentului excepțional, dar neinițiat în răutățile din culisele academice, îi fusese refuzată pe nedrept bursa pentru Roma. Am înțeles în sfîrșit că era vorba despre Nicolae Iorga, figură legendară a vieții universitare din anii săi de studenție, reperul lui spiritual,

Profesorul Al. Cioránescu și autoarea evocării

și că profesorul nu încetase să-i fie recunoscător maestrului său de la București. În lumea cărților, și a amintirilor, chiar și atunci cînd memoria începuse să dea semne de oboseală, cei doi maeștri – doi enciclopediști, convinși fiind, fiecare la timpul său, că „știința toată poate fi adunată laolaltă și cuprinsă într-un singur cap" [7] – se reîntîlneau.

[1] D. Corbella, „La investigación canaria de Alejandro Cioranescu", în *Synthesis* (București), 1991, pp. 19-23.
[2] A. Sánchez Robayna, *Bibliografía canaria (1949-1989) de Alejandro Cioranescu*, Instituto de Estudios Canarios, La Laguna, p. 15.
[3] A. Cioránescu, *Amintiri fără memorie*, Cartea Românească, București, 1995, vol. I, p. 163.
[4] M. Anghelescu, „Canare, sub zodia irealului", în *Paris: Oameni și locuri*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1999, pp. 96-97.
[5] A. Cioránescu, *Principios de literatura comparada*, Universidad de La Laguna, 1964, p. 77.
[6] A. Cioránescu, *Amintiri fără memorie*, ed. cit., p. 133.
[7] A. Cioránescu, *Alejando de Humboldt en Tenerife*, Instituto de Estudios Canarios, La Laguna, 1960, p. 12.

N. Iorga evocat de Al. Ciorănescu

NICOLAE IORGA

Asistasem, prin 1936, la una din acele serii de conferințe anuale care, pronunțate din amvonul celei mai vestite Universități din lumea întreagă, au propagat cuvântul științei românești, măgulind în același timp numele de român. Întors de la conferințe, profesorul Iorga lua contact cu știrile sosite din țară. Ziarele aduceau în ziua aceea relatarea funeraliilor pompoase ale nu mai știu cărei efemere celebrități politice de mâna a treia. La vederea paginilor pline cu fotografii și cu foarte amănunțite descrieri și discursuri, profesorul avusese un zâmbet ciudat: „Dumneavoastră veți trăi ca să vedeți dacă mă înșel, spusese el cu glas domol. Eu nu mai am mult de trăit. Dar la moartea mea nu veți vedea nici un articol, nici cea mai mică notiță de jurnal, necum funeralii naționale".

Din ce adâncuri tainice ale sufletului veneau aceste cuvinte? Ele nu erau totuși dovada unei slăbiciuni. Ele nu mărturiseau amărăciunea unui învins, căci profesorul Iorga a fost toată viața un luptător, dar niciodată un învins. În ele vorbea mai ales acea putere de divinațiune, uneori de-a dreptul înspăimântătoare, care îl făcuse să întrevadă de la începutul îndelungatei sale lupte că existența lui va trebui să fie un sacrificiu permanent.

Nicolae Iorga a fost pentru noi un simbol, reprezentantul viu al unei idei: aceea a naționalismului integral. Aceasta am știut-o cu toții, și am repetat-o de a fost sau de n-a fost nevoie. Nu ne-am gândit însă că românismul nostru, chinuit și sfârtecat de vicisitudini istorice în cumpăna cărora nu ni s-a ales încă așezarea, trebuia să aibă un reprezentant tratat cu tot atâta vitregie. Astăzi știm cu toții ce rămâne pentru noi din Nicolae Iorga, icoană dureroasă a unui neam martir care n-a încetat să-și ceară dreptatea. Această ultimă aureolă lipsise marelui dascăl. Ea apare, celui care poate să judece cu răceală lucruri atât de apropiate de noi, ca încununarea firească a unei existențe de luptător.

Nicolae Iorga a fost unul dintre puținii aleși ai acestei țări. E destul să privească cineva drumul imens și aproape prodigios străbătut de acest copil al Moldovei, într-o existență care se apropia de al șaptezecilea an. La un capăt se întrevăd, într-o penumbră care n-a fost uitată, Botoșanii natali și modestele începuturi de la Iași. Prin ele se afirmă cu timiditate un student excepțional, un curios de literatură și un amator de poezie al cărui glas nu va fi niciodată pierdut. De atunci chiar, viața lui va fi un șir neîntrerupt de eforturi, încununate desigur de răsunătoare succese, dar niciodată lipsite de luptă. Studii aprige care înving imensa inerție a trecutului mut, necontenit asediu al arhivelor celor mai prăfuite și al vrafurilor de documente celor mai puțin cercetate, neobosită activitate de informație și de pregătire caracterizează această primă epocă, în care soldatul își ascute armele de mai târziu.

La capătul anilor de studenție la Paris și Berlin, e doctoratul de la Lipsca, trecut cu atâta succes, și de care profesorul Iorga își aducea aminte cu atâta plăcere. În urmă încep luptele adevărate. Luptă, mai întâi, pentru ținuta morală în viața publică și politică, adevărată frondă, deosebit de vehementă, a moravurilor de altădată. Luptă, cu câțiva ani mai târziu, pentru păstrarea drepturilor limbii românești, amenințate de o clasă de înstrăinați. Lupta culturală îl conduce curând la lupta politică, și aceasta la culmile cele mai primejdioase și mai pline de răspunderi ale vieții de stat.

Românul nu are poate cele șapte vieți pe care a vrut să i le dăruiască poetul. Viitorul biograf al lui Nicolae Iorga se va întreba însă care e secretul acestei existențe multiple, în care a fost loc pentru atâta străduință, pentru atâtea succese și pentru tot atât de ↘

multe amărăciuni. Lupta politică nu o făcuse uitată pe cea literară. Prin *Semănătorul*, de acum intrat definitiv în istoria literară, și care e la originea credințelor noastre de astăzi, profesorul Iorga încerca să dea neamului o literatură potrivită cu vederile sale, și îi dădea, în orice caz, un număr de scriitori dintre cei mai de seamă.

Organizația atât de rodnică a Ligii Culturale, Universitatea, teatrul au profitat pe rând de străduințele sale. Atâtea alte instituții au luat ființă din îndemnul lui, începând cu așezămintele de la Vălenii de Munte, unde generații întregi s-au adunat ca să culeagă cuvântul cel bun. Acestora le-au urmat celelalte: Institutul de Studii Sud-Est Europene, Institutul de Studii Bizantine, Institutul de Istorie Universală, care astăzi îi poartă numele, Școala Română de la Fontenay-aux-Roses, Casa Românească de la Veneția, Institutul de la Santi Quaranta. Un pașnic cetățean nu dă țării atâția copii câte așezăminte de folos obștesc i-a dăruit Nicolae Iorga. Toate i-au cerut timp, dar nu i-au obosit activitatea. Mai rămânea loc pentru revistele conduse de el, de la *Neamul Românesc* la prețioasa *Revistă Istorică* și la Buletinele Comisiunilor al căror președinte era.

Toate acestea constituie desigur o necontenită ascensiune, dar în același timp și o muncă fără preget și fără odihnă. Urcușul n-a fost fără asperități. Dar ceea ce face unitatea vieții lui Nicolae Iorga e munca neîntreruptă de la ceas la ceas, voința de acțiune, starea de veghe permanentă, care l-a situat la hotarul extrem al spiritualității românești. Activitatea lui a fost aceea a unui **mare european** și a unui **mare român**.

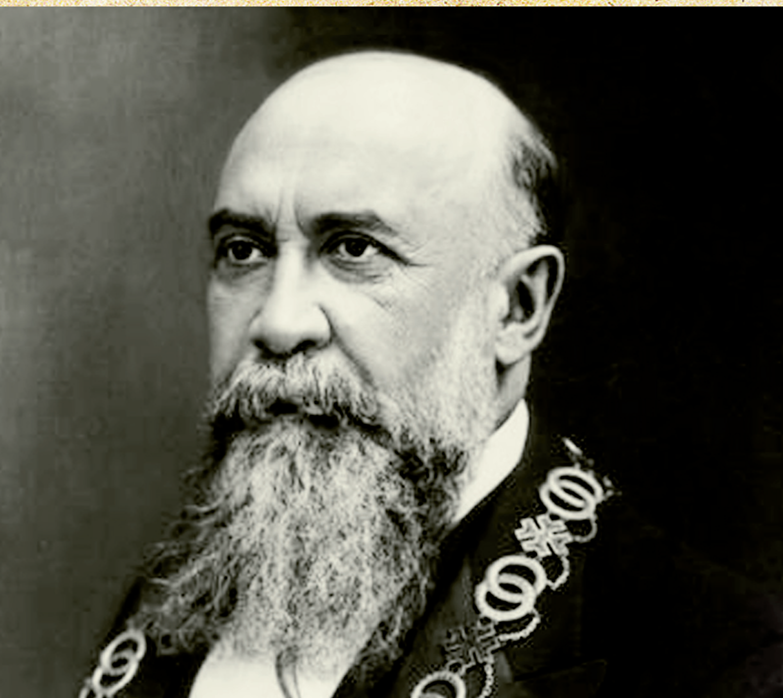
Nicolae Iorga a fost un mare european, mai întâi prin pregătirea lui, care rămâne aproape fără exemplu printre înaintași. A fost un european prin preocuparea permanentă de încadrare a specificului românesc în comunitatea continentală, prin legăturile sale spirituale, prin orizontul deschis asupra istoriei universale, grație unei culturi servite de o erudiție și de o memorie fără pereche. Lucrările lui de istorie universală nu sunt nici uitate, nici înlocuite. Ele încep cu studiul asupra lui Philippe de Mézières, prezentat la Școala de Înalte Studii din Paris, și cu teza de doctorat asupra lui Thomas III, marchiz de Saluces. O istorie a imperiului otoman a apărut mai târziu, în cinci mari volume, în limba germană, urmată de o istorie a Bizanțului și a vieții bizantine. O serie de studii asupra dezvoltării marilor instituții politice și a marilor curente de idei europene a fost încununată de sinteza unei istorii universale, în limba franceză, al cărei proiect fusese reluat mai amănunțit și conceput pe un plan mult mai vast, în ultimele luni.

Că Nicolae Iorga a fost un mare european stau mărturie nenumăratele Universități și societăți științifice care au vrut să-l numere în sânul lor. Cine l-a auzit vorbind, în aula ilustrei Academii de Inscripții din Paris, sau între zidurile străvechi ale Universității de la Coimbra, la Oxford sau la Atena, la Veneția sau la Copenhaga; cine a putut să adune în străinătate ecourile renumelui său și să calce pe urmele gloriei naționale risipite de el, cine a avut norocul să-l vadă înconjurat de stima și de atențiunea plină de deferență a întregii Europe intelectuale, va înțelege în ce măsură Nicolae Iorga era un european.

Dar profesorul Iorga rămâne în același timp un mare român. Un mare român, pentru că a muncit mai mult decât oricare altul pe ogorul istoriei naționale, aducând la lumină un număr considerabil de documente și de lumini noi cu privire la trecutul românesc. Astfel, nici o pagină din istoria noastră nu poate fi scrisă fără a recurge la același izvor unic al istoriografiei noastre, fluviu imens pe lângă care celelalte nu sunt decât șuvoaie. Nici un an din istorie, nici un domn, fie el și dintre cei mai puțin însemnați, nici o faptă de oarecare răsunet, nici o ctitorie domnească și aproape nici o bisericuță de sat care să nu fi găsit în știința și în dragostea lui Nicolae Iorga pe adevăratul lor însuflețitor.

Un mare român, pentru că a reînnoit concepția istoriei românești, punând temeiul pentru prima oară pe puterea de creație națională și pe forțele spirituale ale neamului. Din acest punct de vedere, el se așază pe linia de gândire a celor mai mari dintre înaintași, începând cu Kogălniceanu și Bălcescu. Ca și ei, Nicolae Iorga a văzut în sufletul neamului nădejdea cea mai mare pentru viitor, iar în păstrarea și îmbogățirea tradițiilor, calea adevăratei organizări. Privind totul prin prisma națională și exaltând virtuțile trecutului, legând destinele neamului de primenirea lui necontenită prin contactul cu glia și cu tradițiile ei, Nicolae Iorga e unul dintre întemeietorii misticismului național.

Crezul și cauza românismului au fost preocuparea lui de căpetenie. Activitatea lui de peste o jumătate de veac, atât de multiplă și de fecundă în toate direcțiile, se explică mai cu seamă la lumina acestui crez. Nicolae Iorga se adresa sufletului național; pentru a ajunge la dânsul, toate mijloacele i-au fost deopotrivă de bune. Aceasta îl și deosebește de ceilalți

fii ai neamului, de care e atât de aproape în alte privințe, și alături de care a revoluționat sentimentul național. Un Tudor Vladimirescu a făcut apel la arme, atunci când protestările n-ar mai fi fost de ajuns; un Mihai Eminescu a pus geniul în serviciul gazetăriei, pentru a exprima câteva din concepțiile care domnesc și astăzi în statul național. Nicolae Iorga, om al unei epoci mai înfrigurate și al unor căutări de contact cu atât mai multiple, nu s-a folosit numai de unul din aceste mijloace, ci le-a întrebuințat pe toate laolaltă.

A fost revoluționar la nevoie, pentru apărarea drepturilor limbii. A fost gazetar de-a lungul întregii sale existențe, aducând în scrisul nostru periodic, împreună cu ținuta morală și intelectuală, o rară perspicacitate și clarviziune a viitorului. A fost poet și dramaturg de câte ori a crezut că va exprima astfel mai bine virtuțile exemplare ale trecutului, spre a le face sensibile ascultătorilor de acum. A fost călător și vajnic propagandist al ideii naționale prin toate colțurile acestei țări, altădată încă mai îmbucătățită ca acum. A fost redactor și colaborator la un număr neobișnuit de reviste. A fost conferențiar îndelung aplaudat și profesor al unei generații care avea să treacă de pe băncile Universității în tranșeele Unității Naționale. A fost, în sfârșit, omul multiplu al unei epoci de frământare, punându-se în fiecare clipă în serviciul tuturor intereselor naționale. Vorba lui, făcută ca pentru a fi turnată în aramă, a fost îndemnul sau răsplata fiecăruia dintre eforturile noastre.

Elocvența lui Nicolae Iorga a fost unul dintre darurile sale cele mai alese. Cu toții l-am auzit vorbind, cu acea ușurință fantastică și aproape nepăsătoare, și cu abundența lui pitorească și plină de vervă. Nici o căutare și nici o pregătire aparentă în conferințele lui, care aveau aspectul unor convorbiri. Tonul numai putea să se urce de la familiar la patetic, când subiectul îi aducea înainte vreuna din marile probleme naționale. Fraza lui, deosebit de mlădioasă, urma meandrele unei gândiri îmbogățite la fiecare pas de apropieri și de perspective noi. Elementele cele mai disparate se asociau între ele în timpul elocuțiunii, se contopeau căpătând o unitate pe care mintea ascultătorului n-o surprindea poate cu aceeași repeziciune. Întreaga cuvântare evoca astfel o construcție arhitectonică sau muzicală, al cărei stil deosebit de lucrat nu lăsa în umbră valoarea sau proporțiile clădirii. La sfârșitul întregii orchestrații, care plimba mintea pe căile cele mai diverse și mai puțin comune, ansamblul apărea luminat deodată prin câteva trăsături care-l îmbrățișau și-l subliniau laolaltă.

Acesta a fost Nicolae Iorga. Istoria culturii românești cunoaște desigur alți oameni cu preocupări la fel de enciclopedice. E de altfel în firea oamenilor noștri, expuși la patru vânturi și învățați să se bizuie doar pe ei înșiși, de a avea mai mult de o săgeată la arc. Nicolae Milescu și Dimitrie Cantemir, Budai-Deleanu și Petriceicu Hașdeu sunt membri ai aceleiași familii. Nici unul însă n-a stăpânit cu aceeași plenitudine daruri și mijloace la fel de diverse, și n-a adus neamului servicii la fel de crud răsplătite. Soarta lui Nicolae Iorga amintește pe aceea a lui Miron Costin. Dar personalitatea lui întunecă pe aceea a marilor înaintași și se profilează pe orizontul culturii ca a celui mai ales cărturar și a uneia dintre mințile cele mai luminate din câte a știut să nască bătrânul nostru pământ românesc. ■

(*Revista Română* [București], I [1941], nr. 1, pp. 235-238)

Claudiu Târziu întreabă,
Răzvan Bucuroiu răspunde

„SÎNT EXTREMIST!“

interviu realizat de
CLAUDIU TÂRZIU

Pornit la drum cam deodată cu revista *Rost*, în 2003, magazinul ilustrat *Lumea Credinței* a ajuns luna aceasta la numărul 100. Întemeietorul și directorul lui, d-l Răzvan Bucuroiu, intrat în breaslă în 1990, în pofida faptului că e încă tînăr (47 de ani), poate fi considerat un veteran al presei și editorialisticii creștine de la noi. A lăsat urme frumoase în redacțiile ziarelor *România liberă* și *Ziua*, unde s-a ocupat ani de-a rîndul de pagina creștină. La un moment dat, a condus Editura Anastasia, iar în pragul vîrstei de 40 de ani a fondat revista sa de suflet, *Lumea Credinței*. Deși un împătimit al cărții și al presei scrise, s-a lăsat sedus și de televiziune. De la PAX TV, unde a fost director de programe, s-a mutat la TVR. Timp de mai mulți ani a fost coordonator pentru emisiunile de religie, istorie, minorități, precum și coordonator editorial al studiourilor teritoriale ale televiziunii naționale, iar acum este director al TVR 3. Interviul pe care ni l-a acordat în această toamnă se referă cu precădere la magazinul ilustrat *Lumea Credinței*, căreia îi dorim și noi viață cît mai lungă.

DRUMUL SPRE *LUMEA CREDINȚEI*

Ca intelectual, și mai ales în calitate de fondator și șef al unor publicații creștin-ortodoxe, vă considerați mai dator Bisericii decît alți creștini?
De aproape nouă ani trudesc, alături de echipele redacționale, la *Lumea Credinței* și la publicațiile apărute sub egida ei. Dar nu cred că e potrivit cuvîntul „trudesc". Mai degrabă aș spune că mă bucur și mă minunez cum, împotriva tuturor evidențelor – criză economică gravă, presă tipărită în scădere, tabloidizarea publicațiilor care au supraviețuit etc. – revista *Lumea Credinței* rezistă, atingînd acum, iată, numărul 100. Desigur, această performanță de longevitate este rodul dragostei pe care publicul românesc ne-o poartă. Și poate nu atît nouă, ci *prin contaminare* – aidoma atingerii de haina preotului în timpul slujbei – cu tema revistei: credința creștin ortodoxă și lucrarea ei minunată și continuă, „din vremea aceea" și pînă în ziua de azi.
Dator sînt Bisericii mele – cu toții trebuie să ne simțim așa – din perspectivă harică, mai întîi. Apoi sînt recunoscător că s-a deschis intenției noastre de a-i zugrăvi realitățile în revistă, dar și în toate emisiunile TVR pe care le-am realizat și le realizez. Și, nu în ultimul rînd, pentru faptul că ne-a primit, dincolo de unele depășite accidente de traseu, mesajul și lucrarea în pangarele bisericilor, în mănăstiri și schituri, peste tot pe unde se află români ortodocși. Cu alte cuvinte, pentru că ne-a girat, ca pe niște fii ai ei. Mai volubili, mai scotocitori, mai neliniștiți, dar fiii săi...

Numărul 100 e un prilej de bilanț. Cînd trageți linie după o sută de luni de *Lumea Credinței*, ce puteți spune că ați dăruit și vi s-a dăruit?
Vedeți, sînt două extreme de interpretare pentru cel care își privește viața, sau doar o secvență a ei. Omul consideră, pe de-o parte, că el singur a făcut totul, că are merite, că i se cuvin laurii victoriei. Pe de altă parte, la cealaltă extremă, el are o bănuială bine fixată sau chiar convingerea că nu e meritul lui și că Dumnezeu este Cel Care l-a dăruit cu ceva anume. Eu sînt extremist! Consider, fără să cad în halucinație misticoidă, că Dumnezeu ne-a tras de moț, în sus, și ne-a pus în situația de azi. Căci cum altfel poți privi înapoi, acum 8 ani și jumătate, cînd o mînă de oameni, fără nici un căpătîi financiar, fără nici un sprijin ocult ori instituțional (de Stat sau bisericesc), într-o piață de presă sceptică sau chiar cinică la adresa credinței ortodoxe, s-au apucat să gîndească și să facă o revistă religioasă de mare tiraj? Ce însemna pe atunci revistă religioasă, care era „modelul"? Acele bălmăjeli alb-negru, cu pogoane de scriitură și grafică puțină, cu multe greșeli de literă, cu texte reșapate din diferite alte tipărituri, multiplicate în condiții precare și în tiraje aproape confidențiale...

Nu pot să cred că totuși nu ați avut pe nimeni în spate, căci demarajul – în 2003 – a fost impresionant: la primul număr ați tipărit 50.000 de exemplare! Or, asta însemna bani...
Primele 3 numere, care s-au numit *Credința ilustrată*, au beneficiat de investiția unui prieten dintr-o mare agenție de publicitate. După care omul s-a retras, văzînd că tirajul nu „sare" de 25.000 de exemplare vîndute. Și aici intervine Dumnezeu! Rămăseserăm complet singuri, cei trei Răzvani: eu, Codrescu și Ionescu. Cu gustul dulce-amar al unei imense reușite – pentru noi, cei care știam că pe această „nișă" era o victorie categorică –, fără nici un chior, cu un teanc de corespondență care creștea zilnic, cu un calculator modest, dar plin cu imagini și texte, cu o cameră foto digitală

de 4 MP, stăteam și ne uitam unul la altul. Atunci Dumnezeu Și-a trimis vestitorul (nu **in**vestitorul!). Acesta a venit printr-un plic, cam mototolit, cu un scris tremurat, purtînd un timbru de provincie. În esență, o doamnă în vîrstă, neștiind prin ce treceam, se ruga pentru noi – dar cum și de ce? „Mă gîndesc la voi, dragii mei, ce-o fi în sufletul vostru, dar și în viața voastră! Dacă noi, oamenii simpli, avem atîtea ispite și necazuri când vrem să facem o faptă bună, cum o fi la voi, cînd ați arătat lumii întregi ce frumoasă și vie este credința noastră ortodoxă? Sînt sigură că aveți ispite mari, încercări pe potrivă, dar nu vă lăsați. Pentru noi, cititorii, să nu vă lăsați! Eu sînt în vîrstă și mi-e greu, dar mă întreb cum o fi la voi...?". După aceste rînduri, venite ca din Cer, mi s-a luminat și mie cerul sufletului. Ieșise soarele! Era exact dramul de optimism și de determinare care-mi lipsea din balanța deciziei. Da, trebuia să continuăm!

Bine, dar cum ați procedat, căci am înțeles că nu aveați nici un fel de resurse financiare?
Din acea clipă am lucrat aproape fanatic, purtînd cu mine toată încredințarea că numai acesta e drumul corect. Că aceasta e crucea – și vă rog să mă credeți, nici n-a fost grea. Părea strivitoare până s-o apuc, după care a fost ca un fulg... Desigur, cu toții am apucat de ea: Răzvan Codrescu, Răzvan Ionescu, Valentin Dan și... familia mea. Cu toții am strîns din dinți la început, am răbdat o vreme, am sperat că vom ieși la liman. Bunul meu prieten Varujan Vosganian ne-a oferit găzduire la Uniunea Armenilor (chiar pe strada Armenească, de care ne leagă cele mai frumoase amintiri), iar tipografia Cicero ne-a păsuit cu banii, exact atît timp cît să-i putem colecta din piață, pentru un nou număr.

De fapt, ce resorturi interioare sau ce observații exterioare v-au determinat să faceți această publicație?

TÎNĂRUL VETERAN

Intrat în breaslă în 1990, iar astăzi veteran, la numai 47 de ani, al presei şi editorialisticii creştine de la noi, d-l Răzvan Bucuroiu, între Editura Anastasia şi revista *Lumea Credinței*, între PAX TV şi TVR3, între puterea cuvîntului şi puterea imaginii, s-a străduit să deschidă un drum nou vredniciei noastre ortodoxe, fără să se sperie nici de cecitățile Apusului, nici de inerțiile Răsăritului.

La lansarea din martie 2003 mi-am cerut iertare cititorilor. De ce? Pentru întîrzierea de 13 ani! Desigur, era o metaforă, dar care acoperea perfect realitatea. Mă uitam cu uimire și enervare cum chioșcurile erau invadate (ca și acum) de tot felul de reviste *glossy*, lucioase, cu coperți atrăgătoare pînă dincolo de limita decenței. În paralel, presa noastră ortodoxă arăta jalnic (cu excepția meteorică a *Scării*), mai ales în formă, dar, pe alocuri, și în conținut. Pe scurt, nu puteam înțelege de ce noi, ortodocșii, avînd o dreptate metafizică absolută, beneficiind de cel mai uluitor patrimoniu de frumusețe, trăind în mijlocul atâtor fapte și minuni ale credinței, să nu putem comunica lumii largi aceste valori? Cum se face că nu puteam fi actuali ***și*** în formă, că restul lumii ne ignoră, fiind cenușii la vedere și convenționali pînă la platitudine în exprimare? De ce ne tot ambalăm neputințele

în „tradiție“, în „moștenire“, cîtă vreme Apostolii au zguduit literalmente lumea veche, martirii au dărîmat-o cu sîngele lor, iar marii ritori creștini au refăcut-o prin cuvînt?
În plus, ca să închei răspunsul, constatam o neputință instituțională a Bisericii de atunci, o sfială, o temere chiar față de abordarea media: fie că se exprimau în presa laică, fie că produceau propria presă, oamenii credinței o făceau de multe ori stînjenitor, neveridic, necredibil.

REVANȘĂ SAU RĂSCUMPĂRARE?
***Lumea Credinței* a fost prima revistă creștin-ortodoxă care a apărut pe hîrtie lucioasă și integral color. Era o așteptare în public privind o revistă în straie moderne și chiar luxoase, sau ați riscat încercînd să formați dvs. gustul publicului?**
Am spus-o de mai multe ori că *Lumea Credinței* și-a „inventat“ publicul! Acesta „toropea“, nu avea conștiință și curaj de sine, nu știa că realitatea credinței lui, exprimată public, poate arăta și ***altfel***. Și nici pînă azi nu știu dacă a fost o revanșă sau o răscumpărare! Oricum, acest public minunat merita, după 13 ani, să primească un dar. Dar și aici a fost o întreagă discuție. Ne întrebau cei sceptici, sau chiar oamenii de bine: „Toate bune și frumoase, dar ce veți mai scrie după 10 numere?“. Și iată, am ajuns la numărul 100 și ne simțim ca la început: plini de energie, rîvnă și cu o listă inepuizabilă de subiecte! Însă acest lucru mai arată ceva: cîtă bogăție, Doamne, ai pus în partea asta de lume! Cît minereu duhovnicesc (Roșia Montană este un biet coș de cumpărături...), cîtă energie lucrătoare, cît har nedescoperit, cîtă vîltoare curățitoare a dreptei-credințe întîlnim în lumea asta a noastră! Și, ca să forțez pînă la capăt comparația, pot spune că noi, echipa, sîntem niște mineri ai harului, ai faptelor dosite de smerenie, dar pe care trebuie să le scoatem la suprafață, iar apoi să le „prelucrăm“, să le lustruim fețele. Căci și așa cresc caratele diamantului numit **lumea credinței ortodoxe**.

> **EU SÎNT EXTREMIST! ŞTIU CĂ DUMNEZEU E CEL CE NE-A TRAS DE MOŢ ÎN SUS ŞI NE-A PUS ÎN SITUAŢIA DE AZI.**

Deși este un „magazin ilustrat“, revista aceasta nu e una superficială. Ați ținut totuși să dați un plus de importanță fotografiei. De ce?
Așa după cum credința fără fapte moartă este, cuvîntul fără imagine – ***în ziua de azi*** – aproape că nu mai are valoare. Vorbind strict despre comunicarea publică, s-a format deja un gust, o obișnuință, un fel de a fi al cititorului, de a primi prin imagine surplusul de informație, de credibilitate, dacă vreți. Totdeauna mi-am dorit ca textele din *Lumea Credinței* să devină suport, explicație foto la imaginile care trebuiau să abunde. Din păcate, sau din fericire, oamenii din Redacție (dar și eu însumi) ignoră această dorință aproape obsesivă a mea și se lasă purtați de descriere ori de analiză. Și nici nu ai cum să faci altfel, trebuie să recunosc, cînd nici cuvintele și nici imaginile – de multe ori – nu ajung, devin sărace în fața realității faptelor ori minunilor credinței.
Și mai e ceva: credința noastră ortodoxă are o componentă palpabilă evidentă, o latură materialnică a „dovezii“: moaște, ori icoane, ori zidiri, ori oameni îmbunătățiți. Cînd omul „pipăie“ concret o icoană a unui sfînt drag, cînd vede cu ochii lui moaștele vindecătoare și le „atinge“ reprezentarea de pe pagină, nu se întărește? Nu este o dovadă în plus a unei realități despre care a aflat teoretic, dar la care nu a ajuns faptic? Pentru mulți, Athosul era ceva aproape abstract. Prin *Lumea Credinței* a devenit un loc real, la fel de excepțional ca un basm, dar din plin confirmat!

Care au fost cele mai dificile momente din viața revistei și cum le-ați depășit?
Cel mai dificil moment, o cumpănă chiar, a fost acum doi ani, cînd *Lumea Credinței* și *Lumea monahilor* au fost scoase din pangarele Arhiepiscopiei Bucureștilor. M-am simțit ca orice om neșlefuit duhovnicește: aruncat peste bord fără vină, prigonit pe nedrept. E drept – și asupra acestui lucru m-au avertizat cu tact apropiații mei din Deal –, nici eu nu am avut o atitudine tocmai smerită, sau măcar senină, sau

măcar de necesară așteptare față de schimbările de la vîrful ierarhiei Bisericii noastre. Mi se părea că m-am născut în pangare, că acolo îmi era locul natural. Și încă mai cred asta, numai că acum nu mai cîrtesc înlăuntrul meu. M-am smerit, vrînd-nevrînd, și asta a fost o lecție extrem de importantă pentru mine, pe care mi-am însușit-o. Buricul pămîntului ortodox (ca exprimare în tiraje) devenise o unghie căzută...

CRESCĂTORIE DE NUFERI

De unde v-au venit cele mai mari dezamăgiri?
De la mine. Și, parţial, de la AZEC [Asociația Ziariştilor şi Editorilor Creştini – n. Red.] – proiect pe care l-am administrat cu maximă naivitate. În rest, fac eforturi să-mi păstrez buna-dispoziție duhovnicească, neintrînd defel pe blogurile pretins ortodoxe. Sînt acolo, , nu o dată, ferestre care dau spre infern...

Apropo de blogurile „ortodoxe". Ați reușit să fiți mereu la mijloc, între „talibanii ortodocși", cei care anunță apocalipsa și se autopoziționează ca paznici ai credinței, umplîndu-i de ocară pe cei care nu cred ca ei, și „tranzacționiștii ortodocși", cei care cedează bucuroși de la temeiurile de credință în ideea unei acomodări cu lumea actuală și îi consideră pe toți cei care nu fac ca ei drept „fundamentaliști". O poziție incomodă, care v-a creat multe adversități. Cum ați ajuns aici?
Știți, Apocalipsa „vinde". Vinde chiar foarte bine! Tot ceea ce ține de spaime, de frica difuză, de lucrurile pe care oamenii nu le pot înțelege – toate astea sînt la mare preț. Cu alte cuvinte, ignoranța costă! Iar pe lumea asta sînt destui care fac negoț cu spaimele individuale sau colective. Uitați-vă la toate seriile de filme americane cu sfîrșitul lumii – care totuși nu are loc! – ce succes înregistrează. Tema este bogată, fraieri – mulți, pescuitori în ape tulburi – nenumărați.
Acum, din perspectivă creştină, noi ştim că timpul este liniar şi finit. Nu sîntem în bucla hindusă, în care spirala timpului și lumilor este infinită. Lumea se va sfîrși, asta e limpede. Cum, dar mai ales cînd, doar Dumnezeu singur o știe! Și vă asigur că El nu va anunța asta pe bloguri... Acolo, în acele spații virtuale, la adăpostul anonimatului și cu tupeul iresponsabilității, se

comit cele mai mari grozăvii de răstălmăcire și de interpretare a intențiilor lui Dumnezeu. Acolo oamenii își pierd busola duhovnicească și se lasă pradă ispitei „talibanizării“. Și asta e foarte grav pentru creștini. Dar acest comportament are o explicație: globalizarea valorilor și credințelor, cea mai gravă boală a tuturor timpurilor. Devii taliban cînd vezi că tot orizontul tău se întunecă, se amestecă, cînd toate valorile tale sînt puse în criză, cînd identitățile dispar. E o reacție aproape firească de apărare. Spun *aproape* firească pentru că violența – fizică sau de limbaj – vine dintr-o credință slabă. Armele duhului sînt altele, aparent ineficiente, *soft*, discrete, neascuțite. Aceste arme ale duhului – culmea! – au fost părăsite tocmai de cei care „apără“ vehement și zgomotos credința. Citiți *Viețile Sfinților* și vedeți acolo adevărata panoplie a creștinului. **Numai** cu acele arme, Hristos și sfinții Săi biruiră, pînă adineaori, lumea! Nouă ce nu ne tot ajunge?

Întorcîndu-ne la *Lumea Credinței*, aveți de mulțumit cuiva în mod special pentru izbîndă? Căci e indubitabil o reușită să scoți o revistă atîta timp într-o piață ca a noastră.
Fără demagogie de marketing, le mulțumesc necondiționat cititorilor. Căci, realmente, fără ei noi nu existam nici o secundă. Ei au ținut flacăra aprinsă, ei sînt autorii acestui act de comunicare și de comuniune eclezială. Ei ne-au „exploatat“ curiozitatea, neliniștea, dorința de afla, ei ne-au creat așa cum sîntem, ne-au modelat profesional. De asemenea, trebuie să le mulțumesc celor apropiați din Redacție, inclusiv celor care ne-au fost cîndva apropiați și care acum, din diferite motive, nu se pot bucura pe deplin cu noi. Recunoștința mea se îndreaptă, omenește, către Răzvan Codrescu. Ca Layout&DTP, și *Lumea Credinței*, și *Lumea monahilor* sînt acum duse în cîrcă de Larisa Barbu…

Da, cititorii frecvenți ai lunarului dvs. știu că *Lumea Credinței* a avut mai mulți pui: *Lumea Credinței pentru copii* – al cărei nume spune totul despre conținut, *Atlasul lumii creștine* – un ghid lunar pentru cei care vor să viziteze locuri sfinte din toată lumea creștină, și *Lumea monahilor* – o revistă despre viața călugărilor, dar de folos și mirenilor. Numai ultima a reușit să răzbească prin greutățile vremurilor, trecînd și ea de 50 de numere…
Lumea monahilor, draga de ea, este și va rămîne surpriza perpetuă. Neajutată de publicitate, cu un chip smerit, cernit pe alocuri, această revistă a trecut, într-adevăr, de numărul 50. Și este și ea un exemplu de cum laicii pot crea teme și pot fi stimuli ai lumii călugărești, atunci cînd vorbim despre subiectele mari de dezbatere, de frămîntare sau de sfaturi utile. Călugării se deschid natural și discret lumii, cu ce au ei mai bun, aidoma unui nufăr ziua. De la distanță este superb, miraculos, vederea lui îți ocupă ochiul luminîndu-ți, paradoxal, vederea. Scoate-l însă din apă și va muri imediat! Așa e și călugărul: ne bucură sufletul dacă păstrăm o oarecare distanță și dacă nu-l smulgem, cu prezența, cu insistența sau cu angoasele noastre, din apa chiliei lui. Așadar, *Lumea monahilor* este o crescătorie de nuferi!

FĂRĂ DEMAGOGIE DE MARKETING, LE MULȚUMESC CITITORILOR. EI AU ȚINUT FLACĂRA APRINSĂ, EI SÎNT AUTORII ACESTUI ACT DE COMUNICARE ȘI DE COMUNIUNE ECLEZIALĂ.

Frumoși, dar de la distanță... Aici trebuie amintit efortul profesioniștilor desăvîrșiți din Redacție, conduși de Cristian Curte, care umblă în vîrful picioarelor prin mănăstiri, căutînd, asemenea unor detectivi ai spiritualității, cuvinte de folos. Și le găsesc, întotdeauna la timp, și întotdeauna de folos.

Ce planuri imediate sau pe termen mai lung aveți cu *Lumea Credinței*?
Frate dragă, am planul să ating, așa cum spunea cineva, numărul 1.000! Lăsînd gluma, știu că acela se va scrie doar în ceruri... Dar tot se va scrie, sînt sigur de asta! ■

CRIZA MODERNĂ A AUTORITĂȚII

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

DESPRE CRIZĂ ÎN GENERAL

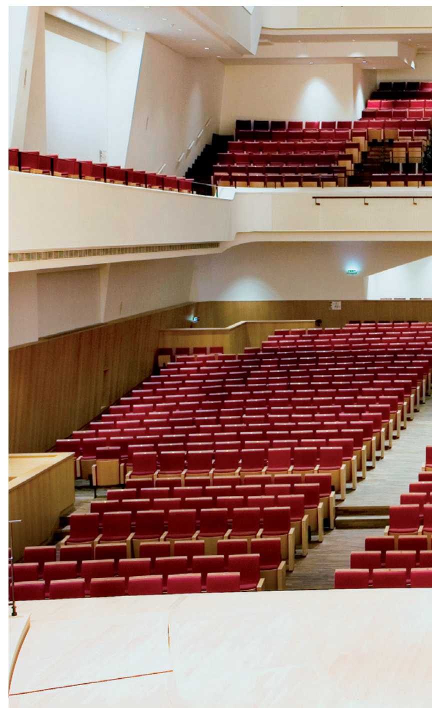
„Criza" a devenit un fel de loc comun al discursului contemporan. Ai impresia că, în absența ei, politicienii sau intelectualii s-ar simți cu totul încurcați. Atît de bine ne-am obișnuit cu *ideea de criză* încît, dacă starea de criză n-ar mai exista, cred că ne-am strădui s-o inventăm!

Oricît ar părea de paradoxal, e oarecum mai comod să trăiești în vremuri de criză: individul pare mai puțin responsabil („Criza e de vină!") și se poate instala într-un *negativism* perpetuu. Epocile de criză sînt epoci prin excelență *criticiste*; de altfel, cuvintele „criză" și „critică" au același etimon grecesc: *krinein*, „a judeca". În absența crizei, exigențele ar fi mult mai mari pe toate planurile, iar insul ar trebui să se definească prin *pozitivitate* constructivă. Lumea noastră – comparabilă, tipologic, cu vechiul „alexandrinism" – este însă, în mod tot mai evident, o lume de „critici", iar nu una de „creatori"; și pînă la urmă nici nu-ți mai poți da seama prea lesne dacă această sterilitate gălăgioasă constituie *cauza* sau *efectul* crizei despre care vorbim...

„Criza" este, de altfel, o noțiune anevoie de definit. S-ar putea vorbi chiar de o criză permanentă a omenirii „căzute în istorie" [**1**]. Istoria ne apare ea însăși ca o *criză* a Creației, ce se îndreaptă, cu succesive convulsiuni, spre marea judecată (*krisis*) de apoi [**2**]. Pe de altă parte, fiecare epocă, de cînd lumea, s-a simțit oarecum „în criză" prin raportare la epocile anterioare; *prezentul* a avut întotdeauna un fel de „sentiment epigonic", *trecutul* închizînd în sine „vîrsta de aur" sau „paradisul pierdut" (ca unul ce va fi fost „mai aproape de zei", zicea Platon).

În fine, ca să venim la criza pe care o invocăm astăzi în mod curent, ea nu pare să fie decît ultima fază a ceea ce am putea numi „criza modernității", avîndu-și rădăcinile spirituale în umanismul prost al Renașterii, iar rădăcinile politice în ideologia revoluționară de sorginte masonică. Toate temeiurile lumii fuseseră răsturnate în numele unui „progres" iluzoriu, pe care „stupidul secol al XIX-lea" (Léon Daudet) l-a supralicitat pînă la caricatură (filonul iluminist, strict pozitivist, biruind, în cele din urmă, filonul romantic, confuz metafizicizant). Cînd spiritul s-a sesizat, răul se cronicizase deja: deriva lumii n-a mai putut fi controlată. *Topos*-ul crizei a obsedat secolul XX încă de la începuturile lui (O. Spengler – *Der Untergang des Abendlandes*, N. Berdiaev – *Le nouveau Moyen Age*, R. Guénon – *La crise du monde moderne*, J. Evola, *Rivolta contro il mondo moderno* etc.), iar noi l-am încheiat în aceeași notă – poate mai puțin tragică *în expresie*, dar mult mai tragică *în fond*. Cuvintele s-au tocit, prăbușirea continuă...

Ținînd seama de toate acestea, s-ar putea spune că nu existența sau inexistența *stării de criză* deosebește o epocă de alta, ci *gradele* acestei stări, cu elementele concrete în care se exprimă.

Criza actuală este cu atît mai profundă și mai primejdioasă cu cît pare să se fi *banalizat* în conștiința noastră curentă. *Vorbim* despre criză, dar nu mai avem adevăratul sentiment al gravității situației în care ne aflăm. Iar

adesea îi ignorăm cauzele adînci și bîjbîim năuci pe la superficiile ei. Fără a ne da seama, crezînd că ne luptăm cu criza (... *nu mai merge, monșer, mă-nțelegi...*), nu facem decît să o hrănim, asemenea bolnavului care, necunoscîndu-și natura bolii și tratînd-o anapoda, este candidat și complice la propria moarte.

Lumea de astăzi nu pare să conștientizeze cu adevărat decît aspectele *derivate* și *exterioare* ale crizei în care băltește. Se vorbește mult prea des de „criză politică", de „criză economică", de „criză socială", dar numai în cercuri „elitiste" – dacă nu pur și simplu marginale – de „criză spirituală" sau de „criză morală". Cel mult se invocă o vagă „criză a culturii"; dar cultura, așa cum este înțeleasă astăzi, ni se înfățișează ea însăși despiritualizată și dezeticizată; ipotetica rezolvare a „crizei culturii" (presupunînd, prin absurd, că ea s-ar putea salva pe cont propriu) nu ne-ar face, în aceste condiții, mai consistenți decît sîntem. Cultura modernă – ruptă de *cult* și devenită surogat profan al spiritualității autentice – poate fi, în perversiunea ei autonomă, chiar mai dăunătoare omului decît „starea de natură" [**3**].

Adevărata criză de fond e cea moral-spirituală: nu cea a în-făptuirilor omului, ci cea a omului însuși. Purtăm un viciu endemic în cele mai dinlăuntru ale noastre; din acest miez bolnav se dezvoltă, ca o cangrenă, tot răul ce ne înconjoară. Zadarnic ne luptăm numai cu *lumea*; „lupta cea bună", în sens paulinic, se dă în sufletul și-n carnea noastră. Ar fi, mai presus de toate, vremea „armaghedonului" *lăuntric*.

Problema omului nu mai este astăzi aceea de a fi într-un fel sau altul, ci aceea de *a fi sau a nu fi* pur și simplu (hamletianul *to be or not to be* este, într-un fel, certificatul de botez al modernității). Nu „plăcerea", „cunoașterea" sau „creația" trebuie să ne preocupe prioritar, ci MÎNTUIREA, al cărei centru este Dumnezeu, cu „chipul" și „asemănarea" lui în făptura omenească. Criza modernă este totuna cu *dez-dumnezeirea* lumii [**4**]; ieșirea din criză nu poate să însemne, în consecință, decît opțiunea moral-spirituală pentru pariul existențial al *re-în-dumnezeirii*, în toate înțelesurile și cu toate consecințele ei. „Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă" (*Matei* 6, 33; *Luca* 12, 31).

Să nu uităm însă că „împărăția lui Dumnezeu" începe *înlăuntrul* nostru (*Luca* 17, 21) și că „lumina lumii" nu-i decît stră-lumina Duhului – Care „se roagă în noi cu suspine negrăite" (*Romani* 8, 26) [**5**].

DESPRE CRIZA AUTORITĂȚII

Există în lumea modernă – și mai ales în spațiul euro-american – o vădită *criză a autorității*, ducînd la un întreg complex de manifestări anarhice, atît în plan spiritual, cît și în plan politic. **Autoritatea** principială, de tip *monarhico-eclesial,* care ordona firesc societățile tradiționale, a fost înlocuită treptat, în ultimele trei veacuri (dar mai ales după triumful dizolvant al Revoluției franceze), fie cu **lipsa de autoritate** (întruchipată politicește în *statul democratic*, iar spiritualicește în *libera cugetare*), fie cu **excesul de autoritate** (întruchipat politicește în *statul totalitar*, iar spiritualicește în *dogmatismul ideologic*). Lumea noastră se mișcă, arbitrar și steril, între aceste două fundături simetrice, care reacționează una împotriva

celeilalte și amîndouă, într-un neașteptat consens, împotriva vechilor rînduieli. Raportîndu-ne strict la secolul XX, prima lui jumătate a stat sub predominanța *patologiei totalitare*, iar a doua lui jumătate a stat sub predominanța *patologiei democratice*.

Mai ușor de suportat, *non-autoritarismul de tip democratic* (în care se zbate și societatea românească de azi), deși duce în mod evident la sporirea haosului social și moral, este considerat îndeobște ca o stare *dezirabilă*, ba chiar ca un ideal politico-social. Cei mai critici dintre adepții lui îl cataloghează, cel mult, ca pe „un rău necesar“. În ce privește *hiperautoritarismul de tip totalitar* (care a marcat tragic și lumea românească a veacului trecut), mult mai greu de suportat (mai ales de către anumite categorii sociale „problematice“: intelectualii, minoritățile de toate categoriile, declasații, handicapații), el este considerat îndeobște ca o stare *indezirabilă*, supusă unei vehemente critici „diabolizante“.

Ceea ce nu se bagă de seamă, sau este cu grijă eludat, mi se pare a fi faptul că, în spatele lustrului de „civilizație“ și „bunăstare“ al democrației de tip occidental (parte real, parte strict propagandistic), se ascunde tot un soi de totalitarism, cu tentă mondialistă, coordonat de marea finanță internațională (incomodul Roger Garaudy, „euro-marxist“ vindecat doar pe jumătate, într-o carte relativ recentă, *Statele Unite – avangardă a decadenței* [6], face acuzații mai precise, pe baza unei largi – și pe alocuri incontestabile – documentații). „Aleșii oamenilor i-au înlocuit pe unșii lui Dumnezeu, spre gloria unui sistem – democrația – care este la fel de intolerant cu opozanții pe cît fuseseră societățile teocentrice ale Evului Mediu în relația cu ereziile“ [7].

LIPSA AUTORITĂȚII DE TIP TRADIȚIONAL DUCE ÎNTOTDEAUNA LA *UN PSEUDO-AUTORITARISM CONJUNCTURAL*, FĂȚIȘ SAU CAMUFLAT, CARE SE MANIFESTĂ ÎN DIFERITE FORME DE *TERORISM*: POLITIC, SOCIAL, ECONOMIC, IDEOLOGIC.

Lipsa autorității de tip tradițional duce întotdeauna la *un pseudo-autoritarism conjunctural*, pe alocuri fățiș, dar cel mai adesea

[1] Timpul istoric este timpul devorator – rezultat al păcatului, dar și condiție a mîntuirii. El marchează o stare ontologică degradată, dar provizorie în raport cu „destinul“ etern al Creației. Dacă „plata păcatului este moartea“, Firea primește totuși chemarea la *înviere*, prin Hristos. „Ființa – în înțelesul ei adevărat și deplin: *vere summe esse* – ar trebui să se elibereze de timp sau măcar de durata în care se petrece omul păcătos. Tot ceea ce este inserat în timpul pe care îl trăim *nu este,* în sensul greu al cuvîntului...“, scria H. I. Marrou în a sa *Théologie de l'histoire* (*cf.* tr. rom.: *Teologia istoriei*, Institutul European, Iași, 1996, p. 46). Și mai departe: „Eșecul, cel puțin relativ, este legea întregii istorii, loc al atîtor retrageri și unde chiar și victoriile, scump plătite, rămîn părelnice și precare. Să privim lucrurile în față: ca să nu fie amenințată de sărbezime, legea creștină trebuie să se confrunte cu această viziune sinistră, trebuie să simtă pe frunte aripa înfricoșătoare a disperării. Numai atunci se va manifesta fără confuzie și transfer iluzoriu, înțelegînd că, prin aceste drame, suferințe și eșecuri aparente, planul divin al mîntuirii se realizează totuși...“ (p. 49).

[2] În principiu, orice *ordine nouă* implică o *dez-ordine prealabilă* (destructurarea falimentară a ordinii vechi). Din perspectivă creștină, „criza istoriei“ se rezolvă în eschatologie, ca triumf al „judecății“ divine asupra „judecăților“ omenești.

[3] Prin Cultură, omul trebuie să depășească Natura, fără însă a o perverti. „Bunul sălbatic“ e preferabil „rafinatului decadent“; primul e viu și-și păstrează virtualitățile (fiind *neisprăvit*, în sensul bun al „ispravei“), pe cînd cel de-al doilea e agonic și secătuit (fiind *isprăvit*, în sensul rău al „isprăvirii“). Sau, altfel spus, unei culturi a ne-firescului îi este preferabil firescul ne-cultivat; „sălbaticul“ este, în aceste condiții, mai aproape de Dumnezeu decît „rafinatul“. Pe asemenea temeiuri își putea îngădui tînărul Mircea Eliade să facă *en passant* elogiul „analfabetismului“ (care este mai aproape – fără a se confunda cu ea – de „fericirea“ evanghelică a „sărăciei cu duhul“).

[4] Un Antoine de Saint-Exupéry avea toată îndreptățirea să fie obsedat de ceea ce el numea, cu o formulă inspirată, „desfacerea nodului divin care leagă lucrurile“.

[5] Să ne amintim, pe de altă parte, și de avertismentul augustinian (*Sermones*, 179, 1): *Verbi enim Dei inanis est forinsecus praedicator qui non est intus auditor* („În deșert e cuvîntul predicatorului care vorbește altora ceea ce n-a auzit mai întîi *înlăuntrul* său“).

[6] *Les Etats-Unis: avant-garde de la décadence*, Paris, 1997. A se vedea prezentarea descriptivă, cu ample citate traduse în românește, făcută de d-l Demostene Andronescu în mai multe numere consecutive din revista sibiană *Puncte cardinale* (ianuarie-august 1998, de fiecare dată pe p. 2).

[7] Teodor Baconsky, *Iacob și îngerul. 45 de ipostaze ale faptului religios*, Editura Anastasia, București, 1996, p. 156.

camuflat, care se manifestă în diferite forme de *terorism*: politic, social, economic, ideologic. Se instaurează, pe acest fond, un fel de „gîndire oficială“, cu pretenții de unicitate și infailibilitate, în raport cu care funcționează... „delictul de opinie“ [8]! Cine își permite să gîndească *altfel* – și mai ales să-și facă publice ideile – devine, după caz, „dușman al poporului/umanității“, „extremist“, „reacționar“, „fundamentalist“ etc. Stîngismul democratic mondialist (*sans frontières*), cu exaltarea „noii ordini mondiale“, „comunitarismului“ anti-național și supra-statal, „dreptului minorităților“, „laicismului“ cultural (un fel de „ateism științific“ cosmetizat), „multiculturalismului“, „politicii corecte“ ş.a.m.d., reprezintă astăzi forma curentă a *gîndirii oficiale unice*, în slujba căreia funcționează o uriașă armată de „politruci“, formați fie prin mimetism (sub o anume presiune mediatică), fie chiar în institute occidentale de politologie standardizată (așa cum deunăzi se formau la Moscova sau la „Ștefan Gheorghiu“).

Pînă la urmă, la o privire mai atentă, se poate constata cu stupoare că internaționalismul proletar și comunismul de ieri ajung să se întîlnească în puncte esențiale cu internaționalismul democratic și comunitarismul de azi, deosebirile rămînînd doar de suprafață (altă „limbă de lemn“, altă strategie civică, altă hartă a „consumului“ etc.); oricît de incomodă ar fi constatarea, avem de-a face, pînă la urmă, cu două forme echipolente de *perversiune a vieții istorice*, avînd rădăcini comune în mentalitatea anti-tradiționalistă și fiind marcate de aceeași *criză modernă a autorității*, generatoare de monstruozități și perversități conjuncturale, care au ruinat civilizația Europei creștine și, prin extensie, statura sufletească a omului modern [**9**]. E un cerc vicios de proporții globalizante, pe care nu-l putem rupe decît conștientizîndu-l...

Îndărătul tuturor acestor fapte dizolvante se află, în ultimă analiză, o profundă *criză religioasă*. Omul și-a pierdut *reperele absolute*, care-i *consfințeau* existența; s-a desfăcut „nodul divin“ care lega lucrurile. Împotriva *ordinii divine* a lumii, *autoritare* și *ierarhice* prin natura ei, care se întemeia, creștinește vorbind, pe comunitatea *credinței* și pe marea poruncă a *iubirii* [**10**], omul modern a instaurat *o pseudo-ordine omenească*, iconoclastă și arbitrară, altoită pe *idealisme* sentimentale și pe *ideologii* demagogice, fără memorie și fără transcendență.

Cînd Dumnezeu este alungat din cetate, *principiul* însuși al autorității se surpă sau se pervertește. „Pentru că roada luminii e în orice bunătate, dreptate și adevăr“; cînd însă Lumina lipsește, nu rămîn decît „faptele cele fără de roadă ale întunericului“ (*Efeseni* 5, 9-11).

[8] Acelaşi Roger Garaudy scria în fruntea cărţii sale *Les mythes fondateurs de la politique israélienne* – 1996 (tr. rom.: *Miturile fondatoare ale politicii israeliene* – 1997), în jurul căreia s-a făcut un enorm scandal: „După ce, mai bine de jumătate de veac, mi-am publicat lucrările la cei mai mari editori francezi, astăzi mă văd obligat să editez în *samizdat* această antologie a ereziei sioniste, deoarece, din 1982, am violat un tabu: critica politicii israeliene, apărate de scelerata lege Gayssot-Fabius din 13 iulie 1990, care reintroduce în Franța *delictul de opinie*, ca pe vremea Celui de-al Doilea Imperiu, înlocuind printr-o lege represivă lipsa de argumente. Din această cauză, librarii care înțeleg să continue să-şi facă meseria, trebuie să trimită comenzile la *Librairie du Savoir,* Librăria Română de la Paris, care a acceptat să depoziteze acest *samizdat*, aşa cum o făcea pe vremea lui Ceauşescu, cînd domnea – dar nu în Franța! – *gîndirea unică* şi *terorismul intelectual*“. De notat că, printr-o „Ordonanță de urgență“ (31/2002), guvernul Năstase, la solicitări exprese din exterior, a încercat să reinstaureze „delictul de opinie“ şi la meridian românesc.

[9] Rămîne esențială în această privință cartea d-lui Horia-Roman Patapievici, *Omul recent. O critică a modernității din perspectiva întrebării „Ce se pierde atunci cînd ceva se cîştigă?“*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2001. Reamintesc aici definiția „omului recent“, aşa cum apare ea în cuvîntul înainte şi, parțial, pe coperta finală a cărții: „… oamenii pe care îi produce într-un ritm industrial modernitatea […] nu sînt cu adevărat nici noi, nici înnoiți: sînt, asemeni conservelor cu dată de expirare pe etichetă, doar recenți… Omul recent este omul care, oricît timp ar trece peste el şi oricîtă vreme l-ar şlefui, tot rudimentar rămîne. Pentru că acest tip uman nu se mai poate sprijini pe existența vreunui suflet, nici al lui şi nici al lumii, el nu mai are resursele de a întemeia tradiții şi nici măcar datini. […] Omul recent este omul care, dorind să se sature de toate fenomenele acestei lumi – stăpînindu-le, posedîndu-le, schimbîndu-le după plac şi pătrunzîndu-se de toată materialitatea lor – s-a trezit într-o bună zi că nu mai este decît un epifenomen al curgerii, scurgerii şi prelingerii lor“.

[10] Desigur, *credința* şi *iubirea*, ca principii de ordine socială, sînt supuse relativității omeneşti, istoria nefiind domeniul perfecțiunii. De altfel, s-a spus cu dreptate despre Stat că nu-i chemat să transforme lumea în rai, dar că o poate împiedica să devină iad (Vl. Soloviov). Despre pervertirea modernă a noțiunii de „iubire“, *cf.*, între multe altele, Monica Papazu, „Ispitele «iubirii»“ (în *Puncte cardinale*, anul VIII, nr. 10/94, oct. 1998, p. 1), avînd, în loc de concluzie, un citat din G. K. Chesterton: „Lumea modernă nu este rea. În anumite privințe, este chiar mult prea bună. Ea e plină de virtuți... care şi-au ieşit din fire şi pustiesc pămîntul... Lumea modernă e plină de vechile virtuți creştine care au luat-o razna“.

AUTORITATEA CUVÎNTULUI SCRIS

PAUL SLAYER GRIGORIU
paul.grigoriu@rostonline.org

Scrisul se bucura odinioară de o autoritate atît de mare, încît tindea să devină idol, atît din cauză că cei mulți nu aveau acces la el, ceea ce îl transforma în mister inițiatic, cît și pentru că omul, din ce în ce mai cufundat în vîrtejul istoriei, își pierdea pe zi ce trece capacitatea de a vedea în natură și Scriptură ferestre către Dumnezeu. De la Sfîntul Apostol Pavel am aflat că „litera ucide, iar duhul face viu". Cu toate acestea, doar aparent paradoxal, el este cel mai prolific scriitor al Noului Testament, iar urmașii lui spirituali – Sfîntul Ioan Gură de Aur între cei mai însemnați – au lăsat nenumărate tomuri în urma lor. De aici înțelegem că nu „litera" în sine ucide, ci modul idolatru în care ajungem uneori să ne raportăm la cele scrise. Cuvintele Apostolului Neamurilor nu vestesc apusul literei scrise, ci redefinirea lecturii. Nu aspectele formale, literale prevalează, ci duhul în care citim: ce reușim să vedem prin cuvîntul scris, dar dincolo de el.

Ca o paranteză trebuie spus că o lectură spiritualizată – sau, dacă vreți, înduhovnicită – se referă atît la duhul celui ce scrie, cît și la cel al cititorului. Părintele Savatie Baștovoi spunea că pentru un cititor creștin cu discernămînt, chiar cea mai anticreștină scriere poate deveni instrument de mîntuire. Pe de altă parte, Duhul suflă unde vrea, iar acolo unde este frumosul, chiar și greșit direcționat, poate să se ascundă și urma lui Dumnezeu. În acest sens, un creștin spunea, făcînd comparația între un scriitor de duzină și Gabriel García Márquez, că ultimul „hulește, dar măcar scrie frumos". Este aici o problemă legată de separarea produsă între adevăr, bine și frumos, care ar merita un studiu mai atent, ce depășește tema eseului de față.

Cît timp scrisul și cărțile au rămas privilegii, autoritatea lor a fost neștirbită. Adevărul, frumosul, erezia sau apostazia, virtutea și rătăcirea au fost cuprinse în pagini care păstrau dezbaterea la un nivel ce atingea cele mai subtile planuri ale sufletului omenesc. O carte era izvorul unei munci jertfelnice. Copiștii o lăsau posterității după un lucru migălos, în care fiecare pagină era o operă de artă, împodobită cu miniaturi și impregnată cu duh. Discernămîntul era condiție *sine qua non* a unei lecturi folositoare, în condițiile în care în mănăstiri se copiau și se păstrau și cărți despre care înșiși întîistătătorii creștinilor spuneau că amestecă lumini și umbre.

Mă refer aici la o perspectivă creștină pentru că aceasta a marcat, în continuarea și desăvîrșirea unor concepții mai vechi, modul de percepție a scrisului în spațiul european, cel puțin pînă într-un anumit moment al istoriei. În perioada afirmării unui umanism din ce în ce mai „autonom", cu o primă culminație în Renaștere, autoritatea cuvîntului scris se păstrează. Chiar cînd acesta nu mai este supus unui filtru transcendent, exaltarea rațiunii umane, a cărei manifestare este, face din cuvîntul scris una dintre cele mai respectabile forme ale culturii și civilizației noi. Cărturarul este stîlp al societății, iar în anumite contexte ideatice devine chiar idealul umanului.

Toate cele spuse pînă aici nu reprezintă decît părți infime ale unei istorii în desfășurare, însă sînt, cred, suficiente pentru a susține punctul de vedere al autorității cuvîntului scris, fie el perceput în duh sau în literă. Se explică astfel și de ce alfabetizarea unor părți importante ale populației este peste tot socotită o

Nu-mi propun să fac aici o istorie a scrisului. Studiul acesteia, cu toate detaliile ei fascinante, ne-ar purta prin evoluții de grafie și de percepție, însă nu ar tăia nodul gordian apărut în vremurile din urmă. Scrisul s-a devalorizat. Dacă pînă acum mai puțin de jumătate de veac era încă o axiomă, cu toate interpretările și tendințele de a o relativiza, *Verba volant, scripta manent* a devenit un alt proverb fără sens al vremurilor apuse. La noi se spune: „Ai carte, ai parte“, și chiar dacă sensul inițial al proverbului nu era legat de învățătură, așa cum ni se spunea prin clasele primare, se referea, totuși, la cuvîntul *scris*. „Partea“ celor de astăzi pare să se îndepărteze însă tot mai mult de cărți (privite, în cel mai bun caz, ca obiecte decorative sau piese de muzeu).

importantă victorie a progresului, a rațiunii umane împotriva întunericului neștiinței. Din privilegiu, cartea ajunge accesibilă celor mulți – lucru inaugurat în Apus atît de traducerile Scripturii, începînd cu cea a lui Martin Luther, cît și de accentul pus pe cuvîntul scris, prin deviza „sola Scriptura“ – și cale către o lume mai bună. Încetul cu încetul, cititul se „democratizează“.

Dar relativismul vremurilor moderne aduce cu sine și cumplite confruntări ideologice, lupte pentru putere, între ale căror efecte colaterale se ivește și un scris slugarnic, determinat din ce în ce mai mult de rațiuni pur materiale. Nu trebuie să ne iluzionăm: și în trecut se scria din interes. Însă tocmai ținînd cont de dificultatea scrisului și a lecturii, acestea erau practicate de oameni cu o anumită ținută intelectuală, care nu sacrificau aproape niciodată pînă la capăt conținutul de dragul interesului.

Facem un salt în vremurile noastre și observăm că o bună parte din autoritatea scrisului se pierde prin prostituarea acestuia, din vina chiar a celor care dețin un privilegiu obținut pe merit, dar sînt dispuși să renunțe la el pentru beneficii mult mai mundane. ➘

În contextul românesc, faptul că *Mitrea Cocor* poartă semnătura lui Sadoveanu – indiferent dacă a fost scris de el sau, existînd zvonuri că doar l-ar fi semnat – sau *Drum fără pulbere* pe a lui Petru Dumitriu este o lovitură dată autorității cărții. Deodată aceasta se transformă în instrument de propagandă, iar esteticul e sacrificat la rîndul său. Am dat doar două exemple, probabil nu cele mai însemnate, pentru a ilustra un fenomen răspîndit peste tot, mai ales începînd cu secolul XX. Și totuși lovitura de grație a fost dată abia în anii noștri.

RELATIVISMUL VREMURILOR MODERNE ADUCE CU SINE ŞI UN SCRIS SLUGARNIC, DETERMINAT DIN CE ÎN CE MAI MULT DE RAȚIUNI PUR MATERIALE. O BUNĂ PARTE DIN AUTORITATEA SCRISULUI SE PIERDE PRIN PROSTITUAREA ACESTUIA.

De la democratizarea lecturii s-a ajuns la democratizarea scrisului. Tiparnițele au devenit din ce în ce mai accesibile, prețurile cărților au scăzut. Aproape oricine poate publica, există posibilități aproape nelimitate de a te face cunoscut prin scris. Este și un aspect pozitiv în acest lucru? Am fi ipocriți să spunem că nu. Eu însumi, negăsind alte posibilități de exprimare a opiniilor și (poate) a vanității mele, scriu pe un blog. Apar surse alternative de informare, care sparg un pic închisoarea opiniilor dominante, adesea manipulatoare, și le oferă cititorilor posibilitatea de a privi lucrurile din alt unghi. Dar nemaifiind privilegiu, scrisul a intrat în inflație.

La nici 30 de ani, starurile zilelor noastre publică autobiografii. Zilnic apar în tiraje de zeci de mii de exemplare ziare în care agramatismele se îmbină cu pseudo-știri, bîrfe obscene, scenarii imunde. În România unii au ajuns în situația anecdotică de a fi scris mai mult decît au citit. Cînd eram elev în ciclul primar, deci cu mai puțin de treizeci de ani în urmă, o carte – orice carte! – era un eveniment. Dacă le săreai pe cele despre Ceaușescu, în aproape toate găseai fie și un dram de înțelepciune. Astăzi au ajuns să publice „cugetări“ toate starletele de doi bani, fabricate de media, impuse ca modele unei populații abrutizate de televiziune și publicitate. Odinioară se discuta despre scriitori majori și minori și despre oportunitatea eforturilor de a-i reedita pe cei din urmă, chiar dacă, din perspectiva istoriei literare, își aveau importanța lor. Astăzi apar în zeci de mii de exemplare cărți scrise de Loredana Groza, Mihaela Rădulescu sau – în pregătire – Monica Gabor! Orice mîzgălitor poate fi scriitor, orice maculatură se vrea carte. Mai trist, chiar instituțiile cu o anumită autoritate culturală, datoare să aplice lucrurilor pe care le promovează un minim filtru intelectual, de nu și moral, au intrat în jocul comerțului și al non-valorii. Doar astfel se explică apariția, acum cîțiva ani, a *Vieții sexuale a Catherinei M*, o colecție de scene pornografice cît se poate de explicite din viața Catherinei Millet, critic de artă francez, cu sprijinul autorităților române și franceze, unite în acest efort de „luminare prin cultură“…

Ne plîngem că nu se mai citește, dăm vina pe lipsa de educație, pe răsturnarea valorilor. Și avem dreptate. Ca pentru orice autoritate firească ce tinde să dispară, există însă și cauze interne. Părinții de azi sînt batjocoriți, e nefiresc. Dar nici ei nu mai sînt precum cei de odinioară, nu mai au aceeași statură care să impună copiilor respect. Autoritățile statului sînt disprețuite, dar ele, la rîndul lor, nu mai slujesc cetățeanul, ci clicile, grupurile de interese. Nu se mai citește, dar nici nu se mai scrie cu răspunderea unui act spiritual. Lumea s-a întors de la duh la literă, iar litera e moartă și astăzi simțim duhoarea putrefacției ei. Situația e tristă și paradoxală. În România, azi mai mult decît oricînd, există posibilitatea, pentru fiecare om cu venit mediu, să-și alcătuiască o bibliotecă. Dar între atîtea deșeuri, de unde să mai știe el că, după cum spunea un partener de dialog al Cuviosului Paisie Aghioritul, se poate cumpăra și „aur la preț de hîrtie“?

Să nu privim, dar, paiul din ochiul altuia. Dacă mai credem în puterea lecturii și a scrisului, să chemăm din nou Duhul asupra celor pe care le citim și pe care le scriem. Dacă e necesar mai mult decît oricînd discernămîntul, să facem din el criteriu al propriilor noastre acțiuni. Avem nevoie de o primenire interioară care să ne trezească din „beția de cuvinte“. Se cere un fel de asceză a lecturii și a scrisului, care să ne ducă la înțelegerea că dincolo de cuvinte, la început și la sfîrșit, este Cuvîntul. ■

AUTORITATEA DUHOVNICEASCĂ ÎNTRE PAPISM ȘI SECTARISM

Se vorbește mult despre pericolul pe care îl reprezintă pentru Biserică apropierile instituționale de confesiunile heterodoxe ale creștinismului – în speță catolicismul și protestantismul (cu diversele sale ramificații). Pericolul compromisului dogmatic realizat pe linie ecumenistă este, cu siguranță, real. Dar la fel de real este un alt pericol, despre care se vorbește mai puțin, pentru că lucrează mai subtil: anume, în condițiile în care, în ciuda diverselor acorduri mai mult sau mai puțin valide, BOR are în continuare integritate dogmatică și eclezială deplină, există o răspîndire tot mai pregnantă a *mentalităților* de tip catolic și protestant în gîndirea și practica membrilor acesteia, de la vlădică la opincă.

VLAD DIACONU

În mod concret, **mentalitatea de tip catolic** se regăsește acolo unde patriarhul/episcopul/preotul duhovnic este înzestrat cu prerogativele infailibilității papale, devenind un fel de *factotum* al Bisericii; acolo unde dimensiunea canonică a Bisericii devine mai degrabă structură juridică, statutară, aplicată după considerente conjuncturale; acolo unde predomină acțiunile gîndite la scară mare, impresionante la vedere, dar goale de conținut (cum ar fi ridicarea unei catedrale imense sau întreținerea unor instituții media de largă acoperire, dar cu minim impact); și, în sfîrșit, acolo unde vocația mărturisitoare față de lume devine discurs politic de lemn, retorică goală, întortocheată teologie de școală nouă.

Mentalitatea de tip protestant vine ca o reacție la ➘

această transformare a Bisericii într-o institutie constrîngătoare, ce ratează să se racordeze la mizele reale ale mîntuirii în acest veac, derivînd însă într-un curent care a dezvoltat o alergie aproape psihotică față de ierarhie, care se consideră „aleasă", purtătoare a unei „harisme" speciale și deja „mîntuită" prin simplul fapt de a repeta mantra discursului contestatar.

Aparent paradoxal, aceste curente au multe lucruri în comun: se raportează la dogme și canoane într-un mod strict formal, literal, instrumentalizîndu-se pentru a servi unor scopuri ce nu au legătură cu binele Bisericii; se pretind infailibile, fie atunci cînd depozitarul atributului este însuși patriarhul, fie atunci cînd acesta este un simplu lider de opinie; au certe vocații de colectivități totalitare, în care este admisă doar obediența fără rest față de lider, atacarea pînă la linșaj a „dizidenților", sufocarea oricărei abordări raționale, patristice, duhovnicești a problemelor.

Dar... nimic nou sub soare. Aceleași fenomene se manifestau strident, spre exemplu, și în perioada interbelică. Pe atunci, Mircea Vulcănescu identifica mentalitatea catolică în tendința ierarhiei de a exclude mirenii, poporul, de la responsabilitatea păstrării tradiției și unității dogmatice, precum și în transformarea progresivă a Bisericii din comunitate de taină, ce trăiește în tinda eshatologică a celeilalte lumi, în instituție organizată juridic și adaptată veacului și împărăției de aici. Practic, o „identificare antihristică a împărăției lui Dumnezeu cu cea a Mamonei", care subminează însăși „unitatea duhovnicească a soborului" (Mircea Vulcănescu, *Bunul Dumnezeu cotidian. Studii despre religie,* Ed. Humanitas, Buc., 2004, p. 351). Biserica ajungea în pericol, astfel, să devină „o unealtă în slujba intereselor statului burghez".

Față de această stare de fapt, reacțiile extreme nu au întîrziat să apară. O aflăm din revista *Predania*, aflată sub influența profesorului Nae Ionescu, într-un articol despre diversele mișcări de *revival* ortodox apărute peste noapte, „«frății» și «oști» care s-au înrolat, cu entuziasm, sub steagul «marilor duhovnici». Rezultatul: o evlavie sub presiunea panicei eshatologice (ca in adventism și alte secte), un orgoliu ireductibil, întemeiat pe siguranța personală a mîntuirii (ca în cel mai pur protestantism), un exclusivism care evoluează, în chip firesc, spre agresiune, calomnie și cinism, înlăturînd și desfigurînd însăși funcțiunea esențială a comunității creștine (comunitate de dragoste), și separatism" (Pr. Grigore Cristescu, „Oști, frății și alte noutăți misionare", în *Predania,* an I, nr. 4, 1 aprilie 1937).

ASISTĂM ASTĂZI LA O VIZIBILĂ TENDINȚĂ DE TRANSFORMARE A INSTITUȚIEI PATRIARHALE ÎNTR-O INSTITUȚIE DE TIP PAPAL, SINODUL OCUPÎND UN LOC SECUNDAR, DACĂ NU CHIAR UNUL PUR SIMBOLIC.

Cum se manifestă aceste curente astăzi?

Asistăm la o vizibilă tendință de transformare a instituției patriarhale într-o instituție de tip papal, nu doar la noi, ci și aiurea. În cazul nostru, de pildă, se merge din ce în ce mai

accentuat către formalizarea dominației pe care P. F. Daniel o exercită oricum asupra Sinodului. Statutul BOR a fost modificat – într-un mod, evident, lipsit de orice transparență – la începutul acestui an, fiind adăugate o serie de articole care întăresc autoritatea patriarhală. Astfel, patriarhul poate răsturna o decizie a Sinodului (art. 26, lit. c) și poate dizolva adunările eparhiale (art. 26, lit. u) ale episcopiilor (e adevărat că la cererea chiriarhului locului). De asemenea, devine principalul actor al Bisericii în relațiile inter-ortodoxe și inter-creștine, Sinodul ocupînd în mod vizibil un loc secundar, dacă nu chiar simbolic. Și, ca și cum nu era de ajuns puterea instituțională conferită de Statut, în vara acestui an, la propunerea administrației patriarhale, a fost votată o nouă regulă constrîngătoare, conform căreia nici un episcop nu mai are dreptul de a invita întîistătători de Biserici ortodoxe sau „conducători de biserici eterodoxe și organisme intercreștine și interreligioase internaționale“. Acest drept va reveni de-acum, în mod exclusiv, patriarhului. Chiar și pentru invitarea unor episcopi străini este nevoie de aprobarea patriarhului, după ce este informat, în prealabil, în detaliu asupra programului vizitei (*cf.* Hotărîrea nr. 3200/23 iunie 2011).

Monopolul de reprezentare și decizie se extinde și în domeniul mediatic, unde înființarea de noi instituții media de către episcopi trebuie să fie „temeinic motivată“ și aprobată de Sinod (art. 168, alin. 2, noul statut), pentru a se evita, astfel, o concurență locală făcută de episcopi trusturilor patriarhale Basilica/Trinitas TV/Ziarul Lumina. Despre presa ortodoxă laică, ce să mai spunem? Doar se știe că nici una dintre revistele mirenilor nu are loc în pangarele bisericilor care se află sub autoritatea Patriarhiei. În schimb, această cizmă papală pusă pe grumazul preoților de rînd și al mirenilor este toată numai miere și lapte cînd intră în contact cu puterea lumească. Amabilitățile intense dintre conducerea Bisericii și actuala putere contrastează puternic cu protestele tot mai vehemente ale Bisericii Greciei față de guvernul ce aplică, acolo, aceeași austeritate a FMI și UE ca la noi (doar că la noi situația e și mai dramatică în termeni sociali).

Dar ce anume stă în spatele acestor strategii? Scaunul episcopal, fie el și patriarhal, este o autoritate duhovnicească ce are în exercițiul său, ca arhetip, icoana Păstorului cel Blînd. Transformarea ei într-o **instituție a fricii și a intimidării** înseamnă subminarea autorității duhovnicești, o subminare care are ca efect înstrăinarea poporului de Biserică sau, în cel mai bun caz, formalizarea credinței. Un lucru esențial care ține de autoritatea duhovnicească este principiul ascultării, de care se abuzează atît de mult în zilele noastre, transformîndu-se într-un fel de principiu disciplinar-militar care, dacă nu e urmat orbește, antrenează sancțiuni drastice sau chiar capitale. Așa se ajunge la situația în care, ortodocși fiind, să vedem autoritatea episcopală transformată, în unele cazuri, în **tiranie** și ascultarea folosită ca principiu de disciplinare și control.

În contra-partidă, s-au dezvoltat o serie de curente vehement anti-clericale, sub autoritatea la fel de „infailibilă“ a unor lideri de opinie care speculează problemele Bisericii și ale vremii pentru a întreține același gen de duh îmbîcsit, rigid, întunecat care se regăsește și pe culoarele administrației patriarhale. Curente maximaliste în pretenții și discurs care nu ezită să dea de pămînt cu ierarhii, renunțînd la o minimă cuviință, ținta acestor campanii fiind, culmea (sau... de așteptat?), acei ierarhi care chiar gîndesc și se comportă ca autentici vlădici ai Bisericii!

ESTE ATACAT DUHUL AUTORITĂȚII DUHOVNICEŞTI ŞI ABUZÎNDU-SE DE AUTORITATEA HARISMATICĂ A UNOR MARI DUHOVNICI, TRANSFORMAȚI ÎN INSTANȚE UNIVERSALE DE TIP INCHIZITORIAL.

Dar ele atacă duhul autorității duhovnicești și altfel: abuzînd de autoritatea harismatică a marilor duhovnici, transformați în instanțe universale de tip inchizitorial.

Cel mai tragic deznodămînt al acestei stări de fapt este criza autorității duhovnicești autentice. Întruchipată mai ales în figura episcopului și a părintelui duhovnicesc, autoritatea este tot mai mult folosită într-o direcție care, în duh, este orice, numai ortodoxă nu. ■

LA CURTEA VOIEVOZILOR CEREŞTI

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

Pe 8 noiembrie, lumea ortodoxă ține praznicul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, pe care creștinătatea occidentală îi sărbătorește pe 29 septembrie. De fapt, praznicul ortodox, deși acordă cuvenita întîietate celor doi „Arhistrategi“, are în vedere întreg soborul „Puterilor cerești celor fără de trup“, adică al lumii îngerilor. Cinstirea arhanghelilor în calendarul bisericesc datează din secolul V. În limba noastră veche, Sfinții Arhangheli erau numiți cu precădere Sfinții Voievozi. Să ne reamintim mai îndeaproape cine sînt aceștia, care este locul lor în lumea îngerilor și în ce raporturi se află ei cu Dumnezeu și cu oamenii.

OBÎRȘIA DUHURILOR SLUJITOARE

După tradiția dogmatică a Bisericii, Dumnezeu a creat mai întîi *lumea nevăzută*, de natură spirituală, iar numai după aceea și *lumea văzută*, de natură materială. Domnul îi spune lui Iov: „Știi tu cine a hotărît măsurile pămîntului [...] sau cine a pus piatra lui cea din capul unghiului, atunci cînd stelele dimineții cîntau laolaltă și toți îngerii Mă sărbătoreau?“ (*Iov* 38, 5-7). În ce-l privește pe om, el a fost creat cel din urmă, ca o sinteză și ca o încununare a întregii creații divine, legat prin duh de cele nevăzute, iar prin trup de cele văzute, primind astfel cea mai complexă existență și cea mai înaltă chemare (chiar mai presus de îngeri, după cum ne învață Părinții, de vreme ce nu oamenii slujesc îngerilor, ci îngerii slujesc oamenilor, și de vreme ce Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om și nu înger). E adevărat că firea noastră dintîi s-a pervertit prin păcat[1], dar Hristos a venit tocmai ca s-o răscumpere și s-o restaureze, nu însă fără concursul liber al omului – con-lucrător al propriei mîntuiri, cu harul și cu îngerii călăuzitori. Pînă să ne atingem plinătatea întru Hristos, îngerii ne sînt, în „interval“, *modéle spirituale*, spre a căror puritate tindem în lupta cu ispitele de tot felul[2]. Iar despre cei îmbunătățiți se spune, la modul analogic, că și-au agonisit loruși „stare îngerească“. Pe Sf. Ioan Botezătorul, bunăoară, tradiția îl numește „Îngerul Pustiei“.

Cartea Facerii nu oferă detalii asupra creației lumii nevăzute. Totuși, zic Părinții, se face pomenire despre ea în chiar primul verset: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul“, prin „cer“ înțelegîndu-se aici *lumea spirituală*, iar prin „pămînt“ *lumea materială*. Nu poate fi vorba în acest verset de cerul văzut, creat abia în ziua a doua (vezi *Facerea* 1, 6-8), ci de cerul nevăzut, locuit de îngeri. Referințe la aceștia găsim însă în alte locuri scripturistice, chiar dacă învățătura despre ei nu apare în Biblie

nicăieri sistematizată. La *Neemia*, de pildă, citim: „Numai Tu ești Domn și numai Tu ai făcut cerurile, cerurile cerurilor și toată oștirea lor. [...] Tu dai viață la toate și Ție Ți se închină oștirea cerurilor“ (9, 6). Iar Sf. Apostol Pavel zice: „Pentru că în Acesta au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pămînt, cele văzute și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie căpetenii, fie stăpîniri [nume date diferitelor cete de îngeri – n. n.]“ (*Coloseni* 1, 16).

IERARHIILE CEREȘTI

Mulți dintre Sfinții Părinți au vorbit despre lumea îngerească, unii numai în treacăt, alții mai în amănunt, dar tratatul creștin cel mai complet și mai larg recunoscut pînă astăzi este *Ierarhia cerească* a Sfîntului Dionisie [Pseudo-] Areopagitul (sec. V)[3], pe care Biserica își întemeiază cu precădere doctrina privitoare la Sfinții Îngeri. Astfel, se vorbește de *nouă cete îngerești*, grupate în trei clase sau ranguri („îngeri“ fiind atît o denumire generică pentru ființele create ale lumii nevăzute, cît și numele propriu uneia dintre cele nouă cete cerești): **I. 1) Serafimi, 2) Heruvimi, 3) Scaune (sau Tronuri); II. 4) Domnii, 5) Puteri, 6) Stăpîniri; III. 7) Începătorii, 8) Arhangheli, 9) Îngeri**[4]. Deosebirile dintre aceste cete rămîn tainice pentru noi, dar este certă dispunerea lor ierarhică, conform căreia Serafimii și Heruvimii sînt cei mai apropiați de Dumnezeu, iar Arhanghelii și Îngerii sînt cei mai apropiați de oameni. Această *dublă slujire* – pe de o parte *lui Dumnezeu*, pe de altă parte *oamenilor* (dar tot la porunca lui Dumnezeu) – este caracteristica definitorie a duhurilor îngerești: „Nu sînt oare toți [îngerii] *duhuri slujitoare*?“ (*Evrei* 1, 14). „Ei – zice Sf. Ioan Damaschin – păzesc porțile pămîntului, sînt înaintestătătorii neamurilor și ai locurilor, după cum le-a fost lor dat de către Creator, călăuzindu-ne și ajutîndu-ne în lucrurile noastre“ (*Dogmatica*, II, 3)[5]. De altfel, *anghelos* înseamnă în grecește tocmai „sol“, „vestitor“, „crainic“, „trimis“. Îngerii sînt, cu alte cuvinte, „miniștri“ și „ambasadori“ ai Celui Preaînalt.

Textele sfinte mărturisesc nu o dată numărul foarte mare al îngerilor (s-ar putea zice: fără-de-numărul lor): „Mii de mii îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea lui [a Celui-Vechi-de-Zile]“ (*Daniel* 7, 10); „Și am văzut și am auzit glas de îngeri mulți, de jurîmprejurul tronului și al ființelor, iar numărul lor era zeci de mii de zeci de mii și mii de mii...“ (*Apocalipsa* 5, 11). Sf. Ioan Gură de Aur vorbește de „popoare infinite de puteri netrupești, ale căror mii nu le poate număra nimeni“ (*Omilia VI la Evrei*), iar Clement Alexandrinul ne încredințează că „îngerii sînt în număr infinit“ (*Stromata*, VII, 11), infinitatea însemnînd desigur aici, observa Părintele Stăniloae, „nu lipsa oricărei limite a numărului lor, ci neputința pentru oameni de a ajunge vreodată la capăt în numărarea acestora“ (*Teologia dogmatică ortodoxă*, 1, E.I.B.M..B.O.R, București, 1978, p. 424).

Deși sînt duhuri (*pnevmata*), ființe raționale, imateriale și nemuritoare, trebuie totuși bine precizat că îngerii, raportați la divinitate, ni se înfățișează ca mărginiți, neposedînd nici ➘

înțelepciunea, nici puterea, nici omniprezența lui Dumnezeu, iar condiția lor de creaturi nemuritoare (fără sfîrșit, dar cu un început, și supuse schimbării) nu trebuie confundată cu veșnicia Creatorului (fără sfîrșit, dar și fără început, și mai presus de orice schimbare). Nemurirea nu ține de firea lor (numai Dumnezeu fiind veșnic prin însăși natura Lui), ci o au prin har, ca și lumina de care se bucură „în măsura vredniciei și rangului lor“ (Sf. Ioan Damaschin, trad. rom. cit., p. 54). La fel și starea de sfințenie: „Ei au din afară sfințenia ființei lor, de la Duhul. […] Ei se înclină greu spre rău, dar nu sînt neînclinați. Acum, însă, au ajuns neînclinați, nu din pricina firii lor, ci prin har și stăruință în unicul bine“ (*ibidem*, pp. 54-55). Îngerii nu sînt divinități de ordin inferior, cum tament consemnează numeroase angelofanii (arătări de îngeri), ca la *Daniel* 9, 21 („Și pe când vorbeam în rugăciunea mea, iată un om, Gavriil, [...] în zbor grăbit, se apropie de mine pe la vremea jertfei de seară“), sau ca la *Matei* 27, 2-3 („Și iată, s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer, a prăvălit piatra și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca fulgerul, iar îmbrăcămintea lui albă ca zăpada“). Îngerii n-au o problemă în a se exprima în grai omenesc, vorbind fiecăruia pe limba lui (dar făcându-se auziți numai de cei cu adevărat vrednici, în conformitate cu misiunea pentru care sînt trimiși). Ei nu fac însă niciodată risipă de vorbe, aducînd și în felul acesta modelul esențialului, al măsurii strict trebuincioase. Altminteri, ține să ne încredințeze același Ioan Damaschin, „îngerii îngerești sînt totuși bine individualizate în conștiința creștină și frecvent reprezentate iconografic: *arhanghelii Mihail, Gavriil și Rafail*[7]; ei sînt întîistătătorii cetelor îngerești mai apropiate de oameni și puternic implicate în iconomia mîntuirii noastre. După tradiția biblică, arhanghelii (îngeri de vază, stătători dinaintea Tronului dumnezeiesc și purtători la cer ai rugăciunilor celor drepți) sînt în număr de șapte, dar în textele canonice și în cele „bune de citit“ nu apar nominalizați decît cei trei de mai sus. În iconografia ortodoxă e reprezentat uneori și un arhanghel Uriil (în tandem cu Rafail, așa cum Gavriil este cel mai adesea reprezentat în tandem cu Mihail); despre acesta se face pomenire într-o apocrifă a Vechiului Testament (*Cartea lui Enoh*), dar

Pătrăuți: Cavalcada Sfinților Militari, în frunte cu Sfîntul Arhanghel Mihail.

apar uneori în religiile necreștine, ci făpturi, ca și oamenii, numai că fără de trupuri și vrednice să-L vadă pe Dumnezeu, atît cît le este cu putință, ceea ce reprezintă hrana și desfătarea lor (*ibid*., p. 55).

Netrupești fiind, ei pot totuși, cu voia lui Dumnezeu, să se înfățișeze cu chip omenesc (adeseori cu semnul distinctiv al aripilor, după cum îi vedem reprezentați în icoane), pentru mai lesnicioasa împlinire a misiunii lor printre oameni. Atît Vechiul cît și Noul Testament sînt lumini spirituale secundare“, ce reflectă „lumina primară fără de început“, astfel că ei între ei „nu au nevoie de limbă și de auz, ci transmit unii altora propriile lor gînduri și hotărîri, fără să rostească un cuvînt“ (*ibidem*, p. 54). Mai vorbăreț pare să fie dracul, „îngerul căzut“[6].

CEATA VOIEVOZILOR

De cele mai multe ori îngerii apar ca slujitori anonimi ai voinței divine. Trei dintre făpturile n-are individualitatea pregnantă a celorlalți trei. În fine, alți arhangheli, nominalizați oscilant în unele apocrife biblice (Raguel, Sariel, Iermiel) sau scrieri rabinice (Barachiel, Iehudiel, Zedachiel), n-au obținut cetățenie în cetatea creștină.

Mihail[8] este ținut, atît în Vechiul cît și în Noul Testament, drept cap (arhistrateg) al „oștirilor cerești“, fiind pedepsitorul direct al Satanei, pe care l-a izgonit din cer („Am văzut pe Satana

ÎNGERII NU SÎNT DIVINITĂȚI DE ORDIN INFERIOR, CUM APAR ÎN ALTE RELIGII, CI FĂPTURI, CA ȘI OAMENII, NUMAI CĂ FĂRĂ DE TRUPURI.

ca un fulger căzînd din cer“ – zice Mîntuitorul la *Luca* 10, 18), atunci cînd acesta s-a trufit împotriva Ziditorului (vezi *Isaia* 14, 13-14, sau *II Tesaloniceni* 2, 4). Mihail este deci împlinitorul dreptății dumnezeiești, purtînd ca atare în mîna dreaptă sabia de foc (cum îl vedem cel mai adesea reprezentat în icoane, și mai ales – în bisericile ortodoxe – pe ușa diaconească din stînga ușilor împărătești). Numele său – în evreiește *Miha'El* – se tălmăcește: „Cine e ca Dumnezeu?“. Se crede că al lui va fi și „glasul arhanghelului“ care va trîmbița învierea și judecata la a doua venire a Domnului (vezi *I Tesaloniceni* 4, 16). În vechime era socotit ocrotitorul ceresc al „poporului ales“, iar la noi există o tradiție populară cu privire la ajutorul dat în războaie de către Arhanghelul Mihail lui Ștefan cel Mare și Sfînt[9].

Gavriil[10] – mesagerul marianic, numit liturgic cînd „preafrumosul“, cînd „înveselitorul“, și reprezentat în biserici mai ales pe ușa diaconească din dreapta ușilor împărătești – este arhanghelul Bunei Vestiri (cf. *Luca* 1, 28 și urm.). El apare, în ambele Testamente, drept călăuzitorul spre adevăr și vestitorul ceresc al Cuvîntului dumnezeiesc (fiind cunoscut mai ales datorită profetului Daniel și evanghelistului Luca). *Gabri'El* înseamnă în evreiește „Dumnezeu a fost puternic“.

Rafail[11] (cunoscut din Tobit, carte necanonică, dar „bună de citit“ a Vechiului Testament) este, conform tradiției, vindecătorul celor bolnavi (în evreiește, *Refa'El* înseamnă „Dumnezeu a vindecat“), ca unul ce l-a scăpat de orbie pe bătrînul Tobit; apoi călăuzitorul tainic al celor ce călătoresc cu treburi și cu griji, precum Tobie (fiul lui Tobit), dar mai ales ocrotitorul nunții și al dragostei conjugale (vezi *Tobit*, mai ales 6, 18-19).

ÎNGERII CĂZUȚI

Din ceata voievozilor făcea parte și Lucifer (Luceafărul), părintele răului, a cărui revoltă trufașă a polarizat creația și s-a dovedit fatală, *ab initio*, pentru omul „neîncercat“, ce s-a lăsat ispitit să-i repete căderea, extinzînd paradigma luciferică și la nivelul creației văzute. Profetul Isaia îl deplînge în treacăt, într-o șarjă de lirism prevenitor, ca pe un contraexemplu absolut: „Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fecior al dimineții! Cum ai fost aruncat la pămînt tu, biruitor de neamuri! Tu, care ziceai în cugetul tău: «Ridica-mă-voi în ceruri și mai presus de stelele Dumnezeului celui puternic voi așeza jilțul meu! În muntele cel sfînt voi pune sălașul meu [...]. Sui-mă-voi deasupra norilor și asemenea cu Cel Preaînalt voi

fi». Și acum, tu te pogori în iad, în cele mai de jos ale adîncului!" (*Isaia* 14, 12-15).

Păcatul luciferic constă în încălcarea deliberată, din mîndrie și sete de putere, a ierarhiei ființiale (și, prin extensie, a principiului ierarhic în genere): creatura se opune Creatorului, inferiorul aspiră nelegitim la substituirea superiorului. Dacă omul (căruia, de altfel, Dumnezeu a hotărît dintru început să-i mai ofere o șansă[12]) poate invoca anumite „scuze" pentru neascultarea și slăbiciunea sa (latura materială a ființei lui, naivitatea primară, ispitirea venită din afară etc.), îngerului răzvrătit din proprie inițiativă și de la înălțimea condiției lui angelice nu-i rămîne nici o scuză, drept care și pierzania lui este ireversibilă[13]. „Păcatul lui Lucifer stă în a se iubi pe sine pînă la a exclude orice altceva, și asta nu are scuză; fără ignoranță, fără eroare, fără pasiune, fără dezordine prealabilă în voința sa angelică, păcatul său a fost păcatul unei răutăți pure" (Maica Alexandra, *loc. cit.*).

Sf. Ioan Damaschin (cf. *Dogmatica*, II, 4: „Despre diavoli și demoni"; în trad. rom. cit., vezi pp. 56-57), în virtutea unei tradiții mai degrabă obscure, face afirmația că Lucifer ar fi fost „înainte-stătătorul cetei terestre, căruia Dumnezeu i-a încredințat stăpînirea pămîntului". Nu-i lipseau, deci, nici rangul, nici condiția perfecțiunii. Bun prin natura sa creată, el s-a făcut însă rău prin voința sa proprie (liberul arbitru), astfel că „s-a îndreptat de la starea sa naturală la o stare contra naturii sale", ridicîndu-se împotriva Celui ce l-a creat și devenind prima întruchipare a *răului*, „mincinos și tată al minciunii" (*Ioan* 8, 44).

Sf. Voievod Mihail, Arhanghelul Dreptății, arhistrategul legiunilor cerești, este antiteza voievodului răzvrătit, chipul paradigmatic al plenitudinii condiției angelice, și lui îi revine de

[1] Stricăciunea *morală* atrăgînd după sine degradarea *ontologică*, întunecarea „chipului" divin în om, pînă la îmbrăcarea „hainelor de piele" (ce semnifică îndepărtarea de regnul angelic și apropierea de regnul animal) și „căderea în istorie", adică în regimul timpului devorator (căci „plata păcatului este moartea" – *Romani* 6, 23), al cărui *manager* se vrea Lucifer, „prințul acestei lumi".

[2] „S-a spus mereu că îngerii sînt «dublul» ceresc al omului. Sîntem mereu însoțiți de «modelul» nostru, de portretul nostru îmbunătățit. Și sîntem – sau, în orice caz, ar fi bine să fim – într-un dialog permanent cu posibilul acestui portret. Îngerul oferă fiecăruia din actele noastre reperul *epurei* lui, adică desenul lui ideal. Lîngă fiecare «este», îngerul așază un «cum ar trebui să fie». El conjugă neobosit, la optativ, curgerea vieții noastre, așa cum am face-o noi înșine dacă am fi în condiția lui" (Andrei Pleșu, *Despre îngeri*, Editura Humanitas, București, 2003, p. 28). Iată schițat aici mai ales portretul funcțional a ceea ce limbajul curent numește înger păzitor al fiecăruia (credință străveche și răspîndită în toată aria creștină); pe acesta îl primește fiecare creștin la botez, avînd – sau, în orice caz, fiind chemat principial să aibă – cu el relația cea mai intimă și mai constantă. Dar patron îngeresc n-au numai ingii, ci și neamurile (națiunile în sens organic, ontologic), ba chiar locurile legate – măcar la un moment dat – de o tradiție comunitară, etnică și/sau religioasă (împărății, țări, cetăți, arii ecleziale – vezi „îngerii celor șapte Biserici" din *Apocalipsa* lui Ioan, cap. 1-3). Un interesant expozeu personal despre îngerii națiunilor, din plin atestați de tradiția biblică și patristică, la Andrei Pleșu, *op. cit.*, p. 165 și urm. („În asemenea măsură se identifică îngerii neamurilor cu neamurile pe care le păstoresc, încît, potrivit tradiției, ei vor fi chemați să răspundă o dată cu ele la Judecata de Apoi" – p. 166).

[3] În ce privește traducerea românească a scrierilor areopagitice, e preferabilă – fără să fie perfectă – cea a Părintelui Dumitru Stăniloae (Sf. Dionisie Areopagitul, *Opere complete și scoliile Sfîntului Maxim Mărturisitorul*, Editura Paideia, București, 1996; *cf.* mai ales „Despre ierarhia cerească", cap. VI-IX, pp. 23-29) celei mai vechi, a lui Cicerone Iordăchescu și Th. Simenschy (apărute la Chișinău în 1932-1936, apoi reeditate în 1993-94 la Institutul European din Iași).

[4] Pentru un tablou comparat al ierarhiilor cerești la Dionisie și la principalii autori medievali care au tratat subiectul (Sf. Grigorie cel Mare, Sf. Ioan Damaschin, Toma d'Aquino etc.), cu indicarea „orientativă" a locurilor biblice pe care aceștia s-au întemeiat și cu consemnarea numelui fiecărei cete în greacă, latină și principalele limbi de cultură moderne, *cf.* Andrei Pleșu, *op. cit.*, pp. 281-283.

[5] *Cf.* Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, trad. Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 55. Capitolul respectiv, intitulat „Despre îngeri", constituie una dintre cele mai bune sinteze ale problemei din întreaga literatură patristică.

[6] Însă nu din fire, ci din interes dizolvant, folosind cuvîntul ca mijloc de pierzanie. Altminteri, el nu se îmbată cu apă rece și e bine calculat în fronda lui permanentă; așa cum bine observa Maica Alexandra (Principesa Ileana a României) în modesta sa sinteză despre *Sfinții Îngeri* (trad. rom. P. S.

DUBLA SLUJIRE – PE DE O PARTE _LUI DUMNEZEU_, PE DE ALTĂ PARTE _OAMENILOR_ (DAR TOT LA PORUNCA LUI DUMNEZEU) – ESTE CARACTERISTICA DEFINITORIE A ÎNGERILOR: „NU SÎNT OARE TOȚI _DUHURI SLUJITOARE?_“ (_EVREI_ 1, 14).

altfel misiunea, atestată de toate izvoarele revelației, de a-l azvîrli din cer pe cel care și-a trădat și Creatorul, și firea. Lucifer a fost alungat în „beznele adîncului“ dimpreună cu toți îngerii care i-au ținut hangul[14] – nu puțini, după măsurile omenești, dar puțini în raport cu fără-de-numărul total al îngerilor.

Dracii constituie, deci, ceata *îngerilor căzuți* împreună cu mai marele lor, Satana[15] sau Lucifer[16], pierzîndu-și astfel calitatea inițială de mesageri ai Luminii divine, devenind „voievozi ai întunericului“ și ispitind spre același păcat al „orgoliului luciferic“ și pe părinții dintîi (Adam și Eva), iar după aceea întreg neamul omenesc, lăsat să aleagă liber între Bine și Rău, între mîntuire și pierzanie. Dumnezeu, Care este Iubire, vrea ca toți oamenii să se mîntuiască, dar pe nimeni nu mîntuiește cu de-a sila. Îngerii buni ne stau la îndemînă în „războiul nevăzut“ împotriva îngerilor răi, dar e nevoie de acceptul și con-lucrarea noastră ca ajutorul lor să fie eficient, spre dobîndirea Împărăției în care noi înșine, după încredințarea lui Hristos (*Matei* 22, 30), vom fi „ca îngerii lui Dumnezeu în ceruri“. ■

Irineu Pop-Bistrițeanul/Luminița Nicolescu, Editura Anastasia, București, 1992), „pentru el nu există eroare în judecată: el *știe* ce face și de aceea numele lui e *satana*, adversarul“ (p. 37).

[7] În tradiția românească, Arhanghelii mai sînt numiți și Voievozi (prin echivalarea termenului grecesc, care înseamnă „fruntași ai îngerilor“). Praznicul din 8 noiembrie era mult mai cunoscut pe vremuri sub denumirea de „Ziua Sfinților Voievozi Mihail și Gavriil“. Imaginația populară i-a perceput pe aceștia ca pe niște domnitori cerești înconjurați de curtea lor îngerească, deși, teologic vorbind, ierarhiei cerești a îngerilor nu-i corespunde ierarhia seculară, ci ierarhia bisericească (tradiție analogică impusă definitiv prin scrierile atribuite lui Dionisie Areopagitul, cel ce explică de altfel – în *Despre ierarhia cerească*, cap. XII – „Pentru ce ierarhii dintre oameni se numesc îngeri“).

[8] Biserica Ortodoxă îl cinstește pe 6 septembrie (pomenirea minunii săvîrșite de el în Colose, unde a deschis „puțul fără fund“) și pe 8 noiembrie (Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil și al tuturor Puterilor cerești celor fără de trup). Occidentalii îl sărbătoresc pe 29 septembrie (cu Sf. Arhanghel Rafael).

[9] Arhanghelul Mihail a fost ales și ca patron spiritual al Legiunii care i-a purtat numele (întemeiate în vara lui 1927), semnificînd sabia dumnezeiască a Dreptății, pedepsitoare a vrăjmașilor Crucii și a trădătorilor de neam și de țară. „Sfîntă tinerețe legionară“, principalul imn al mișcării (numite la un moment dat, în expresia ei politică, și Garda de Fier), avea refrenul: „Garda, Căpitanul și Arhanghelul din cer“ (versurile sînt ale lui Radu Gyr).

[10] Îl întîlnim în calendarul bisericesc pe 26 martie (imediat după Buna Vestire), pe 13 iulie (Soborul Arhanghelului Gavriil) și pe 8 noiembrie. Să adăugăm, în treacăt, că el are un statut aparte în religia islamică, trecînd drept îngerul ce i-a revelat lui Mahomed Coranul.

[11] Dacă Biserica Romano-Catolică îl cinstește pe 29 septembrie, Ortodoxia n-a găsit de cuviință să-i acorde o zi de cinstire numai a lui, fiind prăznuit doar laolaltă cu celelalte Puteri cerești fără de trup, pe 8 noiembrie.

[12] Vezi așa-numitul „Protoevangheliu“ (*Facerea* 3, 15).

[13] „Dar trebuie să se știe că ceea ce este moartea pentru oameni, aceea este căderea pentru îngeri. După cădere ei nu mai au posibilitatea pocăinței, după cum nu o au nici oamenii după moarte“ (Sf. Ioan Damaschinul, *Dogmatica*, trad. rom. cit., p. 57).

[14] „Și toți aceia care au căzut de în cer cu acel *voievod* făcutu-s-au diavol întunecat“, stă scris într-un vechi *Hronograf* de la noi (*apud* Tudor Pamfile, *Mitologie românească, I. Dușmani și prieteni ai omului*, Editura Socec, București, 1916, pp. 20-21, subl. n.).

[15] În limba ebraică, *sat'an* înseamnă „adversar“, iar *Satanael* se tălmăcește: „Adversarul-lui-Dumnezeu“.

[16] Analizabil în *lux*, „lumină“ și *ferre*, „a purta“, acest nume reprezintă o transpunere a grecescului *phosphoros* și a ebraicului *helel*, pus în legătură cu „steaua dimineții“ (la noi: „luceafărul de dimineață“). Este la mijloc, poate, și o ironie (se știe că termenul *helel* fusese atribuit în mod persiflant regelui Babilonului, pentru trufia sa declarată de „a-și înălța tronul pînă la stelele lui Dumnezeu“). Inițial purtător al luminii divine, ca toți îngerii creați de Dumnezeu, Lucifer s-a lăsat furat de adorația propriei „lumini“, devenind un fals „luminător“, rupt de adevărata Lumină.

PATRIARHUL PAVEL AL SERBIEI

DAN CIACHIR
dan.ciachir@rostonline.org

În 1997, toamna, la Timișoara, cred că într-o zi de octombrie, într-o clădire din centrul orașului unde își are sediul Vicariatul Ortodox Sîrb, părintele protopop Marcovici m-a prezentat Prea Sfințitului Luchian al Slavoniei – un ierarh tînăr, deschis, plăcut – pe care am început să-l întreb despre Patriarhul Pavel (Pavle)... Părintele Marcovici îmi traducea răspunsurile într-o românească impecabilă. Da, confirma episcopul, era întru totul autentic episodul cu un patriarh sîrb care lua troleibuzul, la cei peste 80 de ani ai săi, pentru a merge în cartierul Noul Belgrad să-și viziteze o soră după trup, întrucît pe atunci Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Sîrbe nu avea automobil. Iar cînd a acceptat să fie cumpărat unul – acela a fost un Wartburg.

Detaliul acesta ultim l-am aflat din cartea ziaristului sîrb Iovan Ianici *Să fim oameni!*, subintitulată „Viața și Cuvîntul Patriarhului Pavel al Serbiei“, tradusă fluent și frumos de către Ionuț și Sladjiana Gurgu la Editura Predania, unde a apărut anul acesta. O notă finală arată că aceasta a fost cea mai vîndută carte din Serbia, Muntenegru și Republica Srpska în anul 2009. An în care, adăugăm, în ziua de 15 noiembrie, a trecut la cele veșnice Patriarhul Pavel. În decurs de cîteva zile, spune Iovan Ianici, „mai bine de jumătate de milion de persoane s-au oprit la căpătîiul patriarhului și au sărutat Sfînta Cruce și sfînta lui mînă dreaptă care o ținea“. Iar la prohodirea aceluiași patriarh Pavel, pe 19 noiembrie 2009, după alte surse, au luat parte circa două milioane de oameni.

Patriarhul Pavel, așa cum îl arată fotografiile, nu are nimic dintr-un „prinț al Bisericii“, expresie cu care Răsăritul pravoslavnic nu s-a prea împăcat și nici nu și-a dat osteneala s-o ilustreze. Imaginea Patriarhului Pavel te duce cu gîndul mai degrabă la *omul de trei coți*, adică la Apostolul Neamurilor – al cărui nume ierarhul și l-a ales la călugărire –, desemnat astfel de către Sfîntul Ioan Gură de Aur.

În duh apostolic a și fost, de altfel, ales episcopul Pavel ca patriarh: „Patriarhul Pavel a fost ales în duhul tradiției apostolice, unde nu este hotărîător factorul omenesc. Apostolii au lăsat Sfîntului Duh alegerea urmașilor lor, după cuvintele Evangheliei: «Părutu-s-a Duhului Sfînt și nouă». În 1967, în Constituția Bisericii Ortodoxe Sîrbe a fost adăugat acest articol pentru ca numirea viitorilor patriarhi să fie ferită de amestecul statului“ (*op. cit.*, p. 71).

Pozitivismul, dar și alte curente, îndeosebi cele prevalente la sfîrșitul secolului al XIX-lea, glăsuitoare în numele științei majusculizate, ne-au deprins cu o istorie ca un drum pe autostradă sau pe Canalul Progresului. Sub aspect tehnic, este evident că automobilul a anulat teleguța, dar sub aspect omenesc hedoniștii n-au dislocat definitiv asceții. Patriarhul Pavel a fost un călugăr

adevărat, un ascet din secolul al XXI-lea. Desigur, existența unor asceți contemporani în Răsăritul pravoslavnic, inclusiv în țara noastră, a fost și a rămas o realitate incontestabilă. Biserica Ortodoxă Sîrbă a fost condusă aproape două decenii de un ascet și autentic om duhovnicesc, în vremuri în care credincioșii acestei Biserici au fost crunt încercați.

Volumul lui Iovan Ianici reproduce multe cuvinte de folos cu caracter aforistic scrise sau rostite de Patriarhul Pavel al Serbiei. Deși aparțin unui ascet, acestea sînt străine de habotnicie și formalism, afinitatea lor cu calea împărătească fiind mai mult decît evidentă, precum în aceste două exemple: „Acrivia ne îndeamnă să ținem cu asprime canoanele, iar iconomia îngăduie ca, în anumite situații, să ținem seamă de împrejurările vieții omului“; „După cuvintele Sfântului Ioan Damaschin, rostul și țelul vieții este să dobîndim fericirea în această lume, ca să o continuăm în Împărăția cerească cea veșnică“.

Convingerea, pururea asumată de Biserica Răsăritului, că subtilitatea și profunzimea spirituală decurg mai degrabă din asistența nemijlocită a Duhului Sfînt decît din speculație personală poate fi ilustrată elocvent cu această observație a patriarhului sîrb: „După Dostoievski, pîinea este cea mai importantă. Pe cel ce-ți dă pîine, pe acela îl vei urma. Dar dacă acela începe să pună stăpînire asupra conștiinței tale, tu îi vei arunca pîinea și-i vei urma celui care-ți descoperă rostul existenței tale. Omul mai degrabă va primi să moară decît să trăiască fără rost“. Un alt patriarh ortodox, contemporan cu Patriarhul Pavel, spunea că de două lucruri este însetat omul contemporan: de *iubire* și de *sens*.

S-a tălmăcit (și răstălmăcit) mult în vremurile recente, în care au prisosit regimurile totalitare, afirmația paulină legată – dacă îi putem spune astfel – de iminența Ocîrmuirii. În comentariul său, patriarhul sîrb introduce o binevenită nuanță: „Toată stăpînirea este *de la* Dumnezeu, precum de la Dumnezeu sînt și adevărul, dreptatea și dragostea, dar nu toate stăpînirile sînt *după voia* lui Dumnezeu, căci omul este ființă slobodă“. Legat de raportul Stat-Biserică, într-un interviu acordat autorului cărții la care ne referim, patriarhul spunea că Statul trebuie să se îngrijească de oameni în calitate de ființe trupești, iar Biserica în calitate de fapturi duhovnicești („Sîntem și una, și alta. Și trup, și suflet, dar în așa fel încît ce e trupesc trece, iar ce e duhovnicesc nu trece“).

La întîlnirea de-acum 14 ani cu Prea Sfințitul Luchian al Slavoniei, de la Timișoara, evocată la început, ierarhul sîrb mi-a mărturisit, cu discretă amărăciune, că Patriarhia Sîrbă oferise Bisericii Ortodoxe Române surori trei burse gratuite la Facultatea de Teologie din Belgrad, rămase neonorate... ■

PATRIARHUL PAVEL NU ARE NIMIC DINTR-UN „PRINȚ AL BISERICII“. IMAGINEA SA TE DUCE CU GÎNDUL MAI DEGRABĂ LA *OMUL DE TREI COȚI*, SFÎNTUL PAVEL, APOSTOLUL NEAMURILOR, DESEMNAT ASTFEL DE CĂTRE SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR.

Poeme tîrzii

Oarecum sfios față de ipostaza sa lirică, poate dintr-o proastă deprindere de bun jurnalist, **CLAUDIU TÂRZIU** a publicat puțină poezie, aproape numai atît cît să-și întrețină sentimentul că nu-și lasă îngropat talantul cel mai de preț. Cînd îl vezi însă cu cîtă grație virilă se pricepe să umble pe „picioroangele“ cuvintelor pînă în cerdacul cerului, dinaintea Dumnezeului despre Care știe că e mai mult al fiecăruia decît al tuturor, înțelegi, vers cu vers, că *Rostul* însuși s-a zămislit dintr-un pariu mai esențial decît cel cu vremurile… *(R. C.)*

MI-E DOR DE PLOILE ÎNALTE...

Mi-e dor de ploile înalte
care ne ridicau inimile pe picioroange,
pînă aproape să atingem cerul,
și ne învățau să străbatem,
într-un echilibru precar,
cîmpurile cu iarba udă
și pădurile de castani –
din care îți culegeam lampadare înflorite
să-ți împodobesc urechile.

Mi-e dor de ploile rotunde
în care ne învîrteam, rîzînd nebunește,
ca într-un carusel fără odihnă,
pînă cînd ochii noștri nu mai distingeau
ziua de noapte
și singurul punct de sprijin îmi erai tu.

Mi-e dor de ploile lungi
care ne acopereau primăverile
cu linții luminoase și fine –
țesute de paianjenii uriași
pe care îi creșteam în colțurile
vieților noastre.

De cînd ai plecat,
ploile,
devenite mate și ferme,
separă anii unul de altul,
ca pe niște picturi pe sticlă,
să nu se spargă.

EU, CĂLĂUZA

În negura densă ca pîsla,
Răscolită de zboruri în cerc,
Încerc să găsesc nepătrunsa
Noimă a cuvîntului *drept*.

Caut lumii acesteia nordul
În iarna cu zările scrum,
Eu, ticălosul și orbul,
Rătăcit între ieri și acum.

LA MARGINEA DRAGOSTEI

Beau un vin nobil,
lîngă o nobilă doamnă în negru,
purtat în letca
unui amurg bizantin.
Ochiu-mi se rotește
peste lume,
ca un prădător înaripat –
caută hrană pentru noapte
printre cuvintele care aleargă,
înspumate ca niște cai,
peste deșertul întins
între inima mea și inima ta.

DUMNEZEUL MEU

Dumnezeul meu nu e zid,
nu e glas de clopot duminical,
nu e literă țeapănă între coperți somptuoase.

Pe Dumnezeul meu nu-L primesc la mine
în vizită,
din linguriță,
și nu-L întîlnesc doar sub epitrahil.

Dumnezeul meu nu e contabil,
nu-mi numără păcatele,
nici faptele bune.

Dumnezeul meu nu e un străin
căruia să-i cîștig bunăvoința,
nici un stăpîn gelos și sîngeros.

Dumnezeu *este* cu mine şi eu cu El,
aşa cum soarele este dimpreună cu lumina sa,
cîtă vreme dragostea mea răspunde dragostei Lui.

Dumnezeu *este* partea mea bună,
care luminează şi nu arde,
este gîndul meu de dincolo de rugăciune.

Dumnezeu mi Se-arată într-o dimineaţă înflorită
de mai,
sau în valurile ritmice ale mării – care sînt bătăile
unui ceas
fără timp.

Dumnezeu mă duce de mînă
pe frontul fiecărei zile,
iar seara îmi vindecă rănile cu un sărut.

Dumnezeu îmi deschide ochii
peste *ea*,
cea fără de care aş exista numai în amintirea Lui.

Dumnezeu îmi vorbeşte fără cuvinte,
dar eu mă încăpăţînez să-L pun în cuvinte
pe Cel nemărginit.

EPIFANIE

Cînd ai deschis prima fereastră
Vîntul te-a decojit de tine însăţi,
Iar sufletul a schimbat forme necunoscute
Secundă după secundă,
Ca o hîrtie cuprinsă de flăcări.

Cînd ai deschis a doua fereastră,
Rădăcinile ţi s-au topit şi dusă ai fost
De suflul din afară spre mai în afară
Şi de nimic dinăuntru nu te puteai agăţa.

Totuşi, ai deschis şi a treia fereastră.
Ochii ţi s-au umplut de lumină
Pînă s-au revarsat precum albia rîului
Lovit de viitură.

Atunci ai fugit.

ECHILIBRU

Cerul mov e ancorat cu o parîmă
pe care merg într-un echilibru precar,
la stînga pîndindu-mă hăul melancoliei,
la dreapta dîndu-mi tîrcoale *instinctul* –
ca o cobră încordată peste viaţa mea,
gata să mă sfîşie mai bine
decît să mă lase pradă dragostei,
gata să-mi smulgă inima şi să mi-o rumege,
ca să-mi crească în loc un ceas elveţian.

Păşesc atent pe această frînghie.
Dar urc sau cobor?

DE SÎNZIENE

Cu botul întredeschis, din care cresc neîncetat colţi,
regretele mă adulmecă,
în aerul însîngerat de apus.

Femei translucide s-adună la joc în marginea lumii.
Cîntecul lor a amuţit cîmpia,
Zborul lor a şters toate umbrele.

Focul a crescut demult în mine,
acum numai îmi descomează pielea,
să lase inima să respire sub mîngîierea fecioarelor
blestemate.

Nici un ochi de fîntînă nu se deschide
sub ochiul tot mai închis al cerului.
nici o cruce care să-mi stăvilească prăbuşirea…

Nici şoaptă de vînt nu sper.
Mai rău decît pămîntul răscolit în descîntece,
ard.

ALFA ŞI OMEGA

Vîrtejul Crăciunului acela
Care ne-a transformat din comete gemene
În cercurile unui ochi de apă –
la căderea întîmplătoare a unei frunze –,
La început largi
Apoi din ce în ce mai mici şi mai apropiate
Unul de celălalt
Pînă la contopire.

Vîrtejul Crăciunului acela
În care am fost prinşi – eu şi tu,
Cea despre care credeam că eşti Aleasa –
S-a încrustat în memoria mea
Ca vechiul semn al soarelui într-o poartă
ţărănească.

Vîrtejul Crăciunului acela
Care a fost ca un fulger prelungit
La lumina căruia ne-am ars vieţile de pînă atunci
Şi-am găsit altă cale
Care părea comună.

Vîrtejul Crăciunului acela
Rămîne pentru noi alfa şi omega.

RAUL VOLCINSCHI

DINTR-UN MEMORIAL NETERMINAT

RAUL VOLCINSCHI

Raul Volcinschi s-a născut la Cernăuţi, de Ziua Crucii, în 1925, trăgîndu-se dintr-o veche familie boierească din părţile Volcinețului. A fost licenţiat în Drept şi doctor în Ştiinţe Economice al Universităţii Bucureşti. Vorbea fluent germană, engleză, franceză, rusă şi polonă. A fost arestat politic pentru prima dată în 1956, cînd era conferenţiar la Universitatea din Cluj, şi a fost eliberat în 1964. În regimul Ceauşescu, a mai fost arestat şi condamnat de cîteva ori, în total încă 8 ani. În anii '90, a ocupat funcţia de consilier al ministrului de Interne. La sfîrşitul anului 2010 a fost afectat de un accident vascular cerebral, în urma căruia se recupera neaşteptat de bine, însă în dimineaţa de 9 decembrie 2011 afecţiunea a recidivat, iar trupul lui Raul Volcinschi a cedat. În ultimii ani ai vieţii, mai ales la insistenţele unor prieteni mai vîrstnici sau mai tineri, se gîndise la un volum de memorii, din care a şi publicat unele fragmente, dar pe care n-a mai ajuns să-l definitiveze. Din acest memorial nedus la capăt fac parte şi paginile mărturisitoare pe care le publicăm mai jos, sub titlul redacţional „La un pas de moarte". *(Lucian D. Popescu)*

LA UN PAS DE MOARTE

După o încercare nereușită de-a stabili un contact cu luptătorii anticomuniști din Munții Făgăraș, s-a ivit o nouă ocazie, în sensul că Romulus Ursu, un avocat din Făgăraș și bun prieten de-al meu, a vorbit despre tentativa mea cu un alt făgărășean, pe nume Dorin Covoran. Acesta, absolvent al liceului din Făgăraș, fusese coleg cu mai mulți tineri care după absolvirea liceului au luat drumul munților. Era fiul unui preot greco-catolic care fusese închis administrativ la Canalul Dunăre-Marea Neagră. Ca atare, Covoran se bucura de încrederea colegilor săi. Acesta, însă, printr-un ciudat transfer de scopuri și de intenții, devenise informator al Securității. Nu numai că afla și turna tot ce putea servi intereselor acestei instituții, dar își asumase un rol cu mult mai grav: trecuse la provocări, la înscenări. Pe date reale construia niște scheme în care își atrăgea prietenii și cunoscuții, în scopul de-a se remarca în fața securiștilor. Venise la Cluj recomandat de avocatul Romulus Ursu ca fiind un om de mare încredere și care trebuia ajutat să intre ca student la Facultatea de Drept. L-am ajutat, dar foarte

curînd au ieșit la iveală anumite carențe de caracter al acestui individ. În loc să studieze, se apucase de băutură, iar tinerii care gravitau în jurul meu relatau tot felul de lucruri dubioase despre acest el. Prietenii lui erau recrutați dintre ofițeri de Miliție și Securitate cu care făcuse cunoștință la cursurile fără frecvență. Avea de-a dreptul o tendință bolnăvicioasă de a se afișa cu acești noi prieteni ai lui. Pînă la urmă abandonase facultatea și revenise la Făgăraș, unde se angajase la întreprinderea „Nitramonia". Venea, totuși, din cînd în cînd, la Cluj, sub pretextul că dorea să-și continue studiile la fără frecvență, și povestea tot felul de lucruri din ceea ce făceau luptătorii din munți. Pretindea că fusese prieten cu un tînăr numit Sofonea, cu care fusese coleg de clasă la liceul din Făgăraș, și că acela, cu toate că se afla în munți, venea clandestin în oraș și se întâlnea cu el, rugîndu-l să-i îndeplinească anumite comisioane. Aflînd de la Ursu că pe mine mă interesează problemele luptătorilor din munți, a venit la Cluj și mi-a povestit că i-a vorbit lui Sofonea despre mine și că acesta s-ar fi arătat foarte interesat să stăm de vorbă. Devenise foarte insistent și mai ales avansa ideea că luptătorii au nevoie urgentă de un ajutor logistic, fiind în primejdie de-a fi reperați și exterminați de forțele de Securitate. Devenise insistent și credibil totodată, deoarece avansa idei și vorbea despre oameni care prezentau o anumită garanție morală.

Pînă la urmă am acceptat ca la o anumită dată să vin la Făgăraș, el asigurîndu-mă că voi putea realmente să port discuții cu un reprezentant al rezistenței. Era cam cu 2-3 zile înainte de-a pleca la Făgăraș, cînd într-o seară, destul de tîrziu, îmi terminasem treburile la catedră și mă pregăteam să plec acasă. Aveam catedra la etajul al doilea al clădirii centrale a Universității „Victor Babeș". Era la capătul unui coridor lung de cel puțin 50 de metri, care la ora amurgului era gol complet. Nu mai erau cursuri sau seminarii, așa că nu mai era frecventat de studenți. Am auzit niște ciocănituri la ușă, m-am dus și am deschis. Am găsit în fața ușii o fată mică de statură, foarte oacheșă și cu trăsături ce în semiîntunericul de pe coridor păreau asiatice. Am crezut că era o studentă coreeancă, una dintre multele venite pe atunci să studieze la Cluj. Am întrebat-o pe cine caută. Mi-a răspuns scurt: „Pe dumneavoastră". Am aprins lumina în cameră și am poftit-o înăuntru. A pășit peste prag, și-a rotit privirea prin întreaga încăpere și iar a ieșit pe coridor. Mi s-a părut curioasă atitudinea ei și iar am poftit-o să intre. Mi-a spus doar atît: „Sînt din Făgăraș". Imediat s-au aprins luminițele roșii de alarmă în capul meu și am întrebat-o: „Aveți un mesaj pentru mine?". „Da. Dacă vă duceți la Făgăraș, viu nu vă întoarceți de acolo!". După ce a rostit aceste cuvinte, a luat-o la fugă în stil de mare campioană...

Acest avertisment, dublat de insistențele unor prieteni de-a nu-i acorda credit lui Covoran, m-a făcut să renunț la planul de-a pleca la Făgăraș. I-am pus în mișcare pe toți cunoscuții mei s-o găsească pe tînăra care îmi transmisese avertismentul. În zadar. A fost de negăsit.

Pînă la urmă dădusem uitării întreaga poveste. Am fost arestat și condamnat la 25 de ani muncă silnică, pentru constituirea unui grup de luptă anticomunistă. Am ieșit din pușcărie și am ajuns în faza de-a mă aduce la C.N.S.A.S. să studiez dosarele. Într-unul dintre aceste dosare am găsit planul ticluit de Securitate pentru a mă lichida. Un locotenent major Zigu Averbuh, din Securitatea orașului Stalin (denumirea de atunci a Brașovului), ticluise împreună cu Dorin Covoran următorul plan: să fiu chemat de Covoran (numele conspirativ: Petrescu) la Făgăraș, în scopul întîlnirii cu Sofonea („Petrescu" îl asigura pe Averbuh că eu nu-l cunosc pe Sofonea, deci ei pot folosi această oportunitate); sosit la Făgăraș, trebuia să fiu cazat la Covoran acasă, iar a doua zi să fiu condus de Covoran în comuna Berivoi și cazat la un sătean cu numele de Monea Traian, și el informator al Securității; noaptea urma s-o petrec la Monea în casă, iar dimineața Monea mă transporta cu o căruță la pădurea comunei Berivoi; la marginea pădurii îmi indica o potecă pe care urma să merg cam jumătate de kilometru și ajungeam într-o poieniță; acolo urma să fiu așteptat de trei inși, dintre care unul era căpitanul Lucian Marina, șeful Securității din Făgăraș, iar ceilalți doi, îmbrăcați în veșminte de ciobani, erau, de asemenea, doi subofițeri de Securitate; ca parolă de recunoaștere, cînd mă vedea sosind, căpitanul Marina mă întreba: „De unde vii, mă?", eu răspundeam: „Din Vîlcea"; „Ce mai e nou în Vîlcea?", continua el; „În Vîlcea plouă", răspuneam eu; și atunci căpitanul îmi întindea mîna, spunînd: „Eu sînt Sofonea"; ceilalți doi, cu care venise așa-zisul Sofonea, erau înarmați cu arme automate; dacă întrebam cine sînt și de ce poartă arme, falsul Sofonea îmi răspundea: „Sînt partizani de-ai mei și sînt înarmați pentru că aci, la poalele munților, sînt destul de dese patrulele Securității"; trebuia să fie cît mai amabil cu mine acest domn Marina și în primul rînd să stabilească dacă sînt într-adevăr un dușman al regimului sau sînt mînat de-o anumită ➘

curiozitate, iar în acest scop să-mi pună aproximativ douăzeci de întrebări, printre care citez câteva – dacă am oameni care pot să-i treacă pe partizani în Iugoslavia, dacă prin prietenii mei pot asigura pe timp de iarnă cazarea partizanilor în diverse sălașe, dacă pot îndruma tineri dispuși să lupte în munți, să se alăture partizanilor...

Se exprimă părerea în acest document că voi dori să-i cîștig încrederea așa-zisului partizan și îi voi povesti despre oameni sau fapte care interesează Securitatea. Asupra acestor probleme Marina ar fi trebuit să insiste în mod deosebit și să memoreze cît mai multe date. Considerînd că sînt dovezi suficiente că manifest o atitudine ostilă față de regimul comunist, urma să încheie discuția cu propunerea de-a ne întîlni din nou, la o dată care ar fi comunicată de Covoran. În momentul cînd mă întorc să plec din nou spre Monea, care mă aștepta la capătul potecii, cei trei urmau să deschidă focul asupra mea, apoi să mă dezbrace în pielea goală (cu indicația: „Să i se scoată și șosetele“!), să-l cheme pe Monea și împreună cu acesta, toți patru, să mă care la căruță. Urma să fiu transportat la Făgăraș, unde să fie construită o estradă pe care să fiu întins gol-pușcă. Un afiș ar fi anunțat trecătorii că profesorul universitar din Cluj (catadicseau să mă avanseze: la vremea aceea nu eram profesor) a avut ghinionul ca în timpul unei excursii în Făgăraș să se întîlnească cu o bandă de tîlhari, care l-au împușcat și i-au luat și hainele. Astfel, trebuia să fac prin moartea mea propagandă regimului comunist...

Interesant este că în partea aceasta a documentelor, pe care o citeam, întîlneam destul de des numele conspirativ al unei fete: LILA. Este o caracteristică a activității scriptice a Securității de-a nu folosi numele reale ale celor despre care se face vorbire, ci se foloseau nume conspirative. Or, într-un loc, dintr-o neglijență de neînchipuit, numele LILA este dublat în paranteză de un nume care părea real – B. V. Cititorul va înțelege că nu pot să dau numele real a celei numite LILA. Cum directorul liceului din Făgăraș era Corneliu Ursu, fratele avocatului Romulus Ursu, m-am adresat acestuia, spre a se informa cine era această B. V. În scurt timp mi-a răspuns că a găsit-o: era o pensionară, fostă profesoară de biologie, fiica unui blănar din Făgăraș. Pe scurt, povestea ei: ca elevă de liceu, îl cunoscuse pe Sofonea și, ca niște tineri ce erau, s-au plimbat pe malul Oltului de vreo 2-3 ori, ținîndu-se de mână. Apoi Sofonea a fugit în munți și ea nu mai știa nimic despre el. Totuși, cineva văzuse această nevinovată plimbare și a comunicat-o Securității. Securitatea, bănuind că fata ar putea avea totuși o legătură oarecare cu Sofonea, a arestat-o. Au ținut-o cam două săptămîni în arest, supunînd-o unei terori psihice și fizice, pînă cînd biata fată a cedat și a consimțit să devină informatoare. Făgărașul fiind un oraș mic, iar populația fiind în general ostilă regimului comunist, Securitatea nu putea crea case conspirative, pentru că secretul întîlnirilor nu putea fi asigurat. Dar sediile Securității și ale Miliției se aflau într-un fel de duplex. Puteai intra, de pildă, în sediul Miliției și, printr-o curte comună cu Securitatea, intrai prin spate la Securitate. Ieșirea se făcea pe aceeași cale. Fata apucase să dea cîteva informații fără importanță despre colegi și colege, dar atîta tot. Cu prilejul așa-zisei vizite la Securitate, s-a întîlnit întîmplător și cu Dorin Covoran. Acesta, văzînd că au afinitate ca informatori, a început să-i facă fetei curte. Între altele, i-a povestit și despre mine. Fetei nu-i plăcea de Covoran, pentru că acesta începuse din ce în ce mai mult să bea. Odată, ieșind de la Securitate, l-a văzut pe Covoran băut bine, acesta a intrat în vorbă cu fata noastră, iar ea, pentru a scăpa de avansuri erotice, a mutat discuția pe alt plan: l-a întrebat ce mai fac eu la Cluj. Covoran a avut o izbucnire aproape violentă: „Vine el la Făgăraș, dar de aci viu nu mai scapă!“. Știrea aceasta o îngrozise. Văzuse în ochii lui Covoran o licărire sălbatică, de-a dreptul rău prevestitoare. Trecînd peste micile turnătorii pe care le făcuse, LILA, cu frica în suflet, s-a hotărît să prevină o omucidere. Mă cunoștea din vedere, știa unde mă poate găsi, pentru că era într-un an terminal al facultății, așa că s-a urcat pe tren și a făcut ceea ce tocmai am povestit. Se pune problema: de ce a renunțat Securitatea la planul ei? Pentru că cel care contrasemnase planul lui Zigu Averbuh, colonelul Crăciun, fusese mutat disciplinar de la comanda Securității orașului Stalin la Aiud, în calitate de comandant al închisorii. Eterna birocrație care domina și în Securitate... La Securitatea din Brașov se instalase un lung interimat, iar noul comandant, cu multe alte probleme la ordinea zilei, va fi uitat probabil planul în vreun fișier...

Astfel am scăpat întîmplător de la moarte, dar n-am scăpat de Dorin Covoran, care a intervenit decisiv peste cîțiva ani în ceea ce privește destinul meu. Dar despre aceasta în altă parte. ■

Completați-vă colecția

ROST!

Trimiteți contravaloarea exemplarelor solicitate prin mandat poștal, pe numele Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27, București. Precizați, în locul de corespondență de pe mandat, ce numere doriți și adresa dvs. Un exemplar de colecție costă 4 lei. Taxele poștale sînt suportate de redacție.

Nr. 1 martie 2003, dedicat lui **Nicu Steindhardt**
Nr. 2 aprilie 2003, dedicat lui **Mircea Eliade**
Nr. 3 mai 2003, dedicat lui **Lucian Blaga**
Nr. 4 iunie 2003, dedicat lui **Mihai Eminescu**
Nr. 5 iulie 2003, dedicat lui **Nicolae Paulescu**
Nr. 6 august 2003, dedicat lui **Sandu Tudor**
Nr. 7 septembrie 2003, dedicat lui **Nae Ionescu**
Nr. 8 octombrie 2003, dedicat lui **Valeriu Gafencu**
Nr. 9 noiembrie 2003, dedicat **părintelui Dumitru Stăniloae**
Nr. 10–11 decembrie 2003, dedicat lui **Vasile Băncilă**
Nr. 12 februarie 2004, dedicat lui **Nichifor Crainic**
Nr. 13 martie 2004, dedicat lui **Mircea Vulcănescu**
Nr. 14–15 aprilie–mai 2004, dedicat lui **Radu Gyr**
Nr. 16 iunie 2004, dedicat lui **Vintilă Horia (EPUIZAT)**
Nr. 17 iulie 2004, dedicat lui **Ștefan cel Mare (EPUIZAT)**
Nr. 18 august 2004, dedicat lui **Ernest Bernea**
Nr. 19 septembrie 2004, dedicat lui **Constantin Noica**
Nr. 20 octombrie 2004, dedicat **părintelui Arsenie Boca (EPUIZAT)**
Nr. 21–22 noiembrie–decembrie 2004, dedicat **părintelui Constantin Galeriu**
Nr. 23 ianuarie 2005, dedicat lui **Vasile Lovinescu**
Nr. 24 februarie 2005, dedicat lui **Octavian Goga**
Nr. 25–26 martie–aprilie 2005, dedicat **părintelui Constantin Voicescu**
Nr. 27 mai 2005, dedicat lui **Nicolae Iorga (EPUIZAT)**
Nr. 28 iunie 2005, dedicat **părintelui Arsenie Papacioc (EPUIZAT)**
Nr. 29 iulie 2005, dedicat **părintelui Zosim Oancea (EPUIZAT)**
Nr. 30 august 2005, dedicat lui **Vasile Voiculescu (EPUIZAT)**
Nr. 31 septembrie 2005, dedicat **Părintelui Liviu Brânză**
Nr. 32 octombrie 2005, dedicat lui **Aron Cotruș**
Nr. 33 noiembrie 2005, dedicat **părintelui Iustin Pârvu**
Nr. 34 decembrie 2005, dedicat lui **Paul Goma**
Nr. 35 ianuarie 2006, dedicat lui **Horia Bernea**
Nr. 36 februarie 2006, dedicat lui **Ioan Alexandru**
Nr. 37 martie 2006, dedicat **părintelui Teofil Părăian**
Nr. 38 aprilie 2006, dedicat **părintelui Calciu**
Nr. 39 mai 2006, dedicat lui **Pan M. Vizirescu**
Nr. 40–41 iunie–iulie 2006, dedicat lui **Ion Gavrilă**
Nr. 42–43 august–septembrie 2006, dedicat **părintelui Adrian Făgețeanu**
Nr. 44 octombrie 2006, dedicat lui **Gabriel Constantinescu**
Nr. 45 noiembrie 2006, dedicat lui **Simion Mehedinți**
Nr. 46 decembrie 2006, dedicat **părintelui Rafail Noica**
Nr. 47–48 ianuarie–februarie 2007, dedicat **părintelui Benedict Ghiuș**
Nr. 49 martie 2007, dedicat lui **Ioan Ianolide**
Nr. 50 aprilie 2007, dedicat lui **Marcel Petrișor**
Nr. 51 mai 2007, dedicat părintelui **Nicodim Mândiță**
Nr. 52 iunie 2007, dedicat **Mitropolitului Bartolomeu**
Nr. 53–54 iulie–august 2007, dedicat **părintelui Trifa**
Nr. 55 septembrie 2007, dedicat lui **Alexandru Mironescu**
Nr. 56 octombrie 2007, dedicat **părintelui Sofian Boghiu**
Nr. 57 noiembrie 2007, dedicat lui **Teodor M. Popescu**
Nr. 58 decembrie 2007, dedicat lui **Demostene Andronescu**
Nr. 59–60 ianuarie–februarie 2008, dedicat **părintelui Ioanichie Bălan**
Nr. 61 martie 2008, dedicat lui **Dan Botta**
Nr. 62 aprilie 2008, dedicat **maicii Mihaela Iordache**
Nr. 63 mai 2008, dedicat **Mitropolitului Nicolae Colan**
Nr. 64 iunie 2008, dedicat **Aspaziei Oțel Petrescu**
Nr. 65 iulie 2008, dedicat **părintelui Mina Dobzeu**
Nr. 66 august 2008, dedicat **Mariei Brâncoveanu**
Nr. 67 septembrie 2008, dedicat **părintelui Chesarie Gheorghescu**
Nr. 68 octombrie 2008, dedicat **părintelui Marcu de la Sihăstria**
Nr. 69 noiembrie 2008, dedicat lui **George Racoveanu**
Nr. 70 decembrie 2008, dedicat lui **Constantin Oprișan**
Nr. 71–72 ianuarie–februarie 2009, dedicat lui **Gheorghe Stănescu**
Nr. 73 martie 2009, dedicat lui **Grigorie Leu**
Nr. 74 aprilie 2009, dedicat **părintelui Cleopa**
Nr. 75–76 mai–iunie 2009, dedicat lui **George Popescu Glogoveanu**
Nr. 77 iulie 2009, dedicat lui **Petru C. Baciu**
Nr. 78 august 2009, dedicat **părintelui Dimitrie Bejan**
Nr. 79 septembrie 2009, dedicat **monahului Atanasie**
Nr. 80–81 octombrie–noiembrie 2009, dedicat **părintelui Roman Braga**
Nr. 82 decembrie 2009, dedicat lui **J. V. Iamandi**
Nr. 83–84 ianuarie–februarie 2010, dedicat **părintelui Vasile Vasilachi**
Nr. 85 martie 2010, dedicat lui **Silviu Dragomir**
Nr. 86 aprilie 2010, dedicat lui **Nicu Naum**
Nr. 87 mai 2010, dedicat **Olgăi Greceanu**
Nr. 88 iunie 2010, dedicat **Pricipesei Ileana**
Nr. 89 iulie 2010, dedicat lui **Nicolae Mărgineanu**
Nr. 90 august 2010, dedicat lui **Gheorghe I. Brătianu**
Nr. 91–92 septembrie–octombrie 2010, dedicat lui **Al. Ciorănescu**
Nr. 93 noiembrie 2010, dedicat lui **Dumitru Oniga**
Nr. 94 decembrie 2010, dedicat **părintelui Constantin Sârbu**
Nr. 95–96 ianuarie–februarie 2011, dedicat lui **Al. Busuioceanu**
Nr. 97 martie 2011, dedicat **pr. Florea Mureșanu**
Nr. 98 aprilie 2011, dedicat lui **Virgil Gheorghiu**
Nr. 99 mai 2011, dedicat lui **Aurel State**
Nr. 100 iunie 2011, dedicat **Sfinților închisorilor**
Nr. 101 septembrie 2011, dedicat **Sfintei Cruci**
Nr. 102 octombrie 2011, dedicat lui **Radu Mărculescu**

VICLENIA ALEGERII

DAN STANCA
dan.stanca@rostonline.org

În general, există tendința – ba mai mult de atît: chiar practica – de a defini libertatea în funcție de posibilitatea alegerii. Omul, deci, n-ar fi liber dacă nu ar fi pus în situația să aleagă între ceva și altceva. Urmînd această linie a judecății, se poate spune că, frustrat de dreptul de-a alege, omul ar fi o simplă marionetă. Depășirea unei asemenea stări ar fi dată tocmai de afirmarea liberului arbitru. Cînd nu mi se impune nimic și eu aleg, atunci sînt liber și deci fericit.

Evident, acest punct de vedere generalizat, aproape oficializat, e la ordinea zilei deoarece este profan și comod. Ce aș fi dacă n-aș alege? Aceasta este întrebarea care înflorește pe buzele celor mai mulți dintre noi, cu un fel de trufie neascunsă. Cu toate acestea, situația poate fi inversată. Ce nu ești tocmai fiindcă alegi. Sau ce ai pierdut tocmai fiindcă ai ales.

Întorcîndu-ne spre obîrșii, meditînd asupra Genezei, nu avem cum să nu observăm că libertatea dată lui Adam prin gustarea din Pomul Cunoașterii a prefigurat exact viitoarea sa sclavie. Omul primordial a fost liber să aleagă, adică să cadă în timp. Omul și-a exercitat liberul arbitru, iscălind prima gravă greșeală ontologică. De ce spun asta? Din simplul motiv că adevărata alegere nu se poate face decît în duh. Nu pot fi prin urmare liber despărțindu-mă de Dumnezeu. A crede, pe de altă parte, că o asemenea supunere este servilism, și că prin insubordonare găsesc fericirea, înseamnă a pierde tocmai calitatea de a mă afla deasupra vremurilor și a cădea, cum spune cronicarul, sub vremi.

Libertatea, în consecință, nu e dată de posibilitatea alegerii, ci e conținută, ca un parfum misterios, chiar în corpul fericirii. Omul fericit e un om liber. În Rai, Adam a fost cu adevărat liber doar pînă în clipa în care NU a acționat în numele unei pretinse libertăți. Scopul cunoașterii, ar trebui să știm, este ființa și nu invers. Prin inversiune are loc prăbușirea omului, istoria ajunge mai presus de mit, iar conducătorul, mai presus de Domn.

Dacă ar fi mîncat numai din Pomul Vieții, Adam ar fi rămas de-a pururi om primordial. Hrănirea sa avea în mod cert valoare euharistică. În Rai, de altminteri, se slujea o liturghie neîntreruptă. Alegînd fructul cunoașterii, izvor al altor alegeri, Adam a pus capăt acestui circuit sacru. El s-a exclus din Rai rănindu-se fatal, dar rănind și Raiul. Acesta, fără om, a rămas ca o podoabă fără mireasa care s-o poarte.

Aplicînd la zilele noastre, situația ar sta în felul următor. Libertatea nu constă în faptul, bunăoară, de a mă duce sau nu la biserică, ci de *a fi în biserică* împreună cu Tainele și prin prezența mea reliefîndu-le acestora puterea. Fără credincioși biserica ar fi precum raiul neîmpodobit. O biserică pustie întristează, și chiar dacă îngerii veghează pretutindeni, și pe fețele lor apar lacrimi. Refacerea legăturii dintre Adam și Rai poate avea loc *numai* în biserică. Printr-o regîndire a raportului dintre libertate și fericire. ■

ADEVĂRATA ALEGERE NU SE POATE FACE DECÎT ÎN DUH. NU POT FI LIBER DESPĂRȚINDU-MĂ DE DUMNEZEU.

MĂRUL DISCORDIEI ȘI DELICTUL DE OPINIE

E un poncif aducător de plictiseală să spui că una dintre condițiile democrației e libertatea de expresie. E ca și cum ai repeta mereu că, dacă nu s-ar învîrti, pămîntul n-ar fi rotund. Iar cînd la mijloc e chiar starea Germaniei, o țară în privința căreia nimeni nu ar îndrăzni să spună că nu e democrată, atunci lucrurile iau o întorsătură bizară...

SORIN LAVRIC
sorin.lavric@rostonline.org

Mărul discordiei din ultima vreme a fost dat de cartea lui Thilo Sarrazin, un economist școlit în universul bancar, al cărei titlu aduce cu o profeție sumbră: *Deutschland schafft sich ab* (*Germania se descompune*). Ideea principală a volumului publicat în urmă cu aproape un an (30 august 2010) este că sub valul de emigrare islamică imunitatea națională a republicii federale e în curs de degradare galopantă, și dacă la metisajul etnic se adaugă costurile exorbitante pe care Germania le plătește pentru a ține la un loc o piață care îi asigură exporturile proprii (în fond, UE poate fi definită ca fiind cea mai lesnicioasă piață de desfacere pe care a avut-o Germania vreodată), atunci perspectiva unui colaps nemțesc provocat de o cauză dublă (alterarea elementului germanic și epuizarea forței bancare din cauza slăbiciunii celorlalte state europene) este plauzibilă. Pe scurt, Germania va avea soarta Franței, despre care statisticile spun că va fi prima țară cu majoritate islamică din Occident.

Probabil că Sarrazin, scriind această carte, a vrut nu doar să tragă un semnal de alarmă, dar și să capete un dram de notorietate pe scena culturii. Deznodămîntul i-a depășit cu mult intenția. Cartea nu numai că i-a adus afirmarea, dar a atins treapta consacrării în variantă macabră, căci Thilo Sarrazin a gustat din plin represaliile publice pe care publicarea cărții i le-a atras. Mai precis, Sarrazin a fost exclus din SPD (Partidul Social-Democrat) și a fost dat afară din funcția pe care o avea în consiliul de conducere al Băncii Federale a Germaniei (Deutsche Bundesbank). Într-un cuvînt, Sarrazin s-a pomenit fără partid și fără meserie într-o țară în care, sub articol de constituție, ți se garantează că, dacă spui ce gîndești, nu vei avea de suferit. Mai mult, președintele Germaniei, Christian Wulff, și cancelarul Germaniei, Angela Merkel, au simțit nevoia să-și exprimele rezervele cu privire la ideile debile, atinse de cecitate politică, pe care Sarrazin a îndrăznit să le formuleze în carte. În concluzie, delictul de opinie comis de Sarrazin i-a adus o faimă execrabilă și un viitor incert.

Situația pare neverosimilă și totuși represaliile sînt în curs de desfășurare. În sfîrșitul lunii august, ziarul hebdomadar *Die Zeit* i-a luat un interviu împricinatului, încercînd să-l descoasă în privința apelor în care se mai scaldă. Diplomat și abil, știind că are de-a face cu un ziar al multiculturalismului stîngist (*Die Zeit* găzduiește regulat campanii de presă împotriva Bisericii Catolice și a papei, dar nu pierde prilejul să aducă elogii homosexualismului, feminismului și binefacerilor moralei laice), Sarrazin a dat un răspuns precaut: scandalul iscat de carte nu i-a împuținat defel vechile prietenii, ba chiar i-a adus unele amiciții noi. E drept, și-a cam pierdut o parte

MAREA PRIMEJDIE LA CARE SÎNTEM SUPUŞI AZI E CĂ STADIONUL DEMOCRAȚIEI NU MAI ARE VOIE SĂ PRIMEASCĂ DECÎT JUCĂTORI DE STÎNGA. CÎND APARE UN INTELECTUAL DE DREAPTA, STADIONUL ÎŞI ÎNCHIDE PORȚILE, IAR INCULPATUL E DECLARAT NEDEMOCRAT.

de iluzii, dar asta nu-l face să fie vacilant în intenții și șovăielnic în atitudine. E convins că intuițiile sale au acoperire în realitate, chiar dacă adversarii îi impută că e în drastică inadecvare față de spiritul epocii.

Pînă una-alta, spiritul epocii, cel puțin în cazul lui Sarrazin, dovedește o intoleranță care nu are nimic de-a face cu regulile jocului democratic. Democrația este un cadru gol care trebuie umplut cu un conținut ideologic, dar prin ea însăși democrația nu este o ideologie. E ca un stadion în care jocurile trebuie să se desfășoare după anumite reguli, fără a hotărî însă dacă jocul se face cu idei de dreapta sau cu nuanțe de stînga. Marea primejdie la care sîntem supuși azi – iar cazul Sarrazin e patognomonic – e că pe nesimțite stadionul democrației nu mai are voie să primească decît jucători de stînga. Cînd apare un intelectual de dreapta, stadionul își închide porțile, iar inculpatul e declarat nedemocrat. Astăzi a fi nedemocrat e totuna cu a fi de dreapta. Stînga are parte de imunitate internațională, adică de indulgență hrănită prin campanii de presă.

Lui Sarrazin nu-i rămîne decît să se lepede de convingerile creștine și să se convertească la gîndirea relativă de tip laic. Atunci va fi reprimit în partid și își va recîștiga un loc într-un consiliu bancar. Pînă atunci, însă, merită să-i citim cartea. ■

APOCALIPSA DUPĂ VON TRIER

ELENA DULGHERU
elena.durgheru@rostonline.org

Cu *Melancholia*, Lars von Trier continuă investigarea panicilor apocaliptice (personale și colective), eruptă patologic în delirantul *Antichrist*, dar datînd, de fapt, chiar de la primele sale filme, ca *Epidemic* și *Element of Crime*. Dar dacă arma *Antichrist*-ului era (ca și în *horror*-uri) seducția prin oripilare și prin oferta halucinantă de voaiorism maladiv (pentru spectatorii susceptibili la această tentație), arma *Melancholiei* e seducția prin frumusețe.

Rece și metafizică, „pură“, dar cu totul a-religioasă, frumusețea filmului *Melancholia* curge în valuri ample, din prolog și pînă la sfîrșit, nu violentează simțurile, ci cucerește prin volutele tînguitoare de violoncel și prin simetria metafizică a peisajelor, încărcate de toată floarea clasicismului artelor europene, pentru a fi strivită fără drept de apel de absurdul unei catastrofe planetare, prăbușite în aceleași tonuri calme de stil clasic, aproape la fel de abrupt ca tăietura finală din *Un film vorbit* al lui Manoel de Oliveira.

Pelicula pare o replică atee, dar de aceeași măsură estetică, la *Sacrificiul* lui Tarkovski, cineast obsesiv pentru Lars von Trier, cu care genialul danez și-a propus un fel de concurență. La aceasta se adaugă, foarte vizibilă, lecția *Kammerspiel*-ului bergmanian, ambele influențe fiind puse în evidență de atmosfera „insulară“ a filmului – la fel de insulară ca în *Îngerul exterminator* al lui Buñuel, dar mult mai puțin angoasantă. Izolaționismul, atît cel scenografic, cît și cel al relațiilor dintre personaje, creează un cadru privilegiat de meditație asupra sfîrșitului lumii și chiar de pregătire pentru acceptarea acestuia.

Un *Sacrificiul* fără Dumnezeu și fără sacrificiu de sine – iată punctul nodal al diferenței dintre cei doi mari cineaști: dacă pentru Tarkovski Apocalipsa este prologul unui nou început, cineastul rus intuind sensul revelatoriu al acesteia și capacitatea spirituală a omului de a schimba destinul lumii, pentru Lars von Trier (ca și pentru superproducțiile tematice hollywoodiene) Apocalipsa este sfîrșitul a toate, negația la modul absolut. De aici, o cu totul altă tratare a temei. Mai lucid și mai sincer decît hollywoodienii, von Trier nu acceptă abordările facile ale acestora, în care colapsul planetar e deturnat în *happy-end* printr-o soluție de tipul *Deux ex machina*. Următor fidel al existențialismului (care stă la baza întregului cinematograf expresionist scandinav și german), excentricul danez exaltă neputința absolută a omului în fața cosmosului – a omului fără Dumnezeu. Oricît de seducătoare, chiar și clarviziunea și puterile paranormale (cu care e dotată una din eroinele *Melancholiei*, dar de care nu sînt lipsite nici protagonistele din *Breaking the Waves* sau *Dancer in the Dark*) rămîn neputincioase în fața fatalității.

De aici, *melancolia*, tristețea incurabilă generată de conștiința inutilității universale… o melancolie cu atît mai accentuată cu cît lumea din jur este imaginată scenografic (în special de arhitectura

***MELANCHOLIA* (2011)**

Regie și scenariu: **Lars von Trier**
Cu: **Kirsten Dunst, Kiefer Sutherland, Charlotte Gainsbourg**

peisagistică) și muzical, în culorile cele mai strălucite ale frumuseții și armoniei…

Toată această melopee bine temperată a sfîrșitului universal se desfășoară pe fundalul unei drame psihologice de familie (ca și în *Sacrificiul* lui Tarkovski), reduse treptat la un *Kammerspiel* de două personaje. Între cele două surori, Justine și Claire, se dezvoltă axa dramaturgică a filmului, rezolvată (ca în multe din peliculele cineastului – vezi *Breaking the Waves* și *Dogville*) după schema pendulării dintre slăbiciune și autoritate dominatoare în jocul transferului de putere.

Pensionarele castelului izolat, împreună cu familiile lor, se află în așteptarea Planetei. Se pare că este, de fapt, o stea desprinsă din Constelația Scorpionului și ajunsă în foarte scurtă vreme în proximitatea Pămîntului. Oamenii de știință susțin că Planeta (sau Steaua), botezată „Melancholia“, va survola Pămîntul fără consecințe distructive. Un cer cu doi sori sau cu două luni, efecte atmosferice… Va fi un mare spectacol cosmic! Lumea e pregătită cu lunete, aparate de fotografiat și… cu un minuscul briceag, ridicol și inutil – singura armă de apărare în fața „invaziei cosmice“. Nimeni nu vorbește în public despre planeta pe care toți o așteaptă… Și totuși reacțiile față de iminenta coliziune sînt radical diferite. De vreme ce catastrofa este inevitabilă, singura posibilitate de alegere constă în modul de a o primi, în atitudinea față de distrugerea universală: panică, resemnare ori chiar… adorație! „*Psihanalistul meu mi-a spus că melancolicii sînt de obicei mult mai echilibrați decît oamenii obișnuiți în fața unui dezastru iminent… pentru că nu au nimic de pierdut*“, se explică von Trier, care mizează mult pe astfel de teorii. Justine se bronzează noaptea la lumina astrului ucigaș, pe care îl urmărește cu o atracție bolnăvicioasă, fascinată de iminența catastrofei și de frumusețea de acvariu imens a planetei verzi-albastre, care se cască la orizont asemeni unei guri de neant. „*Viața de pe pămînt este oricum malefică! Nimeni n-o să simtă lipsa Pămîntului*“, rostește eroina veșnic depresivă, spre groaza surorii sale „normale“, enunțînd, de fapt, una dintre tezele aparent cele mai inofensive ale cultelor întunericului. Pe măsura apropierii planetei, depresia Justinei se transformă în putere calmă, pe care o oferă, ca pe un colac de salvare, personajelor intrate în panică, pentru acceptarea resemnată a sfîrșitului. Care îi devoră pe toți.

„CEL MAI FRUMOS ȘI POETIC FILM-CATASTROFĂ REALIZAT VREODATĂ“ – S-A SPUS, DUPĂ PROIECȚIA ACESTUIA LA CANNES. CEA MAI MELANCOLICĂ ODĂ A EUROPEI ȘI A SFÎRȘITULUI UNEI LUMI RĂMASE FĂRĂ DUMNEZEU.

„Cel mai frumos și poetic film-catastrofă realizat vreodată“ – s-a spus, pe bună dreptate, după prezentarea de anul acesta a filmului la Cannes. Rezonanța dintre depresia personală, disoluția familială și destinul fatidic al Pămîntului, guvernate calm de sentimentul autodistrugerii universale și înveșmîntate abil în momente glorioase ale istoriei artelor, creează un film fascinant, încă o capodoperă a lui von Trier și o odă melancolică – cea mai melancolică odă a Europei și a sfîrșitului lumii. A unei lumi fără Dumnezeu. ■

MĂRTURII DESPRE IDENTITATE

Deși nu am avut niciodată un jurnal, cele cîteva notițe din vara anului 2008, consemnate într-un elan de moment și abandonate în calculator, mi-au prilejuit o reîntîlnire cu ceea ce ar putea fi un drum al icoanei; al icoanei ca prezență, pe care am căutat-o prin toate locurile unde am umblat. Am numit acest itinerariu pe care îl proiectez, pornind de la notițele regăsite: Mărturii despre identitate. *Ce poate oferi o icoană? Multe. Ea te învață… dacă știi să o asculți.*

TEODORA ROŞCA

ÎNTÎLNIREA, AUGUST 2008

Mă îndepărtez cu o ușoară tristețe de Palatul Schönbrunn și îmi promit că o dată, cîndva, ar trebui să vin aici la un concert. Privesc pentru ultima oară lumina ce se revarsă prin ferestrele mari și aud muzica. Mi-aș dori să intru, dar știu că nu se poate.

***

Am trecut prin Curtea Imperială și s-a lăsat noaptea. Centrul Vienei la ora asta oferă fațade luminate și *fast-food*-uri. Palatele nu sînt pentru toată lumea. Bisericile, însă, da. Pentru că, în mod cu totul neobișnuit pentru ora tîrzie, o biserică are porțile deschise. Intru înăuntru cu o neașteptată bucurie. În dreptul altarului, o reproducere după o icoană bizantină. Acum valsul a încetat și o altă muzică sau tăcere dă sens locului în care stau. Amintiri recente și planuri *ad-hoc*. Observ cîteva pliante pentru turiști: „Prietenii Sfîntului Mihail“. Sînt în Biserica Sfîntului Mihail din Viena, biserică a Curții imperiale habsburgice, veche de opt secole. Construcția ei a început în perioada romanică, în jurul anului 1200, și a fost extinsă în gotic, între 1340 și 1450. Apoi, pe la mijlocul secolului al XVI-lea, cripta Sfîntului Mihail, cunoscută drept Michaelergruft, a fost extinsă și întrebuințată drept cameră a mormintelor, pînă la 1784. Ordinul călugăresc al Barnabiților, realizări artistice deosebite, căderea imperiului habsburgic, nevoia de fonduri pentru restaurare... Sfîntul Mihail și biserica sa… Îmi revin în fața ochilor sufletești Torcello, Humor, Cizer, Pala d'Oro, un vitraliu în lumina dimineții, o statuie, Văcărești și biserica de pe strada mea, Catedrala Argeșului, Veneția, Nicula,

Athena și îndepărtatul Solovki. Un amestec pestriț și a cărui singură logică este prezența plină de forță a Sfîntului. Vechiul și Noul Testament, Răsăritul și Apusul, autobiografie și istorie.

Notiță din august 2011: Și să nu uit: în Catedrala Sfîntului Ștefan din Viena, de cum am intrat, atunci în august 2008, m-a întîmpinat pe partea dreaptă o icoană pe lemn a Maicii Domnului cu Pruncul, extrem de familiară. Era chiar din Transilvania și a ajuns acolo în vremea imperiului. Am descoperit-o cu bucurie, și nu numai eu. Poate fi, desigur, un subiect de reflecție asupra lucrării proniei. Și să mai adaug, în context, și dezvăluirea uimitoarelor picturi din biserici cneziale românești din Țara Hațegului, acoperite cu var la Reformă și descoperite după sute de ani, ca o mărturie despre dreapta credință.

ÎN CATEDRALA SF. ŞTEFAN DIN VIENA, DE CUM AM INTRAT, M-A ÎNTÎMPINAT PE PARTEA DREAPTĂ O ICOANĂ PE LEMN A MAICII DOMNULUI CU PRUNCUL, AJUNSĂ ACOLO CHIAR DIN TRANSILVANIA, PE VREMEA IMPERIULUI.

INSULA JUDECĂȚII DE APOI. 25 AUGUST 2008

Torcello! Torcello! Cel care anunță sosirea noastră parcă ar cînta numele micii insule din laguna venețiană. Aici, după ora 6 p. m. se lasă o liniște suspectă. Știu asta de ultima dată. După ora 6 toți locuitorii dispar ca prin farmec. Cu greu mai găsești pe cineva pe aleile și ulițele sale. Se închid și terasele, se strîng și mesele cu suveniruri. Și asta pentru că la ora 6 p. m. se închide Santa Maria Assunta, vechea bazilică în care se păstrează, din secolul XII, mozaicul Judecății de Apoi.

Ce caut, de fapt, la Torcello? Un răspuns. Ce fel de răspuns? Un răspuns vechi de cînd lumea. Și cea mai mare taină… Cine poate să o înțeleagă?

Trec pe lîngă Puntea Diavolului. Este singura punte fără parapet, veche de sute de ani. La 1600 toate punțile din Veneția erau așa. Amintiri despre Dogmă. Ce este Dogma? În dreapta – prăpastie, în stînga – prăpastie, și tu mergi pe vîrful unui munte… Cine nu a fost prins vreodată de un vînt puternic pe vîrful unui munte, privind la hăul ce se cască sub el, probabil nu poate înțelege această asemănare.

Santa Maria Assunta are o vechime de aproape 14 secole. Bijuteria acestei biserici este un mozaic impunător din secolele XI-XIII. În fața lui lumea ta se transfigurează. Dacă știi să privești. Este răspunsul la ceea ce cauți, la ceea ce caută toată această lume, la ceea ce caută toți înțelepții și nebunii lumii. De care nu scapă nimeni. Nici o putere, nici o magie, nici o înțelepciune nu valorează nimic în fața ultime realități a acestei lumi: Judecata de Apoi.

Privind la mozaicul Judecății de Apoi, m-am așezat într-o bancă și am început călătoria.

„Deodată s-a tras tăria cerului ca o perdea și a apărut Domnul nostru Iisus Hristos într-o slavă negrăită. În jurul lui, în văzduh, stăteau toate oștile cerești: îngeri, heruvimi și serafimi, arhangheli, minunate și înfricoșate cete, rînduite ➘

SANTA MARIA ASSUNTA ARE O VECHIME DE APROAPE 14 SECOLE. BIJUTERIA ACESTEI BISERICI ESTE UN MOZAIC IMPUNĂTOR DIN SECOLELE XI-XIII, ÎN FAȚA CĂRUIA LUMEA TA SE TRANSFIGUREAZĂ: JUDECATA DE APOI.

fiecare după felul, frumusețea și strălucirea lor.

Domnul s-a adresat conducătorului unei cete și acela s-a apropiat luminos, cu teamă și respect.

«Mihaile, Mihaile, mai marele Așezămîntului, pregătește cu ceata ta tronul de foc al slavei Mele și mergi în Valea lui Iosafat. Acolo să-l așezi ca un prim semn al venirii Mele. Pentru că s-a împlinit ceasul cînd fiecare va lua plata după faptele sale. Grăbește-te, că a sosit ceasul. Voi judeca pe cei ce s-au închinat la idoli și s-au lepădat de Mine, făcătorul lor»…“

Apoi îmi trec prin fața ochilor ceata celor osîndiți: ereticii, cei ce L-au răstignit pe Hristos, sodomiții, desfrînații de toate chipurile, tîlharii, cei care au murit ținînd minte răul, cei lacomi, creștinii mincinoși care au învățat că nu există învierea morților, ci este metempsihoză, cei care au petrecut lumește, au vorbit necurății și s-au dedat la rele, ghicitorii, împărații și conducătorii nedrepți, slujitorii nevrednici ai lui Hristos, monahii care și-au neglijat canonul...

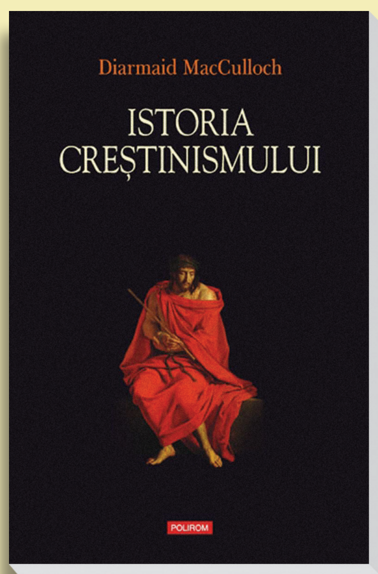
Totul era acolo, în fața ochilor mei. Marea care dădea înapoi pe morții săi, îngerii și diavolii care se băteau pentru sufletele noastre, îngerii care închideau timpul. Dar și raiul lui Dumnezeu, patriarhul Avraam, Fecioara Maria și tîlharul care și-a dus crucea cu sine în rai.

Mă călăuzeau *Apocalipsa* și *Vedenia asupra Înfricoșatei Judecăți a Sfântului Ierarh Nifon, Episcopul Constanțianei* (din care am citat). Mi-am amintit brusc de moartea neștiută a tatii, cînd în acea dimineață, devreme, un imbold lăuntric m-a îndemnat să-i spun cu durere părintelui duhovnic: *Ce răspuns voi da acum, dacă s-ar cere sufletul de la mine?* Și aveam un sentiment fizic inexplicabil. Trecuse cea mai lungă noapte din an. Era solstițiul de iarnă. În acea zi nu am rămas la Liturghie, ci m-am dus să dorm. Simțeam că nu pot nici măcar să stau în picioare. Apoi, de Crăciun, am aflat că a murit tata…

În mozaicul Judecății de Apoi de la Torcello, Sfîntul Mihail apare în scena Pogorîrii la iad a lui Hristos. De fapt, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil sînt reprezentați de-a dreapta și de-a stînga acestei Învieri din adîncul lumii nevăzute.

Cobor în acest iad luminat de însăși Lumina. Tocmai am trecut puntea... ■

(va urma)

O ISTORIE A „LITEREI" ÎMPOTRIVA „DUHULUI"

Diarmaid MacCulloch, *Istoria creştinismului. Primii 3000 de ani*, trad. de Cornelia Dumitru şi Mihai-Silviu Chirilă, Ed. Polirom, Iaşi, 2011, 1.080 pagini, format 16x23,5.

Diarmaid MacCulloch (n. 1951) este, din 1997, profesor de Istoria Bisericii la Oxford University. Erudiţia nu-i lipseşte, desigur (şi specialiştii ştiu s-o aprecieze în detalii). Sinteza sa de istoria creştinismului (*History of Christianity*), voluminoasă şi foarte recentă (2009), a întrunit laude în spaţiul anglican, Arhiepiscopului de Canterbury, Rowan Williams, părîndu-i-se chiar „o lucrare fără egal". Ca „om de ştiinţă" care se respectă, profesorul MacCulloch pariază pe „obiectivitate". Perspectiva sa „obiectivă" (care nu exclude tonul ostil la adresa catolicismului şi pe cel mai degrabă persiflant la adresa ortodoxiei) îl ajută să vadă în creştinism o reli-

---

Pr. Nicolae-Cristian Câdă, Narcisa-Mihaela Câdă, Ana Pascu, Ani-Eliza Busuioc, *Simbolul de credinţă pe înţelesul copiilor*, Ed. Basilica, Bucureşti, 2011, 48 pagini, format 21x26.

La Editura Basilica a Patriarhiei Române a apărut frumoasa carte ilustrată *Simbolul de credinţă pe înţelesul copiilor*. Realizat de un colectiv de mărturisitori inimoşi din redacţia revistei *Chemarea credinţei* şi sprijinindu-se în egală măsură pe grafica asigurată cu har de Mănăstirea Stavropoleos, micul ghid, editat foarte profesional, poartă binecuvîntarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, ce semnează şi Cuvîntul înainte. Articolele de credinţă explicate sînt însoţite de povestioare cu tîlc, menite să asigure şi conexiunile cu univerul social (familial, şcolar, bisericesc) al celor mici. Deşi adresat nu doar copiilor, ci şi părinţilor sau educatorilor, poate că ar fi fost mai „pe înţelesul" tuturor utilizarea în titlu a termenului de *Crez* în locul celui de *Simbol de credinţă*, căci cuvîntul *simbol* îi face să se poticnească şi pe mulţi adulţi, darămite pe cei de vîrstă mai fragedă... *(R. C.)*

Arhimandrit Serafim Alexiev, *Viaţa de după moarte. Veşnicia – amară sau fericită?*, trad. din limba bulgară de Gheorghiţă Ciocioi, Ed. Sophía, Bucureşti, 2011, 109 pagini.

Arhimandritul Serafim Alexiev (1912-1993), binecunoscut cititorilor ortodocşi din Bulgaria, le este de-acum familiar şi credincioşilor din România, unde i s-au tradus în ultimii ani numeroase scrieri (printre care şi răsunătoarea carte-testament intitulată *Ortodoxia şi ecumenismul*). Cărţulia aceasta din urmă reprezintă o bună introducere ortodoxă în marele mister al morţii trupului şi al vieţii de dincolo („rodirea sufletului în veşnicie"), despre care Revelaţia şi Tradiţia spun totuşi destule lucruri, pe care, din păcate, creştinului de rînd i se întîmplă adesea să le ignore (sau să le amestece cu superstiţii de alte origini, care intră nu o dată în grav dezacord şi învăţăturile şi practicile Bisericii). Traducătorul a încadrat în mod fericit textul între un cumpănit cuvînt înainte şi o succintă notă biografică. *(R. C.)*

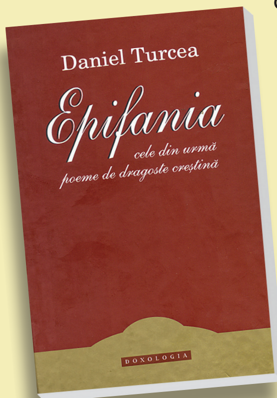

gie „încă tînără“ şi a cărei principală caracteristică istorică – la bilanţul „primilor 3000 de ani“ – este „intoleranţa“ (prin care întrece toate celelalte religii). Cei 3000 de ani poate-i nedumeresc pe unii. Creştinismul, în ultimă analiză istorico-ştiinţifică, nu începe cu Hristos, ci este, prin Acesta, un fel de prelungire deviată a vechiului iudaism. În aceste condiţii, numele de iudeo-creştinism i s-ar potrivi mai bine. Iisus Hristos, „un Mesia răstignit“, este un personaj simpatic, dar aproape că se pierde în dinamica istorică a religiei care-i poartă numele. Ce-i drept, fiind „încă tînără“, creştinătatea are timp să se mai coacă şi să se mai îmblînzească (poate chiar în următoarea mie de ani). Deşi îşi are rădăcinile în Orient, istoria creştinismului este mai ales o afacere occidentală, iar protestantismul este linia firească a împlinirii ei. Din cele şapte părţi ale sintezei, una singură – a cincea: „Ortodoxia: credinţa imperială (1451-1800)“ – se referă efectiv (şi opac) la ortodoxia răsăriteană (care, eşuată în panslavism, aproape că nu mai există după 1800).

Ştiinţa nu-i puţin lucru, dar religia, realitate sensibilă şi gingaşă, nu prea încape fără rest în grilele ei curente. Şi un orb se poate informa, cu mijloacele ultramoderne, şi să scrie, în Braille, o istorie a picturii, să zicem... Pentru noi, marea întrebare rămîne: în ce măsură îl poate interesa pe un ortodox, chiar principial deschis „dialogului“ şi respectuos faţă de „ştiinţă“, viziunea despre istoria creştinismului a unui homosexual apusean care a refuzat numirea sa ca diacon al Bisericii Angliei în semn de solidaritate protestatară cu neagreata Mişcare Creştină Gay (în care a intrat, conform orientării sale sexuale, încă din 1976)?! Dar pînă cînd ortodoxia va fi în stare să-şi formeze propriii specialişti redutabili în domeniu, nu-i rămîne decît să consulte strîngînd din dinţi marile sinteze ştiinţifice ale homosexualilor erudiţi din Occident. *(Răzvan Codrescu)*

Daniel Turcea, *Epifania. Cele din urmă poeme de dragoste creştină,* ed. îngrijită de Lucia Turcea şi Pr. Sever Negrescu, Ed. Doxologia, Iaşi, 2011, 211 pagini, format 13,5x21.

Volumul apărut în deosebite condiţii grafice, cu binecuvîntarea Î. P. S. Teofan Savu, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, şi cu prefaţa (datînd din 1991) semnată de însuşi Părintele Dumitru Stăniloae, pune la îndemîna publicului larg ultimele poeme scrise în scurta sa viaţă (1945-1979) de regretatul Daniel Turcea, una dintre puţinele voci poetice creştine de dinainte de 1989. Chiar dacă sînt departe de a reprezenta partea cea mai reuşită estetic a creaţiei sale lirice, textele reunite aici au semnificaţia lor pentru devenirea duhovnicească a autorului şi pentru imaginea sa de ansamblu în conştiinţa creştină a posterităţii. Destinul postum al lui Daniel Turcea este vegheat îndeosebi de sora sa, Cristina-Lucia Turcea, care în 2004 a donat Mitropolitului Teofan toate manuscrisele scrierilor cu caracter religios rămase de la fratele său. *(R. C.)*

Alexandru Mihail Niţă, *Paradiziaca expediţie,* Ed. Christiana, Bucureşti, 2011, 300 pagini, format 13x20.

Autorul acestui roman „apocaliptic“, fratele întru Hristos Alexandru Mihail Niţă, strămutat din Grădina Maicii Domnului de la Athos în „Grădina Maicii Domnului“ din Carpaţi (acum vieţuitor în lavra brâncovenească de la Sîmbăta de Sus), în viaţa laică profesionist al „artelor frumoase“, rămîne în aria esteticului, dar miza spirituală devine precumpănitoare, împingînd *calofilia* spre *filocalie*. Aventura lui Sir Maxwell şi a echipajului care-l urmează în „paradiziaca expediţie“ este una de tip iniţiatic. În Sir Maxwell (un aristocrat de sînge care se redefineşte „din mers“ ca aristocrat al spiritului) civilizaţia (post)modernă – secularizată, desacralizată, dezduhovnicită, ba chiar satanizată – se retrezeşte la menirea ei „paradiziacă“. Apusul, hipertehnologizat pînă la robotizare şi manipulat de oculte luciferizate, redescoperă acea *Orientale lumen*, între Patmosul revelaţiei aurorale şi Athosul răscumpărător al vremurilor de pe urmă. *(R. C.)*

CU OCHII PRIN GAZETE

Lumea Credinţei (nr. 99/octombrie 2011) ne aduce aminte de un subiect dureros – Basarabia şi starea românităţii într-un pământ prea-încercat. Pe această temă găsim reportaje despre părintele Pavel Borşevschi, cu o frumoasă lucrare misionară supusă tirului dezinformărilor şi despre impresiile stîrnite de realitatea de pe teren după 20 de ani de „independenţă". Alte materiale interesante ale revistei, printre altele, sînt reportajele despre starea ortodoxiei din Kenya, Uganda şi Tanzania, precum şi un interviu cu fostul baterist al formaţiei *Phoenix*, pasionat pelerin al Muntelui Athos.

DILEMA VECHE Dinspre revistele laice, **Dilema Veche** ne-a atras atenţia cu nr. 398 (29 septembrie – 5 octombrie) dedicat subiectului „Uniunea sau naţiunea"? Nu mică ne-a fost mirarea să descoperim şi unele materiale care reprezintă punctul de vedere „eurosceptic": un scurt interviu cu Nigel Farage, co-preşedinte al Grupului Europa Libertăţii şi Democraţiei (din Parlamentul European), care susţine ferm că cei care susţin ideea Statelor Unite ale Europei „sînt plătiţi să vorbească despre ea". Într-o cheie la fel de sceptică este şi un text al scriitorului Hans Magnus Enzensberger, care atrage atenţia asupra deficitului democratic al Uniunii Europene, proiect politic „paranoic", cu tendinţe clare spre „controlul" şi „reeducarea" cetăţenilor.

Numărul pe septembrie al revistei **Lumea Monahilor** ne oferă o foarte pătrunzătoare mărturie a ÎPS Iustinian Chira, făcută cu prilejul împlinirii a venerabilei vârste de 90 de ani, despre învierea din morţi a unui tînăr şi mesajul cu care acesta a venit din lumea de dincolo. De asemenea, găsim interviuri

interesante cu părintele ierodiacon Iustinian Stoica de la Schitul Prodromu, care îşi exprimă „marea durere" faţă de degradarea tot mai mare a neamului, cu părintele Cleopa, un tînăr călugăr sîrb care a venit la studii în România, slujeşte în catedrala din Iaşi şi susţine dreptul românilor din Timoc de a se ruga în propria lor limbă, şi un text al părintelui Melchisedec Ungureanu de la Mănăstirea Lupşa pentru „cei ce se cunună".

Foreign Policy îşi aduce aminte că toamna se numără bobocii... noii

ordini mondiale ce ne aşteaptă după colţul istoriei. Coperta numărului pe septembrie – octombrie conţine o imagine „tâlcuită" chiar de editor: un „fetus" vizibil prin ecografie, adică ceea ce se poate întrezări prin 10 scenarii globale din viitoarea lume. Mare parte din scenarii sînt fanteziste şi suferă de un optimist total SF, dat fiind contextul actual. Unul singur e realist: cel demografic, ce prognozează îmbătrînirea populaţiei (şi atunci care-i sensul sperietorii „exploziei demografice", ne întrebăm?). Alte titluri sînt foarte sugestive: „Economia globală se va schimba fundamental", „Problemele vor fi globale – ca şi soluţiile". FP oferă două pagini ample şi pentru programul *României June*, care constată că „se creează o nouă ordine mondială" din care ţara noastră trebuie să facă parte. Dacă mai era vreo îndoială cu privire la „misia" „elitelor" june...

rubrică de
VLAD DIACONU

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE
ASOCIAȚIA ROST
CALEA VITAN NR. 242
SECTOR 3, BUCUREȘTI

Tipar
ROMPRINT
Grupul de presă și tipografie
Piața Presei Libere nr. 1
București, sector 1, România
Tel.: +4 021 317 9788
Fax: +4 021 224 5574
www.tiporomprint.ro

ROMPRINT
Grupul de presă şi tipografie

ÎN ODĂJDII DE TOAMNĂ

Bătrîna lavră a Cernicăi veghează la marginea Bucureştilor, în odăjdii de toamnă, chemînd ochiul trupesc la a se bucura de frumuseţea văzută a creaţiei divine, iar ochiul duhovnicesc la a străvedea frumuseţea văzut nevăzută şi apropiat neapropiată a luminii necreate a Duhului dumnezeiesc. Poate că nu există refugiu mai la îndemînă din Vavilonul dîmboviţean decît această cetate dintre ape a credinţei dreptmăritoare şi a nevoinţei întru Hristos – Rostul nostru cel fără de moarte.

